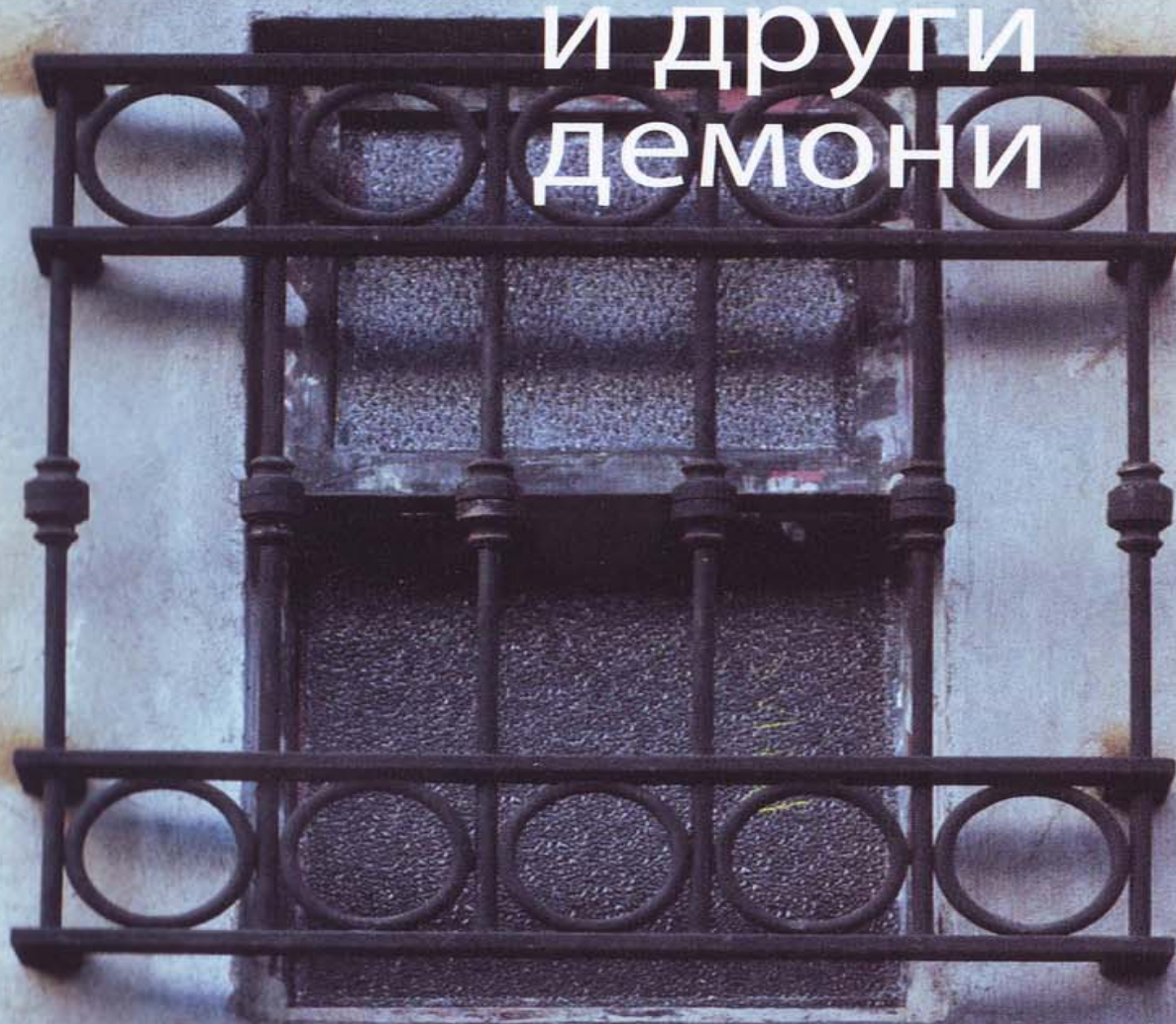

ГАБРИЕЛ ГАРСИЯ МАРКЕС

За любовта
и други
демони

ГАБРИЕЛ ГАРСИЯ МАРКЕС ЗА ЛЮБОВТА И ДРУГИ ДЕМОНИ

Превод: Елена Дичева

chitanka.info

На Кармен Балселс, обляна в сълзи

*Изглежда, косите възкръсват значително
по-малко, отколкото другите части на тялото.*

Тома Аквински
„За целостта на
възкръсналите тела“
(Въпрос 80, глава 5)

26 октомври 1949 година не беше ден на големи новини. Маестро Клементе Мануел Сабала, главен редактор на вестника, където правех първите си материали като репортер, приключи сутрешното събиране с две-три обичайни указания. Не възложи конкретна задача на никого от редакторите. Минути по-късно научи по телефона, че опразват гробниците на стария манастир „Света Клара“, и ми нареди без особени надежди:

„Позавърти се нататък, да видим какво ще ти хрумне.“

Историческият манастир на кларисите^[1], превърнат в болница отпреди век, щеше да бъде продаден, за да построят на негово място петзвезден хотел. Прекрасният му параклис се намираще почти под открито небе, защото покривът бавно се рушеше, но в гробниците му все още лежах погребани три поколения епископи, абатиси и други високопоставени особи. Първата стъпка бе да ги опразнят, да предадат костите на тези, които ги поискат, а останалото да изхвърлят в общия гроб.

Изненада ме първобитният начин на действие. Работниците отваряха гробовете с кирки и мотики, изваждаха прогнилите ковчези, които се разпадаха само като ги помръднеш, и отделяха костите от спечената прах с парчета дрехи и излинали коси. Колкото по-знатен беше покойникът, толкова по-тежка беше работата, защото трябваше да се рови в остатъците от телата и отпадъкът да се пресява много фино, за да се спасят скъпоценните камъни и златните бижута.

Ръководителят на разкопките преписваше данните от надгробната плоча в ученическа тетрадка, подреждаше костите на отделни купчинки и поставяше лист с името върху всяка, за да не се объркат. Така че първата ми гледка на влизане в храма беше дълга редица от купчинки кости, напечени от безмилостното октомврийско слънце, което обилно струеше през пролуките на покрива, и без друг отличителен белег освен името, написано с молив върху парче хартия. Почти половин век по-късно още усещам стъписването, което предизвика у мен това ужасно свидетелство за опустошителния ход на времето.

Там почиваха, наред с мнозина други, перуански вицецрал и тайната му любовница, дон Торибю де Касерес и Виртудес^[2], епископ на диоцеза, няколко абатиси на манастира, сред тях майка Хосефа Миранда, и бакалавърът по изкуства дон Кристобал де Ерасо, който бе посветил половин живот да изработи пищно украсените дървени тавани. Имаше една гробница, затворена с плочата на втория маркиз на Касалдуеро, дон Игнасио де Алфаро и Дуеняс, но когато я отвориха, се видя, че е празна и неизползвана. Затова пък останките на неговата маркиза, доня Олаля де Мендоса, стояха със собствената си плоча в съседната гробница. Ръководителят на разкопките не му отдаде значение: беше нормално креолски благородник да приготви собствения си гроб, а да го погребат в друг.

В третата ниша на главния олтар, откъм страната на Евангелието, там беше новината. Плочата се разхвърча на парчета при първия удар на кирката и буйна жива коса с наситен меден цвят се разля извън гробницата. Ръководителят на разкопките се опита да я извади цяла с помощта на работниците си и колкото повече я теглеха, толкова по-дълга и гъста изглеждаше, докато излязоха и последните кичури, все още захванати за череп на момиче. В нишата не остана нищо освен няколко дребни, разпръснати костици, а върху плочата от издялан камък, разяден от селитрата, се четеше само собствено име без фамилии: Сиерва Мария де Тодос лос Анхелес. Разстлана на пода, тази великолепа коса беше дълга двайсет и два метра и единайсет сантиметра.

Ръководителят на разкопките ми обясни без изненада, че човешката коса расте със сантиметър на месец дори след смъртта, и двайсет и два метра му се сториха добра средна дължина за двеста

години. На мен обаче не ми се стори така обикновено, защото моята баба ми разказваше като малък легендата за дванайсетгодишна маркиза, чиято коса се влачела след нея като булчински шлейф, която умряла от бяс след ухапване от куче и била почитана сред карибските народи заради многото ѝ чудеса. Мисълта, че този гроб би могъл да бъде нейният, беше новината ми за този ден и началото на тази книга.

Габриел Гарсия Маркес

Картахена де Индиас, 1994 г.

---

[1] Клариса — монахиня от ордена на света Клара. — Б.пр. ↑

[2] За значенията на имената в романа виж бележката на преводача в края на книгата. — Б.р. ↑

ЕДНО

Пепеляво куче със звезда на челото се втурна из тесните улички на пазара в първата неделя на декември, преобърна маси с фританги^[1], разбута индиански сергии и лотарийни тенти и мимоходом ухапа четирима души, които му се изпречиха на пътя. Трима бяха черни роби. Другата беше Сиерва Мария де Тодос лос Анхелес, единствена дъщеря на маркиза на Касалдуеро, която бе дошла с една слугиня мулатка да купят наниз звънчета за празненството по случай дванайсетия ѝ рожден ден.

Имаха указания да не минават отвъд Портал де лос Меркадерес^[2], но слугинята се престраши да отидат до подвижния мост на квартала Хетсемани, привлечена от врявата на негърското пристанище, където разпродаваха доставка роби от Гвинея. От седмица насам корабът на Кадиската компания за негри се очакваше с тревога, защото на борда му избухнала необяснима смъртоносна болест. В опита си да я прикрият, изхвърляли труповете във водата без тежести. Придошлото море ги бе извадило на повърхността и осъмнаха на брега, обезобразени от подуването и със странно моравочервено оцветяване. Корабът остана закотвен в околностите на залива от страх да не плъзне някоя африканска зараза, докато установиха, че е било отравяне с развалени храни.

Тъкмо когато кучето премина през пазара, вече бяха разпродали оцелялата стока, обезценена поради плачевното ѝ здравословно състояние, и се опитваха да покрият загубите с един-единствен улов, който струваше колкото всички, взети заедно. Беше абисинска робиня, седем педи висока, намазана с тръстикова меласа вместо неизменния зехтин, и толкова смуцаващо красива, че чак не бе за вярване. Имаше тесен нос, продълговат череп, коси очи, непокътнати зъби и двусмислена осанка на римски гладиатор. Не я жигосаха в заграждението, нито обявиха възрастта и здравословното ѝ състояние, а оставиха красотата ѝ да я продаде сама. Цената, която губернаторът плати за нея, без пазарлъци и в брой, бе теглото ѝ в злато.

Всеки ден се случваше безстопанствените кучета да ухапят някого, докато гонеха котките или се биеха с лешоядите за мършата по улиците, особено във времена на изобилие и струпване на хора, когато Флотата на галеоните минаваше за панаира в Портобело. Четирима-петима ухапани за един ден не бяха болка за умирање и още по-малко с рана като на Сиерва Мария, която едва се забелязваше на левия ѝ глезен. Така че слугинята не се разтревожи. Тя лично направи на момичето мехлем от лимон и сярa и изпра петното кръв от фустите ѝ, и никой не помисли повече за нищо друго, освен за веселбата по случай нейните дванайсет години.

Бернарда Кабрера, майка на момичето и нетитулувана съпруга на маркиза на Касалдуеро, бе взела призори драматична доза очистително: седем зърна антимо̀н с чаша подсладена розова вода. Преди години беше буйна метиска от така наречената кръчмарска аристокрация; съблазнителна, хищна, гуляйджийка и с толкова ненаситен корем, че можеше да задоволи цяла казарма. Но поради прекаляването с медовината и блокчетата шоколад за няколко години се бе заличила от света. Циганските ѝ очи помръкнаха, находчивостта ѝ се стопи, изхождаше кръв и повръщаше жлъч, а някогашното ѝ тяло на сирена подпухна и придоби медния цвят на тридневен труп, и изпускаше гърмящи, зловонни газове, които плашеха мастифите. Почти не излизаше от спалнята си, а дори и тогава ходеше гола, или с копринен халат, без нищо отдолу, който я правеше да изглежда по-гола, отколкото без нищо отгоре.

Бе произвела седем внушителни испражнения, когато се върна слугинята, придружила Сиерва Мария, и не ѝ каза нищо за ухапването. За сметка на това ѝ разказа за данданията на пристанището около продажбата на робинята. „Ако е толкова красива, колкото казвате, може да е абисинка“, каза Бернарда. Но дори да беше Савската царица, не ѝ се струваше възможно някой да я купи за теглото ѝ в злато.

„Сигурно искате да кажете в златни песо“, каза. „Не“, поясниха ѝ, „толкова злато, колкото тежи негърката.“

„Робиня седем педи висока не тежи по-малко от сто и два̀йсет либри“, каза Бернарда. „А няма жена, нито бяла, нито черна, която да струва сто и два̀йсет либри злато, освен ако не сере диаманти.“

Навремето никой не можеше да се мери с нея по хитрост в търговията с роби и знаеше, че щом губернаторът е купил абисинката,

не ще да е за нещо толкова възвишено като слугуването в кухнята му. Върху това размишляваше, когато чу първите свирки и празнични гърмежи, и веднага след тях олелията на затворените в клетката мастифи. Излезе в портокаловата градина да види какво става.

Дон Игнасио де Алфаро и Дуеняс, втори маркиз на Касалдуеро и сеньор на Дариен, също бе чул музиката от хамака за сиеста, окачен между две портокалови дървета в градината. Той беше мрачен, своенравен човек и блед като водна лилия поради кръвопускането, което прилепите му прилагаха по време на сън. Вкъщи ходеше с бедуинска джелаба и толедска шапчица, която подсилваше беззащитния му вид. Като видя жена си както майка я е родила, предвари да я попита:

„Какви са тези музики?“

„Не знам“, каза тя. „Кой сме днес?“

Маркизът не знаеше. Трябва да се чувстваше наистина много обезпокоен, за да попита жена си, а тя трябва да беше много облекчена от жлъчката си, за да му отвърне без някоя хапливост. Беше седнал в хамака озадачен, когато гърмежите се повториха.

„Свети Боже“, възкликна. „Кой сме днес!“

Къщата граничеше с женската лудница „Божията пастирка“. Въодушевени от музиката и ракетите, затворените там жени бяха наизлезли на терасата, която гледаше към портокаловата градина, и посрещаха всеки гърмеж с възторжени възгласи. Маркизът се провикна да ги попита къде е веселбата и те го извадиха от двоумението му. Беше 7 декември, денят на свети Амброзий епископ, и музиката и барутът гърмяха в двора на робите в чест на Сиерва Мария. Маркизът се плесна по челото.

„Разбира се“, каза. „На колко става?“

„На дванайсет“, каза Бернарда.

„Само дванайсет?“, каза той, изтегнат отново в хамака. „Колко е бавен животът!“

Къщата бе гордостта на града до началото на века. Сега беше порутена и мрачна и изглеждаше в състояние на местене поради огромните празни пространства и многото неуместно поставени неща. В салоните все още бяха запазени шахматните мраморни подове и няколко кристални полилея с провиснали паяжини. Помещенията, които се поддържаха живи, бяха прохладни при всякакво време поради

дебелината на каменните зидове и многото години на необитаемост, и още повече поради декемврийските бризи, които се процеждаха със свистене през пукнатините. Всичко бе наситено с потискащия хладен полъх на немарата и мрака. Единственото съхранено от господарското високомерие на първия маркиз бяха петте ловни мастифа, които пазеха нощите.

Шумният двор на робите, където се честваха рождените дни на Сиерва Мария, по времето на първия маркиз беше друг град в града. Продължи така и при наследника, докато трая контрабандната търговия с роби и брашно, която Бернарда ръководеше умело от мелницата за захарна тръстика в Маатес. Сега всякакъв блясък принадлежеше на миналото. Бернарда бе съсипана от ненаситния си порок, а дворът сведен до две дървени бараки с покрив от горчива палма, където накрая се стопиха последните остатъци от величието.

Доминга де Адвиенто, чистокръвна негърка, която управлява дома с желязна ръка до навечерието на смъртта си, беше връзката между тези два свята. Висока и кокалеста, с почти ясновидски ум, именно тя отгледа Сиерва Мария. Беше станала католичка, без да се отрече от своята йорубска вяра, и практикуваше и двете едновременно, както намереше за добре. Душата ѝ била в благословен покой, разправяше, защото каквото ѝ липсвало в едната, намирала го в другата. Тя беше също единственото човешко същество, което имаше авторитета да посредничи между маркиза и жена му, и двамата се съобразяваха с нея. Само тя разгонваше робите с метлата, когато ги завареше в опити за содомия или в разврат с разменени жени из празните помещения. Но откакто тя умря, се измъкнаха от бараките, бягайки от пладнешките жеги, лежаха на пода в някой ъгъл, остъргваха загорелия ориз по казаните, за да го изядат, или играеха и бърбеха на хладина из коридорите. В този потискащ свят, в който никой нямаше свобода, Сиерва Мария я имаше: само тя и само там. Така че тъкмо там се честваше празникът, в истинския ѝ дом и с истинското ѝ семейство.

Човек не можеше да си представи по-самотен танц сред толкова музика, със собствените роби и с неколцина от други знатни домове, които допринасяха с каквото могат. Момичето се показваше каквото е. Танцуваше с повече изящество и повече душа от африканците по рождение, пееше с различни гласове на няколко африкански езика или с гласове на птици и животни, които объркваха и тях самите. По

нареждане на Доминга де Адвиенто най-младите робини рисуваха лицето ѝ със сажди, окачаха ѝ сантерийски^[3] огърлици върху кръщелната муска и се грижеха за косата ѝ, която никога не подстригаха и която би ѝ пречила да ходи, ако не бяха плитките, многократно навити, които всеки ден ѝ правеха.

Започваше да разцъфва на кръстопът от противоположни сили. Имаше много малко от майка си. От баща си, обратно, имаше мършавото тяло, непоправимата свенливост, бледата кожа, очите, безмълвно сини, и чистата мед на искрящата коса. Присъствието ѝ беше толкова неосезаемо, че сякаш бе невидимо същество. Уплашена от толкова необичайно свойство, майката окачваше звънче на китката ѝ, за да не губи посоката ѝ в сумрака на къщата.

Два дни след празненството, и едва ли не по невнимание, слугинята разказа на Бернарда, че Сиерва Мария я е ухапало куче. Бернарда се замисли, докато взимаше, преди да си легне, шестата си гореща баня с ароматни сапуни, но когато се върна в спалнята, вече го беше забравила. Спомни си за това отново чак на следващата нощ, защото кучетата не престанаха да лаят без причина до зори и се уплаши да не би да са побеснели. Тогава отиде със свещника при бараките в двора и намери Сиерва Мария заспала в хамака от кокосова палма, наследен от Доминга де Адвиенто. Тъй като слугинята не ѝ бе казала къде е ухапана, повдигна ризата ѝ и я огледа педя по педя, проследявайки със светлината изкупителната плитка, увита около тялото ѝ като лъвска опашка. Накрая намери ухапаното място: драскотина на левия глезен, вече с коричка от засъхнала кръв и няколко едва забележими ожулвания по петата.

Не бяха малко, нито обикновени случаите на побесняване в историята на града. Най-нашумелият беше с един амбулантен търговец, който обикалял по черните пътищата с опитомена маймуна, чиито маниери почти не се различавали от човешките. Животното хванало бяс по време на английската морска обсада, ухапало стопанина си по лицето и избягало в близките хълмове. Убили злощастния циркаджия с голи тояги наред ужасни халюцинации, които майките продължаваха да разказват в продължение на много години след това в улични куплети, за да плашат децата. След по-малко от две седмици, от планината посред бял ден се спуснала орда побеснели макаци. Опустошили кочини и курници и нахлули с вой в

катедралата, давейки се в кървава пяна, по време на благодарствената служба по случай разгромяването на английската ескадра. Най-страшните драми обаче не влизаха в историята, тъй като се разиграваха сред негърското население, където набързо скриваха ухапаните, за да ги лекуват с африкански магии в селата на симароните^[4].

Въпреки толкова поуки, нито бели, нито черни, нито индианци мислеха за беса, нито за никоя от болестите с дълъг инкубационен период, докато не се появяха първите непоправими симптоми. Бернарда Кабрера постъпи по същия начин. Смяташе, че слуховете на робите стигат по-бързо и по-надалече от тези на християните и че дори нищо и никакво ухапване от куче може да накърни честта на семейството. Беше толкова сигурна в правотата си, че дори не спомена на мъжа си за случая, нито се сети отново за него до следващата неделя, когато слугинята отиде сама на пазара и видя трупа на куче, провесен на бадемово дърво, за да се знае, че е умряло от бяс. Беше й достатъчен само поглед, за да познае звездата на челото и пепелявата козина на кучето, което ухапа Сиерва Мария. Но Бернарда не се разтревожи, когато й го разказаха. Нямаше за какво: раната беше засъхнала, а от ожулванията нямаше и следа.

Декември бе започнал зле, но скоро си възвърна вечерите с цвят на аметист и нощите с безумни ветрове. Коледата беше по-весела от други години поради хубавите новини от Испания. Но градът не беше предишният. Главното тържище на роби се бе преместило в Хавана и рудничарите и земевладелците от тези континентални кралства предпочитаха да купуват работната си ръка контрабандно и на по-ниска цена от английските Антили. Така че имаше два града: единият весел и многолюден през шестте месеца престой на галеоните в пристанището, а другият, потънал в дрямка през останалото време от годината, в очакване да се завърнат.

Не се чу нищо повече за ухапаните до началото на януари, когато една скитаща индианка с името Сагунта похлопа на вратата на маркиза в свещения час на сиестата. Беше много стара и ходеше боса под най-жарещото слънце с дълга саманова^[5] тояга и увита от глава до пети в бял чаршаф. Имаше лошата слава, че възстановява девствени ципи и

предизвиква аборти, но я компенсираше с дарбата, че знае индиански тайни, които вдигат на крака безнадеждно болни.

Маркизът я прие с неохота, прав в преддверието, и доста време не можа да схване какво точно иска, защото беше много мудна жена и говореше с неразбираеми увъртания. Толкова въртя и сука, докато стигне до въпроса, че маркизът изгуби търпение.

„Каквото и да е, кажете ми го без повече заобикалки“, каза й.

„Застрашени сме от бясна напаст“, каза Сагунта, „а аз съм единствената, която държи ключовете на свети Хуберт, покровител на ловците и изцелител на побеснелите.“

„Не виждам причини за напаст“, каза маркизът. „Няма известия за комети, нито за слънчеви затъмнения, доколкото ми е известно, нито имаме такива големи прегрешения, че Господ да се занимава с нас.“

Сагунта му съобщи, че през март ще има пълно слънчево затъмнение, и му даде изчерпателни сведения за ухапаните в първата неделя на декември. Двама изчезнали, несъмнено скрити от близките си, за да се опитат да им направят магия, а един трети умрял от бяс на втората седмица. Имало един четвърти, който не бил ухапан, а едва опръскан с лигите на същото куче, и вече агонизирал в болницата „Божия любов“. Началникът на полицията наредил да отровят стотина безстопанствени кучета от началото на месеца досега. До седмица нямало да остане нито едно живо по улиците.

„Във всеки случай не разбирам какво общо имам аз с това“, каза маркизът. „И още повече в такъв необичаен час.“

„Вашата дъщеря е била първата ухапана“, каза Сагунта.

Маркизът й каза с голяма убеденост:

„Ако беше така, аз щях да съм първият, който да го е научил.“

Мислеше, че момичето се чувства добре, и му се струваше невъзможно да му се е случило нещо толкова сериозно, без той да го научи. Така че сметна посещението за приключено и отиде да си довърши сиестата.

Все пак този следобед потърси Сиерва Мария в двора на прислугата. Тя помагаше в одирането на зайци, с боядисано в черно лице, боса, и с пъстър тюрбан като на робините. Попита я вярно ли е, че я е ухапало куче, и тя без никакво колебание му отвърна, че не. Но тази вечер Бернарда му го потвърди. Объркан, маркизът попита:

„Защо тогава Сиерва го отрича?“

„Защото е невъзможно да каже истина, та ако ще и по погрешка“, каза Бернарда.

„Тогава трябва да се действа“, каза маркизът, „защото кучето е било бясно.“

„Напротив“, каза Бернарда, „по-скоро кучето е трябвало да умре, защото е ухапало нея. Това беше през декември, а тя, нахалницата му с нахалница, е като цвете.“

Двамата продължиха да надават ухо на все по-разрастващите се слухове за сериозността на заразата и дори пряко волята си се видяха принудени да разговарят отново по общи въпроси, както във времената, когато се мразеха по-малко. За него беше ясно. Винаги бе вярвал, че обича дъщеря си, но страхът от беса го принуждаваше да си признае, че се самозалъгва за удобство. Бернарда, напротив, дори не се запита, защото ясно съзнаваше, че не я обича, нито е обичана от нея, и двете неща ѝ изглеждаха справедливи. Много от омразата, която двамата изпитваха към момичето, се дължеше на това, което то имаше от единия и от другия. Но Бернарда беше готова да изиграе фарса със сълзите и да спазва траур на скърбяща майка, за да запази честта си, при условие, че смъртта на момичето бъде по достойна причина.

„Все едно каква“, уточни, „стига да не е някаква кучешка болест.“

В този миг маркизът разбра, като просветление свише, кой е смисълът на живота му.

„Момичето няма да умре“, каза, изпълнен с решимост. „Но ако трябва да умре, ще бъде от каквото Бог разпореди.“

Във вторник отиде в болницата „Божия любов“, на хълма Сан Ласаро, за да види болния от бяс, за когото му разказа Сагунта. Не си даде сметка, че каляската му в погребален креп щеше да се възприеме като пореден знак за назряващите беди, тъй като от много години не излизаше от къщи, освен по значителни поводи, а от още толкова много години нямаше по-значителни поводи от злощастните.

Градът бе потънал във вцепенението си от векове, но се намери кой да зърне безцветното лице, бягащите очи на неуверения благородник в траурни тафти, чиято каляска напусна укрепената част и се насочи през полето към хълма Сан Ласаро. В болницата, налягали по тухлените подове, прокажените го видяха да влиза с бавните си крачки на мъртвец и му препречиха пътя да изпросят малко

милостиня. В павилиона за буйни луди, завързан за един стълб, видя побеснелия.

Беше стар мулат с бяла като памук коса и брада. Половината му тяло вече бе парализирано, но бесът беше влял толкова сила в другата половина, че се бе наложило да го завържат, за да не се разбие на парчета в стените. Разказът му не оставяше съмнение, че го е ухапало същото пепеляво куче с бялата звезда, което ухапа и Сиерва Мария. Но всъщност го беше олигавило, макар и не върху здрава кожа, а върху хронична рана, която имал на прасеца. Това уточнение не се оказва достатъчно да успокои маркиза, който напусна болницата ужасен от гледката на умиращия и без искрица надежда за Сиерва Мария.

На връщане към града покрай хълма видя достолепен мъж, седнал на един крайпътен камък до мъртвия си кон. Маркизът нареди колата да спре и едва когато мъжът се изправи на крака, позна дипломирания Абренунсио де Са Перейра Као, най-забележителния и оспорван лекар в града. Изглеждаше досущ като поп спатия. Носеше широкопола шапка за слънцето, ботуши за езда и черното наметало на образованите бивши роби.

Поздрави маркиза с необичайна церемониалност.

„Benedictus qui venit in nomine veritatis“^[6], каза.

Конят му не издържал на слизане същия склон, който бе изкачил в тръс, и му се пръснало сърцето. Нептуно, кочияшът на маркиза, се опита да го разседлае. Стопанинът го разубеди.

„За какво ми е седло, щом няма да имам кого да оседлавам“, каза. „Оставете го да изгние с него.“

Наложил се кочияшът да му помогне да се качи в каляската поради детския му ръст, а маркизът му оказа честта да го настани от дясната си страна. Абренунсио мислеше за коня.

„Все едно, че половината ми тяло умря“, въздъхна.

„Нищо не е по-лесно поправимо от смъртта на кон“, каза маркизът.

Абренунсио се оживи. „Този не беше като другите“, каза. „Ако имах средства, щях да го погребя в свещена земя.“ Погледна маркиза в очакване на реакцията му и довърши:

„През октомври навърши сто години.“

„Няма кон, който да живее толкова“, каза маркизът.

„Мога да го докажа“, каза лекарят.

Всеки вторник служеше в „Божия любов“, като помагаше на прокажените, страдащи и от други болести. Бе блестящ ученик на доктор Хуан Мендес Нието, друг португалски евреин, емигрирал на Карибите поради преследването в Испания, и бе наследил лошата му слава на некроман и волнодумец, но никой не поставяше под съмнение неговите знания. Споровете му с другите лекари, които не прощаваха неправдоподобните му попадения, нито необикновените му методи, бяха постоянни и кървави. Беше измислил хапче за еднократна употреба на година, което настройваше тона на здравето и удължаваше живота, но предизвикваше такива разстройства в разсъдъка през първите три дни, че никой освен него не дръзваше да го взима. Някога обикновено свиреше на арфа до леглото на болните, за да ги успокои с определена музика, композирана за случая. Не практикуваше хирургията, която винаги бе смятал за долен занаят на самозванци и бръснари, и ужасяващият му специалитет бе да предсказва на болните деня и часа на смъртта им. Но както добрата, така и лошата му слава се крепяха на едно и също: говореше се, и никой никога не го опроверга, че е възкресил мъртвец.

Въпреки опита си Абренунсио беше покъртен от побеснелия. „Тялото на човека не е направено за годините, които би могъл да живее“, каза. Маркизът не пропусна нито дума от точното му и живописно разсъждение и заговори едва когато лекарят нямаше повече какво да каже.

„Какво може да се направи с този нещастен човек?“, попита.

„Да се убие“, каза Абренунсио.

Маркизът го погледна уплашен.

„Поне това щяхме да направим, ако бяхме добри християни“, продължи лекарят невъзмутимо. „И не се учудвайте, сеньор: има повече добри християни, отколкото човек си мисли.“

Имаше предвид всъщност бедните християни с всякакъв цвят на кожата, от покрайнините и селата, които имаха куража да сложат отрова в храната на своите болни от бяс, за да им спестят ужаса на последните дни. В края на миналия век цяло семейство изяло отровената си супа, защото на никого не му дало сърце да отрови само едно петгодишно дете.

„Предполага се, че ние, лекарите, не знаем за тези неща“, заключи Абренунсио. „А не е така, но нямаме моралната сила да ги

подкрепим. За сметка на това, с умиращите правим каквото току-що видяхте. Поверяваме ги на свети Хуберт и ги връзваме за някой стълб, за да могат да агонизират по-мъчително и за по-дълго време.“

„Няма ли друг начин?“, попита маркизът.

„След първите пристъпи на беса вече няма никакъв“, каза лекарят. Разказа за повърхностни трактати, които го смятат за лечима болест, позовавайки се на различни рецепти: земния бръшлян, цинобъра, мускуса, сребърния живак, *anagallis flore purpureo*^[7]. „Празни приказки“, каза. „Работата е, че някои хващат бяс, а други не, и е лесно да се каже, че при тези, които не са го хванали, е било поради лекарствата.“ Потърси погледа на маркиза, за да се увери, че е още буден, и довърши:

„Защо толкова се интересувате?“

„От състрадание“, излъга маркизът.

Загледа се през прозореца в морето, приспано от следобедната скука, и със свито сърце забеляза, че лястовичките са се завърнали. Бризът още не бе излязъл. Няколко деца се опитваха да убият с камъни заблуден пеликан на един тинест плаж и маркизът го проследи в спасителния му полет, докато се изгуби между блестящите куполи на укрепения град.

Каляската влезе в крепостната част откъм сушата през портата Медия Луна и Абренунсио направлява кочияша до дома си през шумния квартал на занаятчиите. Не беше толкова лесно. Нептуно беше над седемдесет, а освен това нерешителен и късоглед, и беше свикнал конят сам да си намира пътя по улиците, които познаваше по-добре от него. Когато най-сетне уцелиха къщата, Абренунсио се сбогува на вратата с една сентенция на Хораций.

„Не знам латински“, извини се маркизът.

„Не ви и трябва!“, каза Абренунсио. И го каза на латински, естествено.

Маркизът толкова се впечатли, че първата му работа, когато се върна вкъщи, бе да стори най-странното нещо през живота си. Нареди на Нептуно да прибере мъртвия кон от хълма Сан Ласаро и да го погребее в свещена земя, и много рано на другия ден да изпрати на Абренунсио най-добрия кон от конюшната му.

След краткотрайното облекчение от антимоновото очистително Бернарда си правеше утешителни клизми до три пъти на ден, за да потуши пожара във вътрешностите си, или се киснеше в горещи бани с ароматни сапуни до шест пъти, за да успокои нервите си. По това време вече не ѝ бе останало нищо от годините на младоженка, когато замисляше рисковани търговски операции и ги довеждаше докрай с прозорливостта на ясновидка, такива бяха постиженията ѝ, до злостастния следобед, в който срещна Худас Искарите и бедата я отнесе.

Попадна на него случайно на панаирджийска арена, докато се бореше с голи ръце, почти без дрехи и без никакви защитни средства, срещу боен бик. Беше толкова красив и дързък, че не можа да го забрави. Дни след това отново го видя на карнавална вечеринка, където бе отишла предрешена като просякиня с маска на лицето, и обградена от своите робини, облечени като маркизи, с колиета и гривни, и обици от скъпоценни камъни и злато. Худас се намираше сред кръг от любопитни и танцуваше с всяка, която му плати, и се наложи да въведат ред, за да укротят копнежите на кандидатките. Бернарда го попита колко струва. Худас ѝ отговори, докато продължаваше да танцува:

„Половин реал.“

Бернарда си свали маската.

„Питам те колко струваш за цял живот“, му каза.

Худас видя, че с открито лице не беше такава просякиня, каквато изглеждаше. Остави партньорката си и се приближи към нея с наперена походка на юнга, за да се види цената му.

„Петстотин златни песо“, каза.

Тя го измери с поглед на обиграна оценителка. Беше огромен, с кожа на тюлен, гъвкава снага, тесен ханш и стройни крака, и с приятни ръце, които не издаваха занаята му. Бернарда пресметна:

„Висок си осем педи.“

„И три палеца“, каза той.

Бернарда го накара да наведе главата си до нейната височина, за да огледа зъбите му, и я замая дъхът на амоняк от мишниците му. Всичките му зъби си бяха по местата, здрави и равни.

„Господарят ти трябва да е луд, ако си мисли, че някой ще те купи на цената на кон“, каза Бернарда.

„Свободен съм и се продавам сам“, отвърна той. И довърши с известно натъртване: „Госпожо.“

„Маркизо“, каза тя.

Той ѝ се поклони толкова галантно, че я остави без дъх, и го купи за половината от неговите претенции. „Само за радост на очите“, както каза. За сметка на това уважи положението му на свободен и времето, необходимо му да продължава с циркаджийския си бик. Настани го в близка до своята стая, която преди беше на коняря, и зачака от първата нощ, гола и с незалостена врата, сигурна, че той ще дойде без покана. Но се наложи две седмици да чака и да не спи спокойно поради изгарящата тялото ѝ страст.

В действителност, веднага щом разбра коя е тя и поогледа къщата отвътре, той възприе дистанцията, подобаваща на роб. Когато обаче Бернарда престана да го чака и си легна с нощница, и сложи резето на вратата, той влезе през прозореца. Събуди я въздухът в стаята, натежал от амонячната миризма на потта му. Усети пръхтенето на минотавър, който я търси пипнешком в тъмнината, зноя на тялото върху нея, ръцете на хищна птица, които сграбчиха нощницата за яката и я раздраха от горе до долу, докато хриптеше в ухото ѝ: „Курво, курво.“ От тази нощ разбра Бернарда, че не иска да прави нищо друго, докато е жива.

Полудя по него. Вечер ходеха на танцови увеселения в покрайнините, той облечен като благородник, със сюртук и кръгла шапка, които Бернарда му купуваше по свой вкус, а тя в началото маскирана по най-различен начин, и после със собственото си лице. Окъпа го в злато, със синджири, пръстени и гривни, и нареди да инкрустират по зъбите му диаманти. Стори ѝ се, че умира, когато разбра, че ляга с всички, които срещне по пътя си, но накрая се примири с остатъците. Това бяха времената, когато Доминга де Адвиенто влезе в спалнята ѝ в часа за сиеста, сигурна, че Бернарда е в мелницата за захарна тръстика, и ги изненада чисто голи да правят любов на пода. Робинята, по-скоро объркана, отколкото поразена, остана с ръка на резето.

„Не стой там като умряла“, изкрещя ѝ Бернарда. „Или си върви, или ела да се търкаляш с нас.“

Доминга де Адвиенто си отиде със затръшване на вратата, което прозвуча на Бернарда като плесница. Същата вечер тя я извика и я

заплаши със сурови наказания, ако спомене каквото и да е за това, което е видяла. „Не се тревожете, бяла жено“, каза ѝ робинята. „Можете да ми забраните каквото пожелаете и аз ще ви се подчиня.“ И заключи:

„Лошото е, че не можете да ми забраните това, което мисля.“

Ако маркизът бе разбрал, въобще не го показа. В края на краищата Сиерва Мария беше единственото общо нещо с жена му, което му оставаше, и не я имаше за собствена дъщеря, а само за нейна. Бернарда, от своя страна, дори не мислеше за това. Толкова я бе забравила, че след един от дългите си престои в мелницата я обърка с друга, защото беше много пораснала и променена. Извика я, огледа я, попита я как живее, но не получи и дума от нея.

„Ти си същата като баща си“, ѝ каза. „Изрод.“

Такова продължаваше да бъде разположението на духа на двамата в деня, когато маркизът се върна от болницата „Божия любов“ и съобщи на Бернарда решението си да поеме с желязна ръка юздите на дома. Имаше нещо налудничаво в неговата непоколебимост, което остави Бернарда без думи.

Първото, което направи, беше да върне на момичето спалнята на баба му, маркизата, откъдето Бернарда я бе изгонила да спи с робите. Някогашното великолепие стоеше непокътнато под прахта: леглото в имперски стил, което прислугата мислеше за златно поради блясъка на медните табли; тюлената завеса против комари, скъпите дрехи с богата украса, алабастровият умивалник с многобройни шишенца с парфюми и помади, наредени в права линия като войници на тоалетката; цукалото, порцелановият плювалник и леген за повръщане, въображаемият свят, който скованата от ревматизма старица бе мечтала за дъщерята, която така и не роди, и за внучката, която така и не видя.

Докато робините връщаха спалнята към живота, маркизът се зае да наложи волята си в дома. Стресна робите, които дремеха на сянка под аркадите, и заплаши с камшици и затваряне тези, които отново се изходят в ъглите, или залагат и играят хазарт в затворените помещения. Това не бяха нови разпоредби. Бяха спазвани много по-строго, когато Бернарда държеше властта, а Доминга де Адвиенто я

налагаше, и маркизът се наслаждаваше публично на историческата си фраза: „В моя дом става това, на което аз се подчинявам.“ Но когато Бернарда затъна в тресавищата на какао и Доминга де Адвиенто умря, робите отново се промъкнаха с голяма предпазливост, първо жените с децата, за да помагат в дребните къщни работи, а после мързеливите мъже в търсене на прохлада из коридорите. Ужасена от призрака на разрухата, Бернарда ги изпращаше да си изкарват прехраната с просия на улицата. В една от кризите си реши да ги освободи, освен трима-четирима от домашната прислуга, но маркизът възрази с една нелепост: „Ако трябва да умрат от глад, по-добре да умрат тук, а не из онези пуцинаци.“

Не приложи толкова прости правила, когато кучето ухапа Сиерва Мария. Облече във власт роба, който му се стори най-влиятелен и най-надежден, и му даде указания, чиято твърдост скандализира и самата Бернарда. В началото на вечерта, когато къщата вече бе в ред за пръв път след смъртта на Доминга де Адвиенто, намери Сиерва Мария в бараката на робините, сред половин дузина млади негърки, които спяха в кръстосани на различна височина хамаци. Събуди ги всички, за да им съобщи разпорежданията на новото правителство.

„От днес нататък момичето ще живее в къщата“, им каза. „И да е ясно тук и в цялото кралство, че то има само едно семейството и е само от бели.“

Момичето се опъна, когато той понечи да го отнесе на ръце в спалнята, и се наложи да му даде да разбере, че мъжки ред царува в света. Вече в спалнята на бабата, докато ѝ сменяше конопената риза на робините с нощница, не успя да изкопчи и дума от нея. Бернарда ги видя от вратата: маркизът, седнал на леглото, се бореше с копчетата на нощницата, които не минаваха през новите илици, а момичето, изправено пред него, го гледаше невъзмутимо. Бернарда не можа да се сдържи. „Защо не се ожените?“, подигра се. И тъй като маркизът не ѝ обърна внимание, каза още:

„Няма да е лоша сделка да се народят креолски маркизчета с кокоши крака, за да се продават на цирковете.“

Нещо се бе променило и в нея. Въпреки злорадството в смеха лицето ѝ изглеждаше по-малко неприятно, а под ехидността ѝ се беше утаило някакво съчувствие, което маркизът не забеляза. Веднага щом усети, че се е отдалечила, каза на момичето:

„Тя е мръсница.“

Стори му се, че забеляза у нея искрица интерес. „Знаеш ли какво е мръсница?“, попита я, петимен за отговор. Сиерва Мария не му го даде. Остави се да я сложи да легне в леглото, остави се да ѝ намести главата върху пухените възглавници, остави се да я завие до колената с копринения чаршаф, ухаещ на кедровата ракла, без да го удостои с милостта да го погледне. Той усети разтърсване на съвестта:

„Молиш ли се преди сън?“

Момичето дори не го погледна. Сви се на кравай по навик от хамака и заспа, без да пожелае лека нощ. Маркизът дръпна много грижливо завесата против комари, за да не могат прилепите да ѝ смучат кръвта, докато спи. Наближаваше десет часът и хорът на лудите беше непоносим в къщата, освободена след изгонването на робите.

Маркизът пусна мастифите, които лудо се втурнаха към спалнята на бабата, душейки пролуките на вратите с неспокоен лай. Маркизът ги почеса по главите с върховете на пръстите си и ги успокои с добрата новина:

„Това е Сиерва, която от тази вечер живее с нас.“

Спа малко и зле поради лудите, които пяха до два. Първото, което направи, като стана по първи петли, бе да отиде в стаята на момичето, но то не беше там, а в бараката на робините. Тази, която спеше най-близо, се събуди уплашена.

„Сама дойде, сеньор“, каза, преди той да е попитал нещо. „Хич не съм и разбрала.“

Маркизът знаеше, че е вярно. Разпита коя от тях е придружавала Сиерва, когато я е ухапало кучето. Единствената мулатка, която се казваше Каридад дел Кобре, се обади, треперейки от страх. Маркизът я успокои.

„Заеми се с нея, все едно, че си Доминга де Адвиенто“, ѝ каза.

Обясни ѝ задълженията. Предупреди да не я изпуска от поглед нито за миг и да се отнася към нея с обич и разбиране, но без глезотии. Най-важното беше да не минава отгътък бодливия плет, който щеше да нареди да се направи между двора на робите и другата част на къщата. Сутрин след ставане и вечер преди лягане трябваше да му дава пълен отчет, без той да я пита.

„Внимавай добре какво правиш и как го правиш“, завърши. „Ти ще си единствената отговорна тези мои заповеди да се изпълняват.“

В седем сутринта, след като затвори кучетата, маркизът отиде в дома на Абренунсио. Лекарят му отвори лично, защото нямаше нито роби, нито прислуга. Маркизът отпрати сам на себе си упрека, който смяташе, че заслужава.

„Това не е час за гости“, каза.

Лекарят го прие радушно, благодарен за коня, който току-що беше получил. Преведе го през двора до навеса на стара ковачница, от която не бе останало нищо освен развалините на пещта. Красивият двегодишен дорест кон, далече от конюшната си, изглеждаше неспокоен. Абренунсио го успокои с леки потупвания по страните, докато шепнеше в ухото му безполезни обещания на латински.

Маркизът му разказа, че умрелият кон са го погребали в старата градина на болницата „Божия любов“, осветена като гробище за богати по време на епидемията от холера. Абренунсио му благодари като за извънмерно благоволение. Докато говореха, му направи впечатление, че маркизът се държи на разстояние. Той му призна, че никога не се е осмелявал да язди.

„Боя се както от конете, така и от кокошките“, каза.

„Жалко, защото необщуването с конете е забавило човечеството“, каза Абренунсио. „Ако някога го преодолеем, бихме могли да създадем кентавър.“

Вътрешната част на къщата, осветена от два прозореца, които гледаха към придошлото море, беше подредена с прекомерната изисканост на закоравял ерген. Цялата атмосфера беше пропита с благоухания на балсами, които внушаваха вяра в силата на медицината. Имаше едно подредено писалище и витрина, пълна с порцеланови бурканчета с етикети на латински. Забравена в един ъгъл, стоеше лечебната арфа, покрита със златен прах. Най-забележителното бяха книгите, много от тях на латински, с богато украсени гърбове. Бяха навсякъде, в шкафове с витрини и по открити рафтове, или грижливо поставени на пода, а лекарят вървеше през хартиените проходи с лекотата на носорог сред рози. Маркизът бе поразен от количеството.

„Всичкото знание трябва да е в тази стая“, каза.

„Книгите не служат за нищо“, каза Абренунсио развеселен. „Животът ми отиде да лекувам болестите, които причиняват другите лекари с техните лекарства.“

Махна една заспала котка от превъзходното кресло, което беше неговото, за да седне маркизът. Поднесе му билкова отвара, която приготви сам на алхимическата печка, говорейки му за медицинските си опити, докато си даде сметка, че маркизът е загубил интерес. Действително: бе се изправил внезапно, стоеше с гръб към него и гледаше мрачното море през прозореца. Най-послед, все така гърбом, събра смелост да започне.

„Докторе“, прошепна.

Абренунсио не очакваше призива.

„Аха?“

„Под тежестта на лекарската тайна и само за ваше сведение ви доверявам, че е истина това, което говорят“, каза маркизът с тържествен тон. „Бясното куче е ухапало и дъщеря ми.“

Погледна към лекаря и срещна една спокойна душа.

„Знам“, каза лекарят. „И предполагам, че затова сте дошли в толкова ранен час.“

„Така е“, каза маркизът. И повтори въпроса, който вече бе задал за ухапания в болницата: „Какво можем да направим?“

Вместо безцеремонния си отговор от предишния ден Абренунсио поиска да види Сиерва Мария. Точно това искаше да го помоли маркизът. Така че мислеха еднакво и каляската ги чакаше на вратата.

Когато пристигнаха в къщата, маркизът свари Бернарда, седнала пред тоалетката, да се реши за никого с кокетството от далечните години, когато за последен път се любиха, и което той бе изтрил от паметта си. Стаята беше наситена с пролетното ухание на сапуните ѝ. Тя видя съпруга си в огледалото и каза без язвителност: „Кои сме ние, че да подаряваме коне?“ Маркизът не ѝ обърна внимание. Взе от разхвърляното легло туниката за всеки ден, хвърли я върху Бернарда и ѝ нареди без съчувствие:

„Облечете се, лекарят е тук.“

„Опазил ме Бог“, каза тя.

„Не е за вас, макар че имате доста нужда“, каза той. „За момичето е.“

„За нищо няма да ѝ послужи“, каза тя. „Или ще умре, или няма да умре: друго положение няма.“ Но любопитството надделя: „Кой е?“

„Абренунсио“, каза маркизът.

Бернарда се възмути. Предпочиташе да умре, както си беше, сама и гола, отколкото да остави честта си в ръцете на прикрит евреин. Преди време беше лекар в дома на родителите ѝ и го изпъдиха, защото разгласяваше състоянието на пациентите, за да се хвали с диагнозите си. Маркизът се противопостави.

„Макар да не ви харесва и макар на мен да ми харесва още по-малко, вие сте нейна майка“, каза. „Именно заради това свещено право ви моля да потвърдите прегледа.“

„Що се отнася до мен, правете каквото щете“, каза Бернарда. „Аз съм мъртва.“

Противно на това, което можеше да се очаква, момичето се подложи без капризи на подробно изследване на тялото му, с любопитството, с което би наблюдавало играчка на пружина. „Ние, лекарите, виждаме с ръцете“, каза ѝ Абренунсио. Развеселено, момичето му се усмихна за първи път.

Доказателствата за доброто ѝ здраве бяха очевидни, тъй като въпреки безпомощния ѝ вид имаше хармонично тяло, покрито със златист мъх, почти невидим, и с първите филизи на едно щастливо разцъфване. Имаше съвършени зъби, ясновидски очи, спокойни крака, мъдри ръце и всеки косъм от косата ѝ беше встъпление към дълъг живот. Откликна добронамерено и спокойно на коварния разпит и човек трябваше да я познава твърде добре, за да разбере, че нито един отговор не беше истина. Напрегна се само когато лекарят откри нищожния белег на глезена. Хитростта на Абренунсио я надви.

„Паднала ли си?“

Момичето потвърди, без да мигне:

„От люлката.“

Лекарят започна да разговаря сам със себе си на латински. Маркизът го прекъсна:

„Кажете ми го на разбираем испански.“

„Не говоря на вас“, каза Абренунсио. „Мисля на народен латински.“

Сиерва Мария беше очарована от уловките на Абренунсио, докато допря ухо до гърдите ѝ, за да я преслуша. Сърцето ѝ уплашено

бумтеше, а по кожата ѝ избиха ситни капчици, бледи и ледени, със смътна миризма на лук. Когато свърши, лекарят ласкаво я потупа по бузата.

„Много си смела“, ѝ каза.

Вече насаме с маркиза, му каза, че момичето знае, че кучето е било бясно. Маркизът не разбра.

„Наговори ви много лъжи“, каза, „но не и това.“

„Не тя, сеньор“, каза лекарят. „Каза ми го сърцето ѝ: пърхаше като птичка в клетка.“

Маркизът се впусна да изброява други поразителни лъжи на дъщеря си, не с недоволство, а с известна бащинска гордост. „Може да стане поет“, каза. Абренунсио не прие, че лъжата може да бъде свойство на изкуствата.

„Колкото по-ясно е написаното, толкова повече се вижда поезията“, каза.

Единственото, което не можа да обясни, беше лучената миризма в потта на момичето. Понеже не знаеше да има връзка между някоя миризма и беса, я отхвърли като симптом за нещо. Каридад дел Кобре разкри по-късно на маркиза, че Сиерва Мария тайно се подложила на магиите на робите, които я карали да дъвче смола от манаху^[8] и я затваряли гола в избата за лук, за да се обезсили злодеянието на кучето.

Абренунсио не смекчи и най-малката подробност за беса. „Колкото по-дълбоко е ухапването и колкото по-близо е до мозъка, толкова по-тежки и по-бързи са първите пристъпи“, каза. Припомни случая с един свой пациент, който умрял след пет години, но останало съмнението дали не се е заразил по-късно, което е останало незабелязано. Бързото нарастване нищо не означавало: след известен период с непредвидима продължителност раната можела да се подуе, да се отвори отново и да протече. Агонията ставала толкова ужасна, че смъртта била за предпочитане. Единственото редно нещо тогава било човек да се обърне към болницата „Божия любов“, където имало сенегалци, опитни в справянето с еретици и разбеснели се луди. В противен случай маркизът лично трябвало да поеме върху себе си наказанието да държи момичето приковано с вериги към леглото, докато умре.

„Във вече дългата история на човечеството“, заключи, „нито един болен от бяс не е оживял, за да го разкаже.“

Маркизът реши, че няма кръст, колкото и да е тежък, който да не е готов да понесе. Така че момичето щеше да умре в дома си. Лекарят го възнагради с поглед, който приличаше по-скоро на състрадание, отколкото на уважение.

„Не можеше да се очаква по-малко благородство от ваша страна, сеньор“, му каза. „И не се съмнявам, че душата ви ще има силата да го понесе.“

Настоя още веднъж, че прогнозата не е тревожна. Раната беше далече от най-рисковата зона и никой не помнеше да е кървяла. Най-вероятно бе Сиерва Мария да не хване бяс.

„А междуременно?“, попита маркизът.

„Междуременно“, каза Абренунсио, „свирете ѝ музика, напълнете къщата с цветя, накарайте птиците да пеят, водете я да гледа залезите на морето, дайте ѝ всичко, което може да я направи щастлива.“ Сбогува се с жест с широкополата шапка във въздуха и задължителната латинска сентенция. Но този път я преведе в чест на маркиза. „Никое лекарство не може да излекува това, което щастието не лекува.“

---

[1] *Фританга* — месо и зеленчуци, изпържени в обилна мазнина. — Б.пр. ↑

[2] *Портал де лос Меркадерес* — покрит пазар с колони в Картагена де Индиас. — Б.пр. ↑

[3] *Сантерия* — общо наименование на няколко африкански религии, пренесени от робите в Новия свят. — Б.пр. ↑

[4] *Симарон* — негър, избягал от робство. — Б.пр. ↑

[5] *Саман* — вид акация. — Б.пр. ↑

[6] Благословен да е който идва в името на истината (лат.). — Б.пр. ↑

[7] Червено огнивче (лат.). — Б.пр. ↑

[8] *Манаху* — тропическо дърво, вид мангостан. — Б.пр. ↑

ДВЕ

Никога не се разбра как стигна маркизът до подобно състояние на немара, нито защо се свърза в толкова неравностоен брак, когато животът му можеше да продължи в спокойно вдовство. Можеше да стане всичко, което пожелае, поради безмерната власт на първия маркиз, баща му, рицар от Ордена на Сантяго, търговец на роби с правото да коли и беси и военачалник без сърце, за когото кралят, неговият господар, не пожали почести и служби, нито пък наказва беззаконията му Игнасио, единственият наследник, не даваше признаци за каквото и да било. Порасна с ясни белези на умствена изостаналост, стоя неграмотен, докато не стана за женене, и не обичаше никого. Първият знак за живот, който у него беше забелязан на двайсетгодишна възраст, се изрази в това, че бе влюбен и готов да се ожени за една от лудите, затворени в „Божията пастирка“, чиито песни и викове изпълниха с нежно гугукане детството му. Казваше се Дулсе Оливия. Беше единствено дете в семейство на дворцови сарачи и бе принудена да усвои изкуството на правенето на седла за яздене, за да не угасне с нея една почти двувековна традиция. На тази несвойствена намеса в мъжки занаят бе приписано, че загуби разсъдъка си, и то по толкова лош начин, че доста усилия им коства да я отучат да яде собствените си изпражнения. Ако не беше това, щеше да е повече от страхотна партия за креолски маркиз с толкова оскъден мозък.

Дулсе Оливия имаше пъргав ум и добър характер и не беше лесно човек да се досети, че е луда. Още първия път, когато я видя, младият Игнасио я откри сред тълпата на терасата и същия този ден се разбраха със знаци. Тя, забележителна майсторка на книжни фигурки, му изпращаше послания с хартиени птичета. Той се научи да чете и пише, за да общува с нея, и това бе началото на истинска голяма любов, която никой не пожела да разбере. Вбесен, първият маркиз принуди сина да направи публично опровержение.

„Не само, че е вярно“, възрази Игнасио, „но имам и разрешение от нея да поискам ръката ѝ.“ А на довода за лудостта отвърна със своя:

„Никой луд не е луд, ако се приемат неговите основания.“

Бащата го заточи в именията си с пълномощия на собственик и господар, които той не благоволи да използва. Това беше смърт приживе. Игнасио изпитваше ужас от животните, освен от кокошките. В именията обаче наблюдава отблизо жива кокошка, представи си я увеличена до размерите на крава и си даде сметка, че това е чудовище, много по-страшно от всяко друго на сушата или във водата. Избиваше го студена пот в мрака и се събуждаше без въздух през нощта от призрачната тишина в конюшните. Ловният мастиф, който бдеше пред спалнята му, без да мигне, го тревожеше повече от всички други опасности. Беше казал: „Живея ужасен, че съм жив.“ По време на заточението придоби мрачния вид, потайното изражение, съзерцателния характер, вялите движения, бавния говор и едно мистично призвание, което сякаш го обричаше на монашеска килия.

На първата година от заточението го събуди тътен като на придошли реки и се оказа, че животните от имението напуснаха кошарите си пряко през полето и в абсолютна тишина под пълната луна. Събаряха безшумно всичко, което препречваше пътя им по права линия през пасища и захарни плантации, пороища и блата. Най-отпред вървяха стадата едър добитък, товарни и ездитни коне, а след тях свинете, овцете, домашните птици, в зловеща редица, която изчезна в нощта. Дори птиците с дълъг полет, включително гълъбите, поеха пеша. Само ловният мастиф осъмна на поста си пред спалнята на господаря. Това беше началото на почти човешкото приятелство, което маркизът завърза с него и с многото други мастифи, наследили го в къщата.

Надмогнат от ужаса в опустялото имение, младият Игнасио се отрече от любовта си и се подчини на волята на бащата. На него не му стигна жертването на любовта и му наложи завещателната клауза да се ожени за наследницата на един испански гранд. Така се свърза чрез шумна сватба с доня Олаля де Мендоса, жена много красива и с големи и разностранни дарби, която запази девствена, за да не ѝ окаже дори милостта да има дете.

Колкото до останалото, продължи да живее като това, което винаги е бил от раждането си: безполезен ерген.

Доня Олаля де Мендоса го въведе в обществото. Ходеха на голямата литургия, по-скоро да се покажат, отколкото да изпълнят

дълга си, тя с поли на много волани и величествени пелерини, и шал от колосани бели кастилски дантели, и със свита робини, облечени в коприна и обсипани със злато. Вместо чехлите за вкъщи, които използваха в черквата дори най-префърцунените, носеше високи боти от щавена козя кожа с перлени украшения. За разлика от другите първенци, които използваха отживелите времето си перуки и изумрудени копчелъци, маркизът носеше памучни дрехи, без нищо отгоре, и мека барета. Въпреки това винаги присъстваше на публични събития по принуда, защото никога не можа да превъзмогне страха от обществения живот.

Доня Олаля беше учила при Скарлати Доменико в Сеговия и бе получила диплома с отличие за преподавателка по музика в училища и манастири. Пристигна оттам с клавесин на части, който сглоби сама, и различни струнни инструменти, на които свиреше и преподаваше с голямо майсторство. Направи ансамбъл от послушнички, който освети следобедите с новите мелодии от Италия, Франция, Испания и за който се заговори дори, че е вдъхновен от лиричността на Светия Дух.

Маркизът изглеждаше непригоден за музиката. Казваха, по френски маниер, че има ръце на артист и уши на артилерист. Но от деня, в който разопаковаха инструментите, се взря в една италианска теорба^[1] поради чудноватостта на двойната ѝ ключова кутия, големината на диапазона ѝ, броя на струните и точния ѝ звук. Доня Олаля се залови да го научи да свири толкова добре, колкото тя самата. Прекарваха сутрините в несръчни упражнения под дърветата в градината, тя с търпение и любов, а той с упоритост на каменоделец, докато разкаяният мадригал им се предаде без мъка.

Музиката толкова подобри семейната хармония, че доня Олаля се осмели да направи последната стъпка. В една бурна нощ, може би измисляйки си страх, който не чувстваше, отиде в спалнята на недокоснатия съпруг.

„Половината от това легло е моя“, му каза, „и идвам за нея.“

Той не се поддаде. Сигурна, че ще го убеди, тя продължи да настоява на своето. Животът не им даде време. Един 9 ноември свиреха в дует под портокаловите дръвчета, защото въздухът беше чист, а небето високо и безоблачно, когато светкавица ги ослепи, земетръсен грохот ги зашемети и доня Олаля падна убита от мълнията.

Стъписаният град изтълкува трагедията като изблик на Божия гняв заради някакъв неизразим грях. Маркизът заповяда кралско погребение, на което за пръв път се появи с черните тафтени дрехи и бледия цвят на лицето, които щеше да носи завинаги. Като се приближа от гробището, го изненада сняг от книжни птичета по портокаловите дръвчета на градината. Хвана едно напосоки, разгъна го и прочете: *Тази мълния беше моя.*

Преди да са минали деветини, направи дарение на църквата от имотите, на които се крепеше потомственото величие: чифлик с добитък в Момпокс и още един в Аяпел, и две хиляди хектара в Маатес, само на две левги оттук, с различни стада товарни и ездитни коне, чифлик със земеделски земи и най-добрата мелница за захарна тръстика на карибския бряг. Легендата за неговото богатство обаче се коренеше в огромно и безполезно имение, чиито въображаеми граници се губеха в паметта отвъд блатата на Ла Гуарипа и низините на Ла Пуреса до тресавищата на Ураба. Единственото, което задържа, беше господарският дом с двора на слугите, сведен до минимум, и мелницата за захарна тръстика в Маатес. На Доминга де Адвиенто възложи управлението на дома. На стария Нептуно запази сана на кочияш, даден му от първия маркиз, и го натовари да се грижи за малкото, което бе останало от домашната конюшня.

За пръв път сам в голямата мрачна къща на предците си, почти не можеше да спи в тъмнината поради вродения страх на креолските благородници, че ще бъдат убити от робите си по време на сън. Будеше се внезапно, без да знае дали трескавите очи, които надничаха през отдушниците, са от този свят или от другия. Отиваше на пръсти до вратата, отваряше я рязко и изненадваше някой негър, който го дебне през ключалката. Усещаше ги да се промъкват с тигрови стъпки по коридорите, голи, намазани с кокосово масло, за да не могат да бъдат хванати. Зашеметен от толкова страхове накуп, заповяда светилниците да стоят запалени до развиделяване, изгони робите, които малко по малко завладяваха празните пространства, и доведе в къщата първите мастифи, обучени в бойните изкуства.

Външната врата бе затворена. Махнаха френските мебели, чието кадифе вонеше от влагата, продадоха gobлените и порцеланите и великолепните часовници, и се задоволиха с въжени хамаци, за да залъгват жегите в занемарените спални. Маркизът не се върна повече

към църковна служба, нито към уединение, нито понесе плаща на Пресветия в процесия, нито спази празник, нито зачете пост, макар че продължи да плаща навреме налозите на Църквата. Намери спасение в хамака, понякога в спалнята, поради августовската летаргия, и почти винаги под портокаловите дръвчета в градината за сиестата. Лудите му хвърляха остатъци от храна и му крещяха нежни безсрамия, но когато правителството му предложи благоволенieto да премести лудницата, той се противопостави от благодарност към тях.

Победена от безразличието на любимия, Дулсе Оливия се утеши с носталгията по това, което не е било. Измъкваше се от „Божията пастирка“ през вратичките на градината всеки път, когато можеше. Опитоми и направи свои ловните мастифи със стръв от истинска любов и посвещаваше времето си за сън на грижи за къщата, която никога не стана нейна, метеше я с метли от босилек, за да ѝ върви, и окачваше плитки чесън в спалните, за да гонят комарите. Доминга де Адвиенто, чиято ръка не оставяше нищо на случайността, умря, без да разбере защо коридорите осъмваха по-чисти, отколкото замръкваша, и нещата, които подреждаше по един начин, осъмваха по друг. Преди да се навърши година от овдовяването му, маркизът изненада за пръв път Дулсе Оливия да премива кухненските съдове, които ѝ изглеждаха зле поддържани от робините.

„Не вярвах да стигнеш дотук“, каза ѝ.

„Защото продължаваш да си все същият беден нещастник“, отговори му тя.

Така се поднови една забранена връзка, която поне веднъж заприлича на любов. Говореха до съмване, без празни надежди и без огорчение, като стара брачна двойка, обречена на навика. Вярвах, че са щастливи, и може би бяха, докато един от двамата кажеше някоя дума повече или направеше някоя стъпка по-малко, и нощта се разпадаше във вандалска свада, която отчайваше мастифите. Тогава всичко се връщаше в началото и Дулсе Оливия изчезваше от къщата задълго.

На нея призна маркизът, че презрението му към земните богатства и промените в начина му на живот се дължат не на благочестивост, а на ужаса, който предизвикала у него внезапната загуба на вяра, когато видял тялото на съпругата си, овъглено от мълнията. Дулсе Оливия се предложи да го утеши. Обеща да бъде

негова покорна робиня както в кухнята, така и в леглото. Той не се предаде.

„Никога повече няма да се женя“, закле ѝ се.

Но преди да изтече и година, се беше оженил тайно за Бернарда Кабрера, дъщеря на бивш надзирател на баща му, замогнал се от търговията с колониални стоки. Бяха се запознали, когато той ѝ заръча да носи в къщата херингата в саламура и черните маслини, които бяха слабостта на доня Олаля, и когато тя умря, Бернарда продължи да ги носи на маркиза. Един следобед, когато Бернарда го намери в хамака в градината, му прочете съдбата, написана върху кожата на лявата му длан. Маркизът толкова се впечатли от попаденията ѝ, че продължи да я вика във времето за сиеста, макар да нямаше какво да купува, но минаха два месеца, без той да поеме инициативата. Така че тя го направи вместо него. Превзе го в хамака с щурм и му запуши устата с полите на джелабата, която носеше, докато го омаломощи. После го съживи с такава страст и вещица, каквито той никога не си бе представял в посредствените наслади на самотните си любви, и безславно го освободи от девствеността му. Той бе навършил петдесет и две години, а тя двайсет и три, но разликата във възрастта беше най-малката злина.

Продължиха да правят любов по време на сиестата, набързо и без сърце, под евангелската сянка на портокаловите дървета. Лудите ги насърчаваха с цинични песни от терасите и честваха триумфите им с овации като запаленковци на стадион. Преди маркизът да осъзнае рисковете, които го дебнеха, Бернарда го извади от вцепенението с новината, че е бременна във втория месец. Напомни му, че не е негърка, а дъщеря на испаноговорещ индианец и бяла жена от Кастилия, така че единствената игла за закърпване на честта беше официалната женитба. Той си прави оглушки, докато баща ѝ почука на вратата по времето за сиеста със старовремска аркебуза през рамо. Говореше бавно и имаше спокойни маниери, и даде оръжието на маркиза, без да го погледне в лицето.

„Знаете ли какво е това, сеньор маркизе?“, го попита.

Маркизът не знаеше какво да прави с оръжието в ръце.

„Доколкото ми стига знанието, мисля, че е аркебуз“, каза. И попита, истински заинтригуван: „За какво го използвате?“

„Да се браня от пиратите, сеньор“, каза индианецът, все още без да го поглежда в лицето. „Сега го нося, в случай че ваша милост иска да ми окаже благоволенията да ме убие, преди да го убия аз.“

Погледна го в лицето. Имаше тъжни и неми очички, но маркизът разбра това, което не му казаха. Върна му аркебузата и го покани да влезе, за да отпразнуват спогодбата. Енорийският свещеник на една близка черква извърши бракосъчетанието два дни по-късно с родителите на булката и кумовете на двамата. Когато свършиха, Сагунта се появи, никой не разбра откъде, и короняса младоженците с гирляндите на щастието.

Една сутрин през късните дъждове, под знака на Стрелец, се роди седмаче и в лошо състояние, Сиерва Мария де Тодос лос Анхелес. Приличаше на безцветно жабче и увитата около врата ѝ пъпна връв всеки миг щеше да я удуши.

„Женско е“, каза бабата. „Но няма да живее.“

Именно тогава Доминга де Адвиенто обеща на своите богове, че ако окажат милостта да оживее, момичето няма да си реже косата до първата си брачна нощ. Едва даде обета, и детето изплака. Ликуваща, Доминга де Адвиенто провъзгласи: „Ще бъде светица!“ Маркизът, който я видя вече измита и облечена, излезе по-непроницателен.

„Ще бъде курва“, каза. „Ако Бог ѝ даде живот и здраве.“

Момиченцето, дъщеря на благородник и плебейка, имаше детство на подхвърлено дете. Майката я намрази откакто я накърми за пръв и единствен път, и отказа да я държи при себе си от страх да не я убие. Доминга де Адвиенто я откърми, кръсти я в Христа и я посвети на Олокун, йорубско божество с неясен пол, чието лице се смята за толкова страшно, че може да се види само насън и винаги с маска. Преместена в двора на робите, Сиерва Мария се научи да танцува, преди да проговори, научи три африкански езика едновременно, да пие кръв от петел на гладно и да се промъква между християните, без да бъде нито видяна, нито усетена, като нематериално същество. Доминга де Адвиенто я обгради с ликуващ двор от черни робини, слугини метиски, индианки помощнички, които я къпеха в благотворни води, пречистваха я с върбинката на Йемая^[2] и отглеждаха като розов храст неударимата ѝ коса, която на пет години ѝ стигаше до кръста. Малко по малко робините ѝ бяха окачвали огърлиците на различни божества, докато станаха шестнайсет на брой.

Бернарда вече бе хванала с твърда ръка властта в дома, докато маркизът вегетираше в градината. Първата ѝ цел бе да възстанови раздаденото от съпруга ѝ богатство, опирайки се на способностите на първия маркиз. Той навремето бе получил разрешително да продаде пет хиляди роби за осем години с уговорката същевременно да внесе по две бъчви брашно за всеки. С умелите си машинации и подкупността на митничарите продал договореното брашно, но освен това продал контрабандно още три хиляди роби, което го превърнало в най-успелия частен търговец на неговия век.

Тъкмо Бернарда се сети, че добрата сделка не са робите, а брашното, макар че голямата сделка всъщност беше нейната невероятна способност да убеждава. С едно-единствено разрешително за внос на хиляда роби за четири години и по три бъчви брашно за всеки, направи удара на живота си: продаде договорените хиляда негри, но вместо три хиляди бъчви брашно внесе дванайсет хиляди. Най-голямата контрабанда на века.

Половината време тогава прекарваше в мелницата за захарна тръстика в Маатес, където установи центъра на делата си заради близостта на голямата река Магдалена за търговия с всичко с вътрешността на вицекралството. До дома на маркиза достигаха отделни новини за нейното преуспяване, за което не даваше сметка на никого. През времето, което прекарваше тук, дори преди кризите, изглеждаше като поредното затворено в клетка куче. Доминга де Адвиенто го каза по-добре: „Задникът ѝ не се побираше в тялото ѝ.“

Сиерва Мария зае за пръв път устойчиво място в дома, когато умря нейната робиня, и приготвиха за нея великолепната спалня, в която живя първата маркиза. Наеха ѝ учител, който ѝ преподаваше уроци по иберийски испански и елементарни знания по аритметика и естествени науки. Опита се да я научи да чете и да пише. Тя се отказа, защото, според думите ѝ, не разбираше буквите. Една светска учителка я въведе в тайните на музиката. Момиченцето показа интерес и добър вкус, но нямаше търпение да усвои никакъв инструмент. Учителката напусна уплашена и на сбогуване каза на маркиза:

„Не че момичето е негодно за нищо, просто не е от този свят.“

Бернарда се бе опитала да укроти собствената си омраза, но много скоро стана очевидно, че вината не е нито в едната, нито в другата, а в природата на двете. Живееше в постоянен страх, откакто ѝ

се стори, че е открила у дъщерята определено призрочно състояние. Разтреперваше се само при мисълта за мига, в който поглеждаше назад и срещаше непроницаемите очи на слабото същество с въздушни тюлени дрехи и дива коса, която вече му стигаше до сгъвките на колената. „Момиче!“, крещеше ѝ, „забранявам ти да ме гледаш така!“ Когато беше най-погълната от делата си, усещаше в тила си съскащия дъх на дебнеща змия и подскачаше от страх.

„Момиче!“, крещеше ѝ. „Издавай някакъв звук, преди да влезеш!“

Тя увеличаваше страха ѝ с поредица от думи на йорубски. Нощем ставаше по-лошо, защото Бернарда се събуждаше рязко с усещането, че някой я е докоснал, а всъщност детето стоеше на края на леглото и я гледаше как спи. Опитът със звънчето на китката се оказа безполезен, защото потайността на Сиерва Мария не му позволяваше да звъни. „Единственото, което това същество има от белите, е цветът“, казваше майката. Това бе толкова вярно, че детето редуваше името си с друго африканско име, което си бе измислило: Мария Мандинга^[3].

Връзката им изпадна в криза една сутрин на зазоряване, когато Бернарда се събуди, умряла от жажда поради злоупотребата с шоколада, и откри една кукла на Сиерва Мария да плава на дъното на делвата. Не ѝ се стори обикновена кукла, плаваща във водата, а нещо ужасно: мъртва кукла.

Убедена, че това е някаква африканска магия на Сиерва Мария, реши, че няма място за двете в къщата. Маркизът опита плахо посредничество и тя го сряза: „Или тя, или аз.“ Така Сиерва Мария се върна в бараката на робините, дори когато майка ѝ пребиваваше в мелницата. Продължи да бъде все така затворена, както при раждането си, и напълно неграмотна.

Но Бернарда не бе по-добре. Беше се опитала да задържи Худас Искарите, приравнявайки се към него, и за по-малко от две години загуби посоката на делата си и тази на самия си живот. Маскираше го като нубийски пират, като асо купа, като цар Мелхиор, и го водеше из покрайнините, най-вече когато галеоните пускаха котва и градът биваше обхванат от гуляй за половин година. Правеха се временни кръчми и бардаци извън крепостните стени за търговците, които идваха от Лима, от Портобело, от Хавана, от Веракрус да се докопат до

стоки и предмети от целия известен свят. Една вечер, мъртвопиян в столова за каторжници гребци, Худас се приближи към Бернарда с голяма тайнственост.

„Отвори уста и затвори очи“, й каза.

Тя го направи и той постави на езика й блокче вълшебен шоколад от Оахака. Бернарда го позна и го изплю, понеже от дете изпитваше отвращение към какаото. Худас я убеди, че това е свещено вещество, което прави живота щастлив, укрепва физическата сила, повдига духа и подсилва сексуалността.

Бернарда се изсмя гръмогласно.

„Ако беше така“, каза, „монахинките от «Света Клара» щяха да са бойни бикове.“

Беше я хванала вече медовината, която пиеше с приятелките си от училище още преди да се омъжи, и продължи да я пие не само през устата, а през петте си сетива в горещия въздух на мелницата. С Худас се научи да дъвче тютюн и листа от кока, смесени с пепел от ярумо^[4], като индианците от Сиера Невада. В кръчмите опита канабис от Индия, терпентин от Кипър, пейота от Реал де Каторсе и поне веднъж опиум от филипинските трафиканти на Китайския кораб^[5]. Но не остана глуха за призива на Худас в полза на какаото. След като опита всичко друго, призна достойнствата му и го предпочете пред всичко. Худас стана крадец, сводник, случаен содомит, и всичко заради порока, защото нищо не му липсваше. В една злощастна вечер, пред Бернарда, се изправи с голи ръце срещу трима каторжници гребци заради свада в игра на карти и го убиха със столове.

Бернарда се укри в мелницата. Къщата остана на произвола на съдбата и ако не пропадна още тогава, беше поради умелата ръка на Доминга де Адвиенто, която възпита Сиерва Мария както пожелаха боговете й. Маркизът едва бе подочул нещо за падението на жена си. От мелницата идваха слухове, че живее в състояние на бълнуване, че си говори сама, че избира най-надарените роби, за да ги споделя в римските си нощи с бившите си съученички. Дошлото по вода богатство по вода си отиваше и бе останала на милостта на меховете с медовина и чувалите с какао, които държеше скрити тук и там, за да не губи време, когато желанието я замъчи. Единственото сигурно, което все още имаше тогава, бяха две делви, препълнени с дублони от по сто и от по четири, от чисто злато, които във времена на изобилие бе

закопала под леглото. Такава бе разрухата ѝ, че и съпругът ѝ не я позна, когато се върна от Маатес за последен път, след цели три години, малко преди кучето да ухапе Сиерва Мария.

В средата на март рисковете от побесняване изглеждаха предотвратени. Маркизът, благодарен за късмета си, реши да поправи миналото и да спечели сърцето на дъщеря си с рецептата за щастие, препоръчана му от Абренунсио. Посвети ѝ цялото си време. Опита да се научи да я реши и да ѝ сплита плитката. Опита се да я научи да бъде истинска бяла, да възвърне заради нея провалените си мечти на креолски благородник, да премахне вкуса ѝ към ескабече^[6] с игуана и яхния от щитоносец. Опита почти всичко, освен да се запита дали това е начинът да я направи щастлива.

Абренунсио продължи да посещава дома. Не му бе лесно да се разбере с маркиза, но проявяваше интерес към неговата несвяст в една от покрайнините на света, наплашена от Светата инквизиция. Така минаваха горещите месеци: той говореше, без да бъде чул, под разцъфналите портокалови дръвчета, а маркизът гниеше в хамака на хиляда и триста морски левги от един крал, когото лекарят никога не чу да споменава. При едно от тези посещения бяха прекъснати от злокобния вой на Бернарда.

Абренунсио се разтревожи. Маркизът се направи, че не чува, но последвалият вопъл бе толкова разкъсващ, че не можа да го пренебрегне.

„Който и да е, има нужда от заупокойна молитва“, каза Абренунсио.

„Това е втората ми жена“, каза маркизът.

„Ами черният ѝ дроб е разрушен“, каза Абренунсио.

„Как разбрахте?“

„Защото вие с отворена уста“, каза лекарят.

Бутна вратата без разрешение и се опита да види Бернарда в сумрака на стаята, но тя не беше на леглото. Повика я по име и тя не отговори. Тогава отвори прозореца и металната светлина в четири следобед му я показа в жива плът, гола, разчекната на кръст на пода и обвита в сиянието на смъртоносните си газове. Кожата ѝ имаше мъртвешкия цвят на преливаща жлъчка. Вдигна глава, заслепена от

блясъка на внезапно отворения прозорец, и не разпозна лекаря срещу светлината. На него му бе достатъчен един поглед, за да види съдбата ѝ.

„Кукумявката ти кука, дъще“, каза ѝ.

Обясни ѝ, че още има време да я спаси, стига да се подложи на спешно лечение за пречистване на кръвта. Бернарда го позна, понадигна се колкото можа и започна да сипе ругатни. Абренунсио ги изслуша с безразличие, докато отново затваряше прозореца. Вече на излизане се спря до хамака на маркиза и уточни прогнозата си:

„Госпожа маркизата ще умре най-късно на 15 септември, ако преди това не се обеси на някоя греда.“

Маркизът, невъзмутим, каза: „Единственото лошо е, че 15 септември е много далече.“

Продължаваше с лечението чрез щастие за Сиерва Мария. От хълма Сан Ласаро виждаха на изток неизбежните тресавища, а на запад огромното червено слънце, което потъваше в океана в пламъци. Тя го попита какво има от другата страна на морето и той ѝ отговори: „Светът.“ За всеки свой жест откри у момичето неочакван отзвук. Един следобед видяха да се появява на хоризонта Флотата на галеоните с издути до скъсване платна.

Градът се преобрази. Баща и дъщеря намериха развлечение в марионетките, гълтачите на огън, неизброимите панаирджийски новости, които дойдоха в пристанището през този април на хубави предзнаменования. За два месеца Сиерва Мария научи повече неща за бели, отколкото някога преди. Опитвайки се да я направи друга, маркизът също стана различен, и то така коренно, че не изглеждаше като промяна на характера, а като смяна на природата.

Къщата се изпълни с всички балерини на пружина, музикални кутии и механични часовници, които са се виждали по панаирите в Европа. Маркизът изчисти праха от италианската теорба. Сложи ѝ струни, настрои я с такава упоритост, че можеше само да се дължи на любов, и отново започна да си акомпанира на някогашните песни, пети с хубавия глас и лошия слух, които нито годините, нито размътените спомени бяха променили. Тя го попита през онези дни вярно ли е, както казват песните, че любовта може всичко.

„Вярно е“, ѝ отговори той, „но ще направиш добре да не го вярваш.“

Щастлив от хубавите новости, маркизът започна да мисли за пътуване до Севиля, за да се възстанови Сиерва Мария от премълчаните си мъки и да завърши обучението си за света. Датите и посоката вече бяха уговорени, когато Каридад дел Кобре го събуди от сиестата с жестоката новина:

„Горкото ми момиче, сеньор, вече се превръща в куче.“

Извикан по спешност, Абренунсио опроверга народното суеверие, че побеснелите накрая се превръщат в животното, което ги е ухапало. Установи, че момичето има лека треска, и макар че тя се смяташе за болест сама по себе си, а не за симптом на други болести, не я подмина. Предупреди натъжения сеньор, че детето не е застраховано от никакво заболяване, тъй като едно ухапване от куче, било то бясно или не, не предпазва от нищо. Както винаги, единственият начин бе да се чака. Маркизът го попита:

„Това ли е последното, което можете да ми кажете?“

„Науката не ми е дала средства да ви кажа нищо повече“, отвърна му лекарят със същата горчивина. „Но ако не се доверявате на мен, остава ви още една възможност: доверете се на Бог.“

Маркизът не разбра.

„Щях да се закълна, че сте неверник“, каза.

Лекарят дори не се обърна да го погледне:

„Какво повече бих могъл да искам, сеньор.“

Маркизът не се довери на Бог, а на всеки, който му даваше някаква надежда. В града имаше още трима дипломирани лекари, шестима аптекари, единайсет бръснари, които пускаха кръв, и неизброимо количество знахари и самозванци в изкуството на магията, въпреки че Инквизицията беше осъдила хиляда и триста на различни наказания в последните петдесет години и бе езекутирала седем на кладата. Един млад лекар от Саламанка отвори затворената рана на Сиерва Мария и ѝ сложи някакви разяждащи лапи, за да изтегли застоялите течности. Друг опита същото с пиявици на гърба. Един бръснар ѝ проми раната със собствената ѝ урина, а друг я накара да си я изпие. За две седмици беше изтърпяла по две бани с билки и две успокояващи клизми на ден и я бяха довели до ръба на агонията с отвари от естествен антимон и други смъртоносни запарки.

Треската отстъпи, но никой не се осмели да обяви, че бесът е предотвратен. Сиерва Мария чувстваше, че умира. В началото бе

устояла с непокътната гордост, но след две седмици без никакъв резултат имаше огнена язва на глезена, кожа на мехури от синапени лапи и изгарящи церове и стомах като жива рана. Бе минала през всичко: световъртежи, конвулсии, спазми, бълнувания, изпускане на червата и на пикочния мехур, и се търкаляше по земята, виейки от болка и ярост. Дори най-смелите знахари я изоставиха на съдбата ѝ, убедени, че е луда или обсебена от демоните. Маркизът беше загубил всякаква надежда, когато се появи Сагунта с ключовете на свети Хуберт.

Това бе краят. Сагунта си съблече чаршафите и се намаза с индиански мазила, за да разтърка тялото си с това на голото момиче. То се съпротивлява с крака и ръце, въпреки крайната си слабост, и Сагунта го принуди чрез сила. Бернарда чу от стаята си безумните вопли. Изтича да види какво става и свари Сиерва Мария да ритне крака на пода и Сагунта върху нея, обвита в медното море на косата ѝ, да вие молитвата на свети Хуберт. Нашиба ги и двете с въздетата на хамака. Първо на земята, стреснати от изненадата, а после, гонейки ги из ъглите, докато остана без дъх.

Епископът на диоцеза, дон Торибьо де Касерес и Виртудес, разтревожен от обществения скандал с побъркванията и бълнуванията на Сиерва Мария, извика маркиза, без да уточнява причина, дата или час, което бе изтълкувано като знак за изключителна спешност. Маркизът надмогна несигурността и отиде същия ден, без да извести за себе си.

Епископът пое поста си, когато маркизът вече се бе оттеглил от обществения живот, и почти не се бяха срещали. Освен това беше мъж, осъден от лошото си здраве, с гръмогласно тяло, което не му позволяваше да се обслужва сам, и разяден от злокачествена асма, която поставяше на изпитание вярванията му. Не бе присъствал на многобройни важни обществени събития, отсъствието му от които беше необяснимо, а на малкото, на които ходеше, спазваше такова разстояние, че малко по малко се превръщаше в нереално същество.

Маркизът го бе виждал понякога, винаги отдалече и публично, но споменът, който пазеше за него, му остана от една съвместна литургия, на която присъства под балдахин и носен на носилка от

сановници на правителството. Поради огромното си тяло и пищността на одеждите си на пръв поглед изглеждаше като исполински старец, но голобладото лице с точни черти, със странни зелени очи, пазеше непокътната една красота без възраст. На височината на носилката имаше магичен ореол на върховен понтифекс, а които го познаваха отблизо, го чувстваха и в блясъка на мъдростта му и съзнанието му за власт.

Дворецът, където живееше, беше най-старият в града, с два етажа огромни порутени помещения, от които епископът не заемаше и половината от единия. Намираще се до катедралата и имаше с нея обща вътрешна галерия с почернели арки и двор с разрушен кладенец сред пустинни храсталаци. Дори величествената фасада от дялан камък и монолитните му дървени порти издаваха разрухата на изоставянето.

Маркизът беше посрещнат на главния вход от един дякон индианец. Раздаде скромна милостиня на групите просяци, които се влачеха из входа, и влезе в прохладния сумрак на къщата точно когато в катедралата огромните камбани удариха четири следобед и отекваха в корема му. Централният коридор беше толкова тъмен, че следваше дякона, без да го вижда, мислейки за всяка стъпка, за да не се сблъска със зле поставени статуи и изпречили се развалини. В края на коридора имаше малко преддверие, по-добре осветено от едно прозорче. Там дяконът спря, направи жест на маркиза да седне и да чака, и продължи през съседната врата. Маркизът остана прав пред главната стена и се зае да проучва маслен портрет на млад военен в парадната униформа на кралските знаменосци. Едва когато прочете бронзовата плоча на рамката, си даде сметка, че това е портрет на епископа като млад.

Дяконът отвори вратата, за да го покани да влезе, и на маркиза не му се наложи да се движи, за да види отново епископа с четирийсет години по-стар, отколкото на портрета. Беше много по-едър от това, което се говореше, дори прегърбен от астмата и смазан от жегата. По него се стичаше пот на вади и много бавно се поклащаше във филипински люлеещ се стол, веейки си едва-едва с палмово ветрило, и с приведено напред тяло, за да диша по-добре. Носеше селски цървули и груба платнена риза, протритата тук-там поради злоупотребите със сапуна. Искреността на неговата бедност се забелязваше от пръв

поглед. Но най-забележителното беше чистотата на очите му, обяснима само с някаква привилегия на душата. Престана да се люлее веднага щом видя маркиза на вратата, и му направи сърдечен знак с ветрилото да седне.

„Влез, Игнасио“, му каза. „Чувствай се като у дома си.“

Маркизът си изтри в панталоните потта от ръцете, влезе през вратата и се озова на открита тераса, под балдахин от жълти камбанки и висящи папрати, откъдето се виждаха камбанариите на всички черкви, червените покриви на знатните домове, приспаните от жегата гълъбарници, военните укрепления, очертани на фона на стъкленото небе, и знойното море. Епископът протегна съвсем целенасочено ръката си на войник и маркизът целуна пръстена му.

Поради астмата дишането му бе дълбоко и каменисто и думите му бяха накъсани от ненавременни въздишки и дрезгава и кратка кашлица, но нищо не се отразяваше на красноречието му. Веднага поде лесен разговор за всекидневни дреболии. Седнал срещу него, маркизът бе благодарен за това утешително въведение, толкова богато и обширно, че бяха изненадани от камбаните в пет. Беше повече от звук, беше разтърсване, от което следобедната светлина затрептя и небето се изпълни с подплашени гълъби.

„Ужасно е“, каза епископът. „Всеки час отеква във вътрешностите ми като земетресение.“

Изречението изненада маркиза, защото бе същото, което си помисли той, когато удари четири. На епископа съвпадението му се стори естествено. „Мислите не са ничии“, каза. Нарисува с показалеца си поредица от непрекъснати кръгове във въздуха и заключи:

„Летят наоколо, като ангелите.“

Една монахиня прислужница донесе кана с две дръжки, пълна с нарязани плодове в гъсто вино, и купа с димящи води, които изпълниха въздуха с миризма на лекарство. Епископът вдиша парата със затворени очи и когато изплува от екстаза, беше друг: абсолютен господар на властта си.

„Повикахме те да дойдеш“, каза на маркиза, „защото знаем, че имаш нужда от Бог, а се правиш на разсеян.“

Гласът бе загубил органите си тоналности, а очите си възвърнаха земния блясък. Маркизът изпи на един дъх половината си чаша вино, за да влезе в тон.

„Ваше преосвещенство сигурно знае, че влача най-голямото нещастие, което може да понесе едно човешко същество“, каза с обезоръжаващо смирение. „Престанах да вярвам.“

„Знаем, синко“, отвърна епископът без изненада. „Как да не го знаем!“

Каза го с известна радост, защото и той, когато беше кралски знаменосец в Мароко, бе загубил вяра на двайсет години сред грохота на една битка. „Това бе внезапната увереност, че Бог е престанал да съществува“, каза. Ужасен, той се отдал на живот в молитва и покаяние.

„Докато Бог се смили над мен и ми посочи пътя на призванието“, завърши. „Така че същественото е не дали ти вярваш, а дали Бог продължава да вярва в теб. А в това няма съмнение, защото тъкмо Той в своята безкрайна грижа ни осени да ти предложим това успокоение.“

„Исках да понеса нещастията си мълчаливо“, каза маркизът.

„Значи много неуспешно си го направил“, каза епископът. „Публична тайна е, че бедното ти момиче се търкаля по земята, жертва на неприлични конвулсии, и лае на идолопоклоннически език. Не са ли това безпогрешни симптоми за демонично обсебване?“

Маркизът беше ужасен.

„Какво искате да кажете?“

„Че сред многобройните си уловки демонът много често приема вид на нечестива болест, за да се вмъкне в някое невинно тяло“, каза. „А щом веднъж е вътре, няма човешка сила, способна да го накара да излезе.“

Маркизът обясни медицинските превратности на кучешкото ухапване, но епископът все намираше обяснение в своя полза. Попита нещо, което без съмнение прекрасно знаеше:

„Знаеш ли кой е Абренунсио?“

„Беше първият лекар, който прегледа детето“, каза маркизът.

„Исках да го чуя от твоята уста“, каза епископът.

Разклати звънче, което държеше на достъпно място, и запазен, около трийсетгодишен свещеник се появи мигновено, като пуснат от бутилка дух. Епископът го представи като отец Кайетано Делаура, нищо повече, и го накара да седне. Носеше домашно расо за жегата и същите цървули като на епископа. Беше напрегнат, блед, с живи очи и

много черна коса с бял кичур на челото. Късото му дишане и трескавите му ръце не изглеждаха като на щастлив човек.

„Какво знаем за Абренунсио?“, попита го епископът.

На отец Делаура не му се наложи да мисли.

„Абренунсио де Са Перейра Као“, каза, сякаш произнасяше името буква по буква. И веднага се обърна към маркиза: „Обърнали ли сте внимание, сеньор маркизе, че последното презиме означава куче на езика на португалците?“

Строго погледнато, продължи Делаура, не се знаело дали това е истинското му име. Според досието на Светата инквизиция бил португалски евреин, изгонен от полуострова и приютен тук от един благодарен губернатор, на когото излекувал херния две либри с пречистващите води от Турбако. Говори за магическите му рецепти, за самонадеяността, с която предсказваше смъртта, за предполагаемата му педерастия, за разпътните му книги, за живота му без Бог. Но единственото отправено му конкретно обвинение било, че е възкресил някакъв шивач кърпач от Хетсемани. Намерили се сериозни доказателства, че вече бил мъртъв, облечен и положен в ковчега, когато Абренунсио му заповядал да стане. За щастие самият възкресен потвърдил пред съда на Светата инквизиция, че в нито един момент не е губил съзнание. „Спаси го от кладата“, каза Делаура. Накрая припомни случката с мъртвия кон на хълма Сан Ласаро и погребан в свещена земя.

„Обичаше го като човешко същество“, застъпи се маркизът.

„Това беше обида към вярата ни, сеньор маркизе“, каза Делаура. „Стогодишни коне не са дело на Бога.“

Маркизът се разтревожи, че частна шега е стигнала до архивите на Светата инквизиция. Опитва плаха защита: „Абренунсио е волнодумец, но смятам, че от това до ереста има голяма разлика.“ Спорът щеше да бъде тежък и безкраен, ако епископът не ги бе върнал в изгубената посока.

„Каквото и да казват лекарите“, каза, „бесът при хората обикновено е един от многото капани на Врага.“

Маркизът не разбра. Епископът му даде толкова драматично обяснение, че приличаше на прелюдия към осъждане на вечния огън.

„За щастие“, заключи, „макар тялото на твоето момиче да е невъзстановимо, Бог ни е дал средства да спасим душата ѝ.“

Натискът на свечеряването завзе света. Маркизът видя първата звезда на бледолилавото небе и помисли за дъщеря си, сама в запуснатата къща, влачейки осакатения си от шарлатанствата на знахарите крак. Попита с естествената си скромност:

„Какво трябва да направя?“

Епископът му обясни точка по точка. Упълномощи го да използва името му във всички постъпки, и най-вече в манастира „Света Клара“, където трябваше да затвори момичето колкото се може по-бързо.

„Остави я в наши ръце“, завърши. „Бог ще свърши останалото.“

Маркизът се сбогува по-натъжен, отколкото дойде. От прозореца на каляската се загледа в безрадостните улици, в децата, които се къпеха голи в локвите, в боклука, разхвърлян от лешоядите. Като завиха зад ъгъла, видя морето, все така на мястото си, и го връхлетя несигурността.

Пристигна вкъщи по мръкнало с камбаните за вечерната молитва „Анхелус“ и за пръв път след смъртта на доня Олаля я каза на висок глас: *Ангелът Господен възвести на Мария*. Струните на теорбата отекваха в мрака като на дъното на изкуствено езеро. Маркизът проследи опипом посоката на музиката до спалнята на дъщерята. Беше там, седнала на стола от тоалетката, с бялата туника и разпуснатата коса до пода, свиреше едно основно упражнение, което бе научила от него. Не можеше да повярва, че е същата, която остави по обед, сломена от неумолимостта на знахарите, освен ако не се бе случило чудо. Бе моментна надежда. Сиерва Мария усети идването му, престана да свири и отново изпадна в печал.

Остана с нея цялата нощ. Помогна ѝ в обредите на спалнята с несръчност на баща назаем. Облече ѝ нощницата наопаки и ѝ се наложи да я съблече, за да си я сложи на лице. За пръв път я видя гола и го заболя при вида на ребрата ѝ, изхвъркнали от кожата, напъпилите гърдички, нежния мъх. Възпаленият глезен имаше яркочервен ореол. Докато му помагаше да си легне, момичето продължаваше да страда насаме с почти беззвучно стенание и той се уплаши от сигурността, че му помага да умре.

Усети нужда да се помоли за пръв път, откакто загуби вярата. Отиде в параклиса, опитвайки се с всички сили да си възвърне Бога, който го бе изоставил, но беше безполезно: неверието е по-упорито от вярата, защото се поддържа от сетивата. Чу момичето да кашля на

няколко пъти в прохладата на нощта и отиде в спалнята му. На минаване видя полуотворена спалнята на Бернарда. Бутна вратата от необходимостта да сподели съмненията си. Беше заспала по очи на пода и хъркаше шумно. Маркизът остана подаден през вратата, с ръка на резето, и не я събуди. Продума на никого: „Твоят живот за нейния.“ И веднага се поправи:

„Нашите два лайнени живота за нейния, по дяволите!“

Момичето спеше. Маркизът го видя неподвижно и посърнало и се запита дали предпочита да го види мъртво или подложено на наказанието на беса. Оправи ѝ завесата против комари, за да не смучат кръвта ѝ прилепите, зави я, за да не продължава да кашля, и остана буден до леглото, с новата радост, че я обича, както никога не е обичал на този свят. Тогава взе решението за живота ѝ, без да пита нито Бог, нито никого. В четири сутринта, когато Сиерва Мария отвори очи, го видя седнал до леглото ѝ.

„Време е да вървим“, каза маркизът.

Момичето стана без повече обяснения. Маркизът ѝ помогна да се облече за случая. Потърси в раклата някакви кадифени чехли, за да не убива на глезена ѝ фортът на ботите, и откри, без да я търси, официална рокля, принадлежала на майка му като дете. Беше измачкана и потъмняла от времето, но личеше, че е обличана само веднъж. Почти век по-късно маркизът я облече на Сиерва Мария върху африканските огърлици и кръщелната муска. Беше ѝ малко тясна и това по някакъв начин я правеше още по-стара. Сложи ѝ шапка, която също намери в раклата и чиито цветни ленти нямаха нищо общо с роклята. Стана ѝ точно. Накрая ѝ приготви едно ръчно куфарче с нощница, гребен с гъсти зъби, за да изкара дори гнидите на въшките, и един малък молитвеник на бабата със златни панти и седефени корици.

Беше Цветница. Маркизът заведе Сиерва Мария на службата в пет и тя прие добронамерено благословената палмова клонка, без да знае за какво е.

На излизане видяха от каляската да се съмва. Маркизът на главната седалка, с куфарчето на коленете, а безстрашното момиче на срещуположната седалка, гледайки как минават покрай прозореца последните улици на неговите дванайсет години. Не прояви ни най-малко любопитство да разбере къде я водят, облечена като Хуана

Лудата^[7] и с шапка на проститутка в толкова ранен час. След дълъг размисъл маркизът я попита:

„Знаеш ли кой е Бог?“

Момичето поклати глава.

Имаше светкавици и далечни гръмотевици на хоризонта, небето бе покрито с буреносни облаци, а морето набраздено. След завоя зад един ъгъл пред тях изникна манастирът „Света Клара“, бял и самотен, с три етажа сини капаци на прозорците над сметището на един плаж. Маркизът го посочи с пръст. „Ето го“, каза. И после посочи вляво: „Ще виждаш морето през цялото време от прозореца.“ Тъй като момичето не му обърна внимание, даде му единственото обяснение, което някога щеше да му даде, за съдбата му:

„Ще се полекуваш няколко дни със сестричките от «Света Клара».“

Понеже беше Цветница, на портата с въртящото се чекмедже имаше повече просяци от обикновено. Няколко прокажени, които се бореха с тях за остатъците от кухнята, също се спуснаха с протегнатата ръка към маркиза. Той им раздаде дребна милостиня, по едно квартильо^[8] на всеки, докъдето му стигнаха. Вратарката го видя с черните му тафти, видя и момичето, облечено като кралица, и си проправи път да ги посрещне. Маркизът ѝ обясни, че води Сиерва Мария по нареждане на епископа. Вратарката не се усъмни поради начина, по който го каза. Огледа вида на момичето и му махна шапката.

„Тук са забранени шапките“, каза.

Задържа я у себе си. Маркизът понечи да ѝ даде и куфарчето и тя не го прие. „Нищо няма да ѝ трябва.“

Лошо прикрепената плитка се разви почти до земята. Вратарката не повярва, че е естествена. Маркизът се опита да я навие. Момичето го отстрани и си я оправи само със сръчност, която изненада вратарката.

„Трябва да ѝ се отреже“, каза.

„Това е обет към Пресветата Дева до деня, в който се омъжи“, каза маркизът.

Вратарката отстъпи пред основанието. Хвана момичето за ръка, без да му даде време за сбогуване, и го вкара през вратата. Понеже глезенът го болеше при ходене, момичето си свали левия чехъл.

Маркизът я видя да се отдалечава, куцайки с босия крак, и с чехъл в ръка. Напразно почака в някакъв необикновен миг на милост тя да се обърне да го погледне. Последният спомен, който му остана от нея, бе, когато прекоси галерията в двора, влачейки наранения си крак, и изчезна в павилиона на погребаните живи.

---

[1] *Теорба* — басова разновидност на лютнята. — Б.пр. ↑

[2] *Иемая* — йорубско божество, оришата-майка. — Б.пр. ↑

[3] *Мандинга* — етническа група в Западна Африка. — Б.пр. ↑

[4] *Ярумо* — вид магнолия. — Б.пр. ↑

[5] *Китайския кораб* — така са наричали испанските кораби, които пътували един-два пъти годишно между Манила и Нова Испания (Мексико). — Б.пр. ↑

[6] *Ескабече* — мариновано месо и зеленчуци. — Б.пр. ↑

[7] *Хуана Лудата* — известен прякор на кралица Хуана I Кастилска (1479–1555). — Б.пр. ↑

[8] *Квартильо* — четвърт реал. — Б.пр. ↑

ТРИ

Манастирът „Света Клара“ беше квадратна сграда срещу морето, с три етажа многобройни еднакви прозорци и галерия от полукръгли арки около дива и тъмна градина. Имаше каменна пътека между бананови дървета и диви папрати, стройна палма, която бе израсла по-високо от терасите на покрива, търсейки светлината, и исполинско дърво, от което висяха лиани ванилия и низове орхидеи. Под дървото имаше езеро с мъртви води и ограда от ръждясало желязо, където правеха циркови номера пленените папагали ара.

Манастирът беше разделен от градината на два различни блока. Вдясно се намираха трите етажа на погребаните живи, почти несмущавани от пъхтенето на прибоя в скалите и молитвите и химните в часовете за молитви. Този блок се свързваше с параклиса чрез вътрешна врата, за да могат схимонахините да влизат в хора, без да минават през централния кораб, и да присъстват на богослуженията, и да пеят зад решетка, която им позволяваше да виждат, без да бъдат виждани. Великолепният резбован таван от благородна дървесина, който се повтаряше в небесата на целия манастир, бе изработен от испански резбар, който му посветил половин живот срещу правото да бъде погребан в ниша на главния олтар. Беше там, притиснат зад мраморните плочи, с почти два века абатиси и епископи и други високопоставени люде.

Когато Сиерва Мария влезе в манастира, схимонахините бяха осемдесет и две испанки, всички с прислугата си, и трийсет и шест креолки от знатните семейства на вицецралството. След като дадяха обет за бедност, мълчание и целомъдрие, единствената връзка, която имаха с външния свят, бяха редките посещения в приемна с дървени решетки, през които минаваше гласът, но светлината не. Намираше се до вратата с въртящото се чекмедже и правото на ползване беше регламентирано и ограничено, и винаги в присъствието на слушател.

Вляво от градината се намираха занималните, работилници по всичко, с многолюдно население от послушнички и учителки по

занаяти. Там беше магерницата, с огромна кухня със зидани печки на дърва, кланица и голяма пещ за хляб. В дъното имаше двор, вечно в кал от отпадъчните води, където съжителстваха няколко семейства роби, и накрая там се намираха оборите, кошарата за кози, кочината, градината и пчелинът, където се отглеждаха всички животни и растения, които бяха необходими за добрия живот.

В края на всичко, възможно най-далече и забравен от Бога, стоеше самотен павилион, който в продължение на шейсет и осем години служи за затвор на Инквизицията и продължаваше да бъде за заблудени монахини от ордена на света Клара. Тъкмо в последната килия на това затънтено място на забравата затвори се Сиерва Мария, на деветдесет и третия ден, откакто бе ухапана от кучето, и без никакъв симптом на бяс.

Вратарката, която я бе отвела за ръка, видя в края на коридора една послушница, която отиваше към кухните, и ѝ каза да я заведе при абатисата. Послушницата реши, че не е разумно да подлага на шума на прислугата толкова крехко и добре облечено момиче, и го сложи да седне на една от каменните пейки в градината, за да го вземе по-късно. Но го забрави на връщане.

Две послушници, които минаха после, се заинтересуваха от огърлиците и пръстените ѝ и я попитаха коя е. Тя не отговори. Попитаха я знае ли испански, но беше все едно, че говорят с мъртвец.

„Глухоняма е“, каза по-младата послушница.

„Или немкиня“, каза другата.

По-младата започна да се държи с нея все едно, че ѝ липсват всичките пет сетива. Разви плитката ѝ, която носеше навита на врата си, и я измери с педи. „Почти четири“, каза, убедена, че момичето не я чува. Започна да я разплита, но Сиерва Мария я заплаши с поглед. Послушницата го издържа и ѝ се изплези.

„Имаш очите на дявола“, ѝ каза.

Взе ѝ един пръстен без съпротива, но когато другата се опита да ѝ отнеме огърлиците, се извърна като змия и я ухапа мигновено и сигурно. Послушницата хукна да си измие кръвта.

Когато запяха втората молитва, Сиерва Мария бе станала веднъж, за да пие вода от езерото. Уплашена, се върна на пейката, без да пие, но отиде отново, щом си даде сметка, че това са песнопения на монахини. Махна коричката от изгнили листа с ловко замахване на

ръката и пи от локвата до насита, без да отстранява червейчетата. После се изпика зад едно дърво, клекнала и с пръчка, готова да се брани от нахални животни и зловредни мъже, както я научи Доминга де Адвиенто.

Малко след това минаха две черни робини, които познаха сантерийските огърлици, и я заговориха на йорубски език. Въодушевено, момичето им отвърна на същия език. Понеже никой не знаеше защо е там, робините я заведоха в оживената кухня, където бе приета с голяма радост от прислугата. Тогава някой забеляза раната на глезена и поиска да разбере какво се е случило. „Направи ми го майка с един нож“, каза тя. На които я попитаха как се казва, съобщи негърското си име: Мария Мандинга.

Възвърна своя свят тутакси. Помогна да заколят едно яре, което отказваше да умре. Извади му очите и му отрязва тестисите, частите, които най-много обичаше. Игра на дяболо с възрастните в кухнята и с децата на двора и ги победи всички. Пя на йоруба, на конго и на мандинга и дори които не разбираха, я слушаха прехласнати. На обяд изяде едно блюдо с тестисите и очите на ярето, сготвени със свинска мас и люти подправки.

По това време целият манастир знаеше вече, че момичето е там, освен Хосефа Миранда, абатисата. Тя беше слаба и бойка жена, с ограничен мироглед, даден ѝ по наследство. Беше учила в Бургос, под покровителството на Светата инквизиция, но дарбата да властва и твърдостта на предразсъдъците си ги имаше отвътре и отколе. Имаше две способни викарии, но бяха излишни, защото тя се занимаваше с всичко и без ничия помощ.

Нейната омраза към местната епископия бе започнала почти сто години преди раждането ѝ. Първопричината, както при големите сблъсъци в историята, бе незначително разминаване по парични и правови въпроси между кларисите и францисканския епископ. Изправени пред неговата неотстъпчивост, монахините получили подкрепата на светското правителство и това било началото на война, която в един момент стигнала до всички срещу всички.

Подкрепен от други общности, епископът поставил манастира в състояние на обсада, за да го подчини чрез глад, и постановил *Cessatio a Divinis*. С други думи: прекратяване на всякакви богослужения в града до нова заповед. Населението се разделило на групи и светските

и религиозните власти се хванали гуша за гуша, подкрепяни от едни или от други. Но кларисите продължавали да са живи и на бойна нога след шестмесечна обсада, докато бил открит таен тунел, през който привържениците им ги снабдявали. Францисканците, този път с подкрепата на нов губернатор, нарушили схимата на „Света Клара“ и разпръснали монахините му.

Били необходими двайсет години, за да се успокоят духовете и да се върне разрушеният манастир на кларисите, но един век по-късно Хосефа Миранда продължаваше да се пече на бавен огън в своята ненавист. Втълпи я на своите послушнички, отгледа я в недрата на душите им повече, отколкото в сърцата им, и въплъти цялата вина за нейното възникване в епископ Де Касерес и Виртудес и във всеки, който има нещо общо с него. Така че реакцията ѝ бе предвидима, когато я уведомиха, от страна на епископа, че маркизът на Касалдуеро е завел в манастира дванайсетгодишната си дъщеря със сигурни симптоми на демонично обсебване. Само един въпрос зададе: „Ама наистина ли съществува такъв маркиз?“ Направи го с двойна злост, защото бе дело на епископа и защото винаги бе отричала законността на креолските благородници, които наричаше „селски благородници“.

До обяд не бе успяла да намери Сиерва Мария в манастира. Вратарката беше казала на една от викариите, че на разсъмване мъж в траур ѝ предал русо момиче, облечено като кралица, но не разузнала нищо за него, защото било точно по времето, когато просяците се карали за супата от касабе^[1] за Цветница. Като доказателство за думите си ѝ връчи шапката с разноцветни ленти. Викарията я показа на абатисата, докато търсеха момичето, и тя не се усъмни на кого е. Хвана я с върха на пръстите си и я огледа от разстоянието на протегнатата си ръка.

„Цяла една госпожица маркиза с шапка на мариторнес^[2]“, каза. „Сатаната знае какво прави.“

Беше минала оттам в девет сутринта, на път за приемната, и се бе спряла в градината да обсъди със зидарите цената на един водопровод, но не видя момичето, седнало на каменната пейка. Не го видяха и други монахини, които трябваше да са минали оттам многократно. Двете послушнички, които ѝ взеха пръстена, се заклеха, че не са я видели, когато минали оттам, след като изпели втората молитва.

Абатисата тъкмо се бе събудила от сиестата, когато чу песен от един-единствен глас, изпълнил пределите на манастира. Дръпна връвта, която висеше до леглото ѝ, и една послушничка се появи мигновено в сумрака на стаята. Абатисата я попита кой пее с такава вещица.

„Момичето“, каза послушничката.

Все още сънена, абатисата промърмори: „Какъв красив глас.“ И веднага подскочи:

„Кое момиче!“

„Не знам“, каза ѝ послушничката. „Едно, което от сутринта всява оживление в задния двор.“

„Пресвето Тайнство!“, извика абатисата.

Скочи от леглото. Прекоси манастира като стрела и стигна до двора на прислугата, водейки се по гласа. Сиерва Мария пееше, седнала на една скамейка, с коса, разстлана по земята, наред с омагьосаната прислуга. Щом видя абатисата, престана да пее. Абатисата вдигна разпятието, което носеше окачено на врата си.

„Пречиста Дево Марийо“, каза.

„Непорочно заченала“, казаха всички.

Абатисата размаха разпятието като оръжие срещу Сиерва Мария. „Vade retro“^[3], извика. Слугите отстъпиха и оставиха момичето само на мястото му, с втренчен поглед и нащрек.

„Издай на Сатаната“, извика абатисата. „Направило си се невидимо, за да ни заблудиш.“

Не успяха да я накарат да каже и дума. Една послушничка понечи да я отведе за ръка, но абатисата я спря ужасена. „Не я докосвай“, извика. И после към всички:

„Никой да не я докосва.“

Накрая я отведеха със сила, ритача и хапеща въздуха като куче, до последната килия в павилиона на затвора. По пътя забелязаха, че е изцапана с изпражненията си, и я измиха, плискайки кофи вода върху нея в обора.

„Толкова манастири в този град и господин епископът ни праща лайната“, възнегодува абатисата.

Килията беше обширна, с груби стени и много висок таван с гъсто проядена от термитите дърворезба. До единствената врата имаше единичен прозорец с пречки от струговано дърво и капаци, залостени с

желязно резе. На стената в дъното, която гледаше към морето, имаше друг висок прозорец, прокълнат с кръстосани дъски. Леглото представляваше основа от хоросан с дюшек от платно, пълен със слама и износен от употреба. Имаше каменна пейка за сядане и зидана маса, която служеше едновременно за олтар и умивалник, под самотно разпятие, заковано на стената. Там оставиха Сиерва Мария, подгизнала до плитката и трепереца от страх, под грижите на надзирателка, обучена да спечели хилядолетната война с демона.

Седна на леглото, загледана в железните пръти на бронираната врата, и така я намери слугинята, която ѝ занесе чинията със закуска в пет следобед. Не помръдна. Слугинята се опита да ѝ свали огърлиците, но тя я сграбчи за китката и я принуди да ги пусне. За протоколите на манастира, които започнаха да се съставят тази вечер, слугинята заяви, че някаква сила от онзи свят я повалила.

Момичето остана неподвижно, докато вратата се затвори и се чу дрънченето на веригата и двете превъртания на ключа в катинара. Погледна какво има за ядене: някакви остатъци от пушено месо, питка касабе и кратунка шоколад. Опита касабето, сдъвка го и го изплю. Легна по гръб. Чу пълтенето на морето, дъждовния вятър, първите гръмотевици на все по-приближаващия се сезон. Призори на следващия ден, когато отново дойде слугинята със закуската, я намери заспала върху туфите слама на дюшека, който беше разкъсала със зъби и нокти.

За обяд се остави доброволно да я отведат в трапезарията на монахините без обет за уединение. Беше просторен салон, с висок свод и големи прозорци, през които стремително нахлуваше светлината на морето и се чуваше много близо грохотът на скалистите брегове. Двайсет послушнички, повечето млади, седяха на двойна редица от груби маси. Имаха одежди от прост етамин и остригани глави, бяха весели и простодушни и не криеха вълнението си, че ядат казармената си дажба на една и съща маса с една обсебена.

Сиерва Мария седеше близо до главната врата между две разсеяни надзирателки и едва опитваше храната. Бяха ѝ сложили същата роба като на послушничките и все още мокрите пантофи. Никой не я погледна, докато ядяха, но накрая много послушнички я наобиколиха, за да разгледат герданите ѝ. Една от тях се опита да ѝ ги вземе. Сиерва Мария се разлюти. С един тласък се освободи от

надзирателките, които се опитаха да я усмирят. Качи се на масата, побягна от единия край до другия, крещейки като истинска обсебена в бъркотия при абордаж. Изпочупи всичко, което ѝ се изпречи на пътя, скочи през прозореца и изпотроши беседките в двора, разбунни кошерите и събори тарабите на оборите и оградите на птичарниците. Пчелите се разхвърчаха и животните, в лудо препускане, с панически вой нахлуха чак в спалните на схимонахините.

Оттогава не се случи нищо, което да не бъде приписано на магията на Сиерва Мария. Няколко послушнички заявиха за протоколите, че лети с прозрачни криле, които издават призрачно жужене. Бяха необходими два дни и отряд роби, за да приберат добитъка, да закарат пчелите до питите им и да сложат къщата в ред. Тръгна слух, че свинете са отровени, че водите предизвикват предвещаващи видения, че една от уплашените кокошки излетяла над покривите и изчезнала зад хоризонта в морето. Но ужасите на кларисите бяха противоречиви, защото въпреки превземките на абатисата и личните страховете на всяка, килията на Сиерва Мария се превърна в средоточие на всеобщото любопитство.

Вечерният час за схимонахините действаше от вечернята, в седем вечерта, до първите камбани за службата в шест. Светлините се загасваха и оставаха само тези в малкото килии, на които бе разрешено. При все това никога животът в манастира не бе бил толкова оживен и свободен, както тогава. По коридорите имаше движение на сенки, накъсан шепот и сдържани смехове. В килиите, в които човек най-малко можеше да си представи, се играеше както на карти с испанска колода, така и с подправени зарове, и се пиеха тайни ликьори, и се пушеше тютюн, свиван скришом, откакто Хосефа Миранда го забрани в отделението на схимонахините. Едно обсебено от демона момиче в манастира имаше обаянието на непознато приключение.

Дори най-праведните монахини се измъкваха от отделението след камбаните за прибиране и отиваха на групи по две или три да говорят със Сиерва Мария. Тя ги посрещна на нокти, но скоро се научи да ги управлява според настроението на всяка една и на всяка нощ. Често искане беше да им служи за връзка с дявола, за да го моли за невъзможни услуги. Сиерва Мария имитираше задгробни гласове, гласове на обезглавени, гласове на сатанински изчадия и много от

монахините повярваха на нейните хитрости и ги потвърдиха като истински в протоколите. Патрул от предрешени монахини нападна килията една злощастна нощ, запуши устата на Сиерва Мария и ѝ отне свещените огърлици. Бе нетрайна победа. В бързането при бягството командващата похищението се спъна в тъмните стълби и си счупи черепа. Другарките ѝ не намериха миг покой, докато не върнаха на стопанката им откраднатите огърлици. Никой повече не смути нощите на килията.

За маркиза на Касалдуеро това бяха дни на траур. Повече време му отне да затвори момичето, отколкото да се разкае за своето усърдие, и получи спазъм на тъга, от който никога не се възстанови. Обикаля в продължение на часове около манастира, питайки се зад кой от неизброимите му прозорци стои Сиерва Мария и мисли за него. Когато се върна вкъщи, свари Бернарда в двора, под прохладата на ранната вечер. Разтърси го предчувствието, че ще го попита за Сиерва Мария, но тя едва го погледна.

Пусна мастифите и си легна в хамака в спалнята с надеждата за вечен сън. Но не можа. Пасатите бяха преминали и бе знойна нощ. Тресавищата бълваха всякакви зашеметени от жегата влечуги и облаци кръвожадни комари и трябваше да се горят кравешки изпражнения в спалните, за да ги прогонват. Душите потъваха в съня. Първият за годината дъжд по това време се чакаше със същото нетърпение, с което щяха да се молят шест месеца по-късно никога повече да не вали.

Едва пукна зората, и маркизът отиде у Абренунсио. Още не беше седнал, когато усети предварително огромното облекчение да сподели болката си. Пристъпи към въпроса си без предисловия:

„Оставих момичето в «Света Клара».“

Абренунсио не разбра и маркизът се възползва от объркването му за следващия удар.

„Ще ѝ гонят демоните“, каза.

Лекарят си пое дълбоко въздух и каза с впечатляващо спокойствие:

„Разкажете ми всичко.“

Тогава маркизът му разказа: посещенията си при епископа, копнежа си да се моли, сляпата си решителност, безсънната нощ. Беше капитулация на стар християнин, който не си запази нито една тайна за собствено удоволствие.

„Убеден съм, че беше Божия заповед“, завърши.

„Искате да кажете, че сте си възвърнали вярата“, каза Абренунсио.

„Човек никога не престава да вярва напълно“, каза маркизът. „Съмнението остава.“

Абренунсио го разбра. Винаги бе мислил, че да престанеш да вярваш оставя незаличим белег на мястото, където е била вярата, който не позволява тя да бъде забравена. Това, което му се струваше необяснимо, беше да подложиш дъщеря си на наказанието на екзорсистите.

„Между това и магиите на негрите няма голяма разлика“, каза. „И още по-лошо, защото негрите стигат най-много до принасяне на петли в жертва на боговете си, докато Светата инквизиция изпитва наслаждение да разкъсва невинни с коне или да ги пече живи на публично зрелище.“

Участието на монсеньор Кайетано Делаура в срещата с епископа му се стори зловец признак. „Той е палач“, каза без заобикалки. И потъна в учено изброяване на древни аутодафета срещу психичноболни, екзекутирани като обсебени или еретици.

„Мисля, че да бъде убита щеше да е по-християнско, отколкото да е погребана жива“, заключи.

Маркизът се прекръсти. Абренунсио го погледна, треперещ и призрачен в траурните си тафти, и отново видя в очите му светулките на несигурността, които се бяха родили с него.

„Извадете я оттам“, му каза.

„Само това искам, откакто я видях да върви към павилиона на погребаните живи“, каза маркизът. „Но не се чувствам достатъчно силен да се противопоставя на Божията воля.“

„Ами чувствайте се“, каза Абренунсио. „Може би Бог един ден ще ви благодари за това.“

Тази вечер маркизът поиска аудиенция при епископа. Написа я собственооръчно с объркан текст и детски почерк и я връчи лично на вратаря, за да е сигурен, че ще стигне до получателя си.

Епископът бе уведомен в понеделник, че Сиерва Мария е подготвена за прогонването на демоните. Беше свършил със закуската

на терасата си с жълти камбанки и не обърна особено внимание на съобщението. Ядеше малко, но толкова бавно, че можеше да проточи обряда три часа. Седнал срещу него, отец Кайетано Делаура му четеше с добре поставен глас и леко театрален стил. И двете неща отиваха на книгите, които самият той избираше по свой вкус и преценка.

Старият дворец бе прекалено голям за епископа, който се задоволяваше с приемната и спалнята, и откритата тераса, където си правеше сиестата и се хранеше, докато настъпеше дъждовният сезон. В срещуположното крило се намираше официалната библиотека, която Кайетано Делаура бе основал, обогатил и поддържал с опитна ръка и която бе смятана за времето си за една от най-добрите в Индиите. Останалата част от сградата бяха единайсет затворени стаи, където се трупаха останки от два века.

Освен монахинята на смяна, която прислужваше на масата, Кайетано Делаура беше единственият, който имаше достъп до дома на епископа по време на храненията, и не заради неговите лични привилегии, както се говореше, а заради качествата му на четец. Нямаше никакъв определен пост, нито друга длъжност, освен тази на библиотекар, но на практика беше смятан за викарий поради близостта му с епископа и никой не си представяше, че негово преосвещенство взима каквото и да било важно решение без него. Личната му килия беше в съседна сграда, която се свързваше с двореца отвътре и в която се намираха канцелариите и стаите на служителите на диоцеза, и тези на половин дузина монахини, обслужващи домакинството на епископа. Но истинският му дом беше библиотеката, където работеше и четеше до четиринайсет часа на ден и където имаше войнишко легло, на което да легне, когато сънят го изненадаше.

Новостта в този исторически следобед беше, че Делаура се запъна няколко пъти в четенето. И още по-необикновено, че прескочи цяла страница по грешка, и продължи да чете, без да забележи. Епископът се вгледа в него през миниатюрните си очила на алхимик, докато премина на следващата страница. Тогава го прекъсна, развеселен:

„За какво мислиш?“

Делаура се стресна.

„Трябва да е от жегата“, каза. „Защо?“

Епископът продължи да го гледа в очите. „Със сигурност е нещо повече от жегата“, каза му. И повтори със същия тон: „За какво мислеше?“

„За момичето“, каза Делаура.

Не направи никакво уточнение, тъй като от посещението на маркиза за тях нямаше друго момиче на света. Бяха говорили много за него. Бяха преглеждали заедно хрониките за обсебени от демона и спомените на светците екзорсисти. Делаура въздъхна:

„Сънувах я.“

„Как можа да сънуваш човек, когото никога не си виждал?“, попита го епископът.

„Беше креолска маркизка на дванайсет години с коса, която се влачеше след нея като мантия на кралица“, каза. „Как можеше да е друга?“

Епископът не беше мъж на небесни видения, нито на чудеса и изтезания. Неговото царство бе на този свят. Така че невярващо поклати глава и продължи да се храни. Делаура подхвана четенето по-внимателно. Когато епископът се нахрани, му помогна да седне на люлеещия се стол. Вече блажено настанен, епископът каза:

„Сега вече ми разкажи съня си.“

Беше много просто. Делаура бе сънувал, че Сиерва Мария седи пред прозореца към снежно поле, къса и яде едно по едно зърната от грозд, който държи в скута си. Всяко зърно, което откъсвала, веднага отново пораствало на грозда. В съня било ясно, че момичето стои от много години пред този безкраен прозорец и се опитва да изяде грозда, и че не бърза, защото знае, че в последното зърно е смъртта.

„Най-странното“, каза Делаура, „е, че прозорецът, през който гледаше полето, беше същият като в Саламанка през онази зима, когато валя три дни и агнетата умряха, задушени в снега.“

Епископът остана впечатлен. Познаваше и обичаше твърде много Кайетано Делаура, за да не взима предвид загадките на сънищата му. Мястото, което заемаше както в диоцеза, така и в чувствата му, бе заслужил истински с многото си способности и добрия си характер. Епископът затвори очи, за да дремне трите минути вечерна сиеста.

Междувременно Делаура вечеря на същата маса, преди да кажат заедно вечерните си молитви. Не бе свършил, когато епископът се протегна в люлеещия се стол и взе решението на живота си:

„Заеми се със случая.“

Каза го, без да отваря очи, и изхърка лъвски. Делаура се нахрани и седна в обичайния си стол под разцъфналите пълзящи растения. Тогава епископът отвори очи.

„Не ми отговори“, му каза.

„Помислих, че сте го казали насън“, каза Делаура.

„Сега го повтарям буден“, каза епископът. „Възлагам ти здравето на момичето.“

„Това е най-странното, което някога ми се е случвало“, каза Делаура.

„Искаш да кажеш, че не?“

„Не съм екзорсист, отче мой“, каза Делаура. „Нямам характера, нито образованието, нито познанията, за да претендирам такова нещо. И освен това, нали знаем, че Бог ми е отредил друг път.“

Така беше. С намесата на епископа Делаура беше в списъка на тримата кандидати за поста пазител на сефарадските фондове в библиотеката на Ватикана. Но беше първият път, когато се споменаваше помежду им, макар че и двамата го знаеха.

„Още повече“, каза епископът. „Случаят на момичето, доведен до добър край, може да се окаже тласъкът, който ни липсва.“

Делаура си даваше сметка за своята непохватност в общуването с жени. Изглеждаха му надарени с някакво непостижимо умение на разума да вървят без препъване сред случайностите на живота. Самата мисъл за среща дори с такова беззащитно същество като Сиерва Мария вледеняваше потта на ръцете му.

„Не, сеньор“, реши. „Не се чувствам способен.“

„Не само, че си“, възрази епископът, „но и имаш в излишък това, което на всеки друг не би достигнало: вдъхновението.“

Това бе твърде силна дума, за да не е последна. Въпреки това епископът не го заплаши да приеме веднага, а му даде известно време за размисъл, до след скръбта на Страстната седмица, която започваше този ден.

„Иди да видиш момичето“, му каза. „Проучи случая основно и ми докладвай.“

Ето така Кайетано Алсино дел Еспириту Санто Делаура и Ескудеро, на навършени трийсет и шест години, влезе в живота на Сиерва Мария и в историята на града. Бе учил при епископа в

прочутата му катедра по богословие в Саламанка, където се дипломира с най-високи почести от випуска си. Беше убеден, че баща му е пряк потомък на Гарсиласо де ла Вега^[4], към когото изпитваше почти религиозно преклонение, и го съобщаваше веднага. Майка му беше креолка от Сан Мартин де Лоба, в провинция Момпокс, емигрирала в Испания с родителите си. Делаура не смяташе, че е взел нещо от нея, докато не дойде в Ново Кралство Гранада^[5] и не разпозна наследените си носталгии.

Още от първия си разговор с него в Саламанка епископ Де Касерес и Виртудес се бе почувствал пред една от тези редки ценности, които красяха християнството на неговото време. Беше ледена февруарска сутрин и през прозореца се виждаха снежните полета, а в дъното редицата тополи при реката. Този зимен пейзаж щеше да се превърне в рамка на повтарящ се сън, който щеше да преследва младия богослов през остатъка от живота му.

Говориха за книги, естествено, и епископът не можеше да повярва, че Делаура е чел толкова на неговата възраст. Той му говори за Гарсиласо. Учителят призна, че не го познава добре, но си го спомня като езически поет, който споменава Бога само два пъти в цялото си творчество.

„Не толкова малко пъти“, каза Делаура. „Но това не е било рядкост дори сред добрите католици от Възраждането.“

В деня, когато той даде първите си обети, учителят му предложи да го придружи в несигурните земи на Юкатан, където току-що бе назначен като епископ. На Делаура, който познаваше живота в книгите, обширният свят на майка му му изглеждаше като сън, който никога нямаше да бъде негов. Беше му трудно да си представи потискащата жегга, вечната воня на мърша, димящите блата, докато изваждаха изпод снега вкаменените агнета. На епископа, който бе воювал в Африка, му бе по-лесно да ги възприеме.

„Чувал съм да казват, че нашите свещеници полудяват от щастие в Индиите“, каза Делаура.

„И някои се обесват“, каза епископът. „Това е кралство, заплашено от содомия, идолопоклонничество и човекоядство.“ И добави без предразсъдъци:

„Като земя на маври.“

Но смяташе също и че това е най-голямата му привлекателност. Бяха нужни воители, способни както да наложат благата на християнската цивилизация, така и да проповядват в пустинята. Но на дващсет и три години Делаура вярваше, че му е определен път от дясната страна на Светия Дух, на когото бе изцяло отдаден.

„Цял живот съм мечтал да стана главен библиотекар“, каза. „Това е единственото, за което ставам“.

Бе участвал в конкурса за един пост в Толедо, който щеше да го постави на пътя към тази мечта, и беше сигурен, че ще го получи. Но учителят беше упорит.

„По-лесно е да стигнеш до светец като библиотекар в Юкатан, отколкото като мъченик в Толедо“, му каза.

Делаура отговори нескромно:

„Ако Бог ми даде милостта си, не бих искал да бъда светец, а ангел.“

Не бе дообмислил предложението на учителя си, когато получи поста в Толедо, но предпочете Юкатан. Ала така и не стигнаха. Претърпяха корабокрушение в Канал де лос Виентос след седемдесет дни немилостиво море и бяха спасени от един разбит конвой, който ги остави на произвола на съдбата в Санта Мария ла Антигуа дел Дариен. Там останаха повече от година, в очакване на въображаемите писма от Флотата на галеоните, докато епископ Де Касерес го назначиха за временно изпълняващ длъжността в тези земи, чийто престол бе овакантен поради внезапната кончина на титуляря. Виждайки величествената джунгла на Ураба от лодката, която го отвеждаше към новото му назначение, Делаура разпозна носталгиите, измъчвали майка му в мрачните зими на Толедо. Призрачният здрач, кошмарните птици, изящната гнилост на мангровите горички му изглеждаха скъпи спомени от минало, което не е живял.

„Само Светият Дух можеше да нареди толкова добре нещата, та да ме доведе в земите на майка ми“, каза.

Дванащсет години по-късно епископът се бе отказал от мечтата за Юкатан. Бе навършил седемдесет и три, умираше от астма и знаеше, че никога повече няма да види как вали сняг в Саламанка. По времето, когато Сиерва Мария влезе в манастира, беше решил да се оттегли веднага щом проправи пътя за Рим на възпитаника си.

Кайетано Делатура отиде в манастира „Света Клара“ на следващия ден. Носеше расото от сурова вълна въпреки горещината, менчето със светена вода и кутия със светото миро, главните оръжия във войната срещу демона. Абатисата не го бе виждала никога, но слухът за неговата интелигентност и власт бе нарушил тайната на схимата. Когато го посрещна в приемната в шест сутринта, бе впечатлена от младежкия му вид, мъченическата му бледност, металния му тембър, загадката на белия му кичур. Но никакво достойнство не би било достатъчно да я накара да забрави, че той е воинът на епископа. На Делатура, напротив, единственото, което привлече вниманието му, бе глъчката на петлите.

„Само шест са, но пеят като сто“, каза абатисата. „Освен това едно прасе проговори, а една коза роди три.“ И добави с натъртване: „Всичко върви така, откакто вашият епископ ни оказа благоволенieto да ни направи този отровен подарък.“

Същата тревога ѝ причиняваше градината, разцъфтяла с такъв устрем, че изглеждаше противоестествено. Докато я прекосявах, обръщаше внимание на Делатура, че има цветя с ненормални размери и цветове, а някои и с непоносими миризми. Във всичко обикновено виждаше нещо свръхестествено. При всяка дума Делатура усещаше, че тя е по-силна от него, и побърза да наточи оръжията си.

„Не сме казали, че момичето е обсебено“, каза, „а че има причини да се предполага.“

„Това, което виждаме, говори само по себе си“, каза абатисата.

„Внимавайте“, каза Делатура. „Понякога приписваме на демона някои неща, които не разбираме, без да помислим, че могат да бъдат Божии дела, които не разбираме.“

„Свети Тома го е казал и към него се придържам“, каза абатисата: „На демоните не трябва да се вярва дори когато казват истината.“

На втория етаж започваше спокойствието. От едната страна се намираха празните килии, заключени с катинар през деня, а отсреща редицата отворени за блясъка на морето прозорци. Послушничките не даваха вид, че се разсейват от заниманията си, но в действителност цялото им внимание бе приковано в абатисата и посетителя ѝ, докато отиваха към павилиона на затвора.

Преди да стигнат до дъното на коридора, където беше килията на Сиерва Мария, минаха покрай тази на Мартина Лаборде, бивша монахиня с доживотна присъда за убийството на две свои сестри с касапски нож. Никога не разкри причината. Беше там от единайсет години и бе по-известна с неуспешните си бягства, отколкото с престъплението си. Никога не прие, че да бъде затворена до живот е същото като да е схимонахиня, и беше толкова последователна, че се бе предложила да продължава да изтърпява присъдата си като прислужница в павилиона на погребаните живи. Непримиримата ѝ страст, на която се посвети със същото усърдие, с което и на вярата си, беше да е свободна дори ако трябва да убие отново.

Делаура не устоя на любопитството, малко детинско, да надникне в килията между железните пръчки на прозорчето. Мартина беше с гръб. Когато усети, че я гледат, се обърна към вратата и Делаура почувства тутакси силата на магьосничеството ѝ. Неспokoйна, абатисата го отстрани от прозорчето.

„Внимавайте“, му каза. „Това същество е способно на всичко.“

„Чак толкова?“, каза Делаура.

„Чак толкова“, каза абатисата. „Ако зависеше от мен, щеше отдавна да е свободна. Източник е на твърде голям смут за този манастир.“

Когато надзирателката отвори вратата, от килията на Сиерва Мария лъхна изпарение на гнило. Момичето лежеше по гръб върху каменното легло без дюшек, завързано за краката и ръцете с кожени ремъци. Изглеждаше мъртво, но очите му имаха светлината на морето. Делаура го видя досущ като това в съня си и треперене завладя тялото му, и го обля ледена пот. Затвори очи и се помоли тихо, с цялата тежест на вярата си, и когато свърши, си беше възвърнал самообладанието.

„Дори да не е обсебено от никакъв демон“, каза, „това бедно същество има тук най-подходящите условия да стане такава.“

Абатисата отговори: „Чест, каквато не заслужаваме.“ Защото бяха направили всичко, за да поддържат килията в най-добро състояние, но Сиерва Мария произвеждаше собственото си буннище.

„Нашата война не е срещу нея, а срещу демоните, които я обитават“, каза Делаура.

Влезе, стъпвайки на пръсти, за да избегне нечистотиите по пода, и поръси килията с китката от светената вода, шептейки обредните

заклинания. Абатисата се ужаси от петната, които водата оставяше по стените.

„Кръв!“, изкрещя.

Делаура обори неоснователността на заключението ѝ. Че водата беше червена, не значеше, че е кръв, а дори и да беше, не значеше, че е дяволска работа. „По-точно би било да се помисли, че е чудо, а тази сила е само у Бога“, каза. Но не беше нито едното, нито другото, защото като изсъхнаха върху ворта, петната не бяха червени, а наситено зелени. Абатисата почервения. Не само за кларисите, а и за всички жени по нейно време беше немислимо каквото и да е академично образование, но тя бе овладяла схоластичната фехтовка от много млада в семейството си на знаменити богослови и големи еретици.

„Поне“, възрази, „нека не отнемаме на демоните простата сила да променят цвета на кръвта.“

„Нищо не е по-полезно от едно навременно съмнение“, отговори веднага Делаура и я погледна в упор: „Прочетете свети Августин.“

„Много добре съм го прочела“, каза абатисата.

„Ами отново го прочетете“, каза Делаура.

Преди да се заеме с момичето, помоли много любезно надзирателката да излезе от килията. После, не със същата благост, каза на абатисата:

„Вие също, ако обичате.“

„На ваша отговорност“, каза тя.

„Епископът е висшият йерарх“, каза той.

„Няма защо да ми го напомняте“, каза абатисата с известна нотка на сарказъм. „Известно ни е, че вие сте господарите на Бога.“

Делаура ѝ дари удоволствието на последната дума. Седна на ръба на леглото и разгледа момичето с акуратността на лекар. Продължаваше да трепери, но вече не се потеше.

Видяна отблизо, Сиерва Мария имаше драскотини и синини и кожата ѝ беше разранена до кръв от триенето на ремъците. Но най-впечатляваща бе раната на глезена, възпалена и гнойна поради лошата работа на знахарите.

Докато я преглеждаше, Делаура ѝ обясни, че не са я завели там, за да я измъчват, а защото са подозирали, че някой демон е влязъл в тялото ѝ, за да ѝ открадне душата. Нуждаеше се от помощта ѝ, за да

установи истината. Но бе невъзможно да се разбере дали тя го слуша и дали разбира, че това е молба от сърце.

В края на прегледа Делаура поиска да му донесат кутия с лекове, но не позволи да влезе монахинята аптекарка. Намаза раните с мехлеми и облекчи с леки подухвания паренето на живата плът, възхитен от издръжливостта на болка на момичето. Сиерва Мария не отговори на нито един от въпросите му, нито прояви интерес към проповедите му, нито се оплака от нещо.

Беше обезсърчаващо начало, което преследва Делаура до покоя на библиотеката. Това беше най-голямото помещение в дома на епископа, без нито един прозорец, и стени, заети от махагонови витрини с книги, многобройни и подредени. В средата имаше голяма маса с морски карти, астролаб и други мореплавателни уреди, и един глобус с допълнения и промени, направени на ръка последователно от различни картографи, успоредно с разширяването на света. В дъното стоеше грубата работна маса с мастилницата, ножчето за подостряне, перата за писане от креолски пуюк, талкът за писма и една ваза с изгнил карамфил. Цялото помещение тънеше в сумрак и имаше миризмата на отлежала хартия и прохладата и покоя на гора.

В дъното на салона, в едно малко пространство, имаше етажерка, затворена с врати от обикновени дъски. Това беше затворът за забранените книги, съгласно предписанията на Светата инквизиция, защото разглеждаха „скверни и въображаеми въпроси и измислени истории“. Никой нямаше достъп до нея, освен Кайетано Делаура, по силата на епископско разрешение, за да изследва бездните на безпътните писания.

Този залив от толкова години се превърна в негов ад, откакто видя Сиерва Мария. Повече нямаше да се среща с приятелите си, свещеници и миряни, които споделяха с него насладата от чистите идеи и организираха схоластични турнири, литературни конкурси, музикални вечеринки. Страстта се стесни до разгадаване на лукавствата на демона и на това посвети четенето и размислите си в продължение на пет дни с техните нощи, преди да се върне в манастира. В понеделник, когато епископът го видя да излиза с твърда крачка, го попита как се чувства.

„С крилата на Светия Дух“, каза Делаура.

Беше си сложил простото памучно расо, което му придаваше смелост на дървар, и носеше душата си бронирана срещу униинето. Нужни му бяха. Надзирателката отговори на поздрава му с ръмжене, Сиерва Мария го посрещна с лошо изражение и бе трудно да се диша в килията поради остатъците от стари храни и разпръснатите по пода изпражнения. На олтара, до кандилото на Пресветия, стоеше непокътната закуска за деня. Делаура взе чинията и поднесе на момичето лъжица черен боб със заложена мас. Тя го избегна. Той настоя няколко пъти и нейната реакция остана същата. Делаура тогава лапна лъжицата боб, опита го и го преглътна, без да го дъвче, с истински гримаси на отвращение.

„Имаш право“, й каза. „Това е гнусно.“

Момичето не му обърна никакво внимание. Когато й проми възпаления глезен, кожата й се сгърчи и очите й се навлажниха. Той си помисли, че е победена, успокои я с шепот на добър пастор и накрая се реши да й махне ремъците, за да даде отдых на опустошеното й тяло. Момичето сви пръсти няколко пъти, за да почувства, че все още са негови, и протегна обездвижените си от връзките крака. Тогава погледна Делаура за пръв път, претегли го, премери го и се хвърли отгоре му с точен скок на пленено животно. Надзирателката помогна да я усмирят и завържат. Преди да излезе, Делаура извади от джоба си сандалова броеница и я сложи на Сиерва Мария върху сантерийските й гerdани.

Епископът се разтревожи, като го видя да идва с издрано лице и ухапана ръка, която болеше само като я видиш. Но повече го разтревожи реакцията на Делаура, който показваше раните си като бойни трофеи и се подиграваше на опасността да хване бяс. Лекарят на епископа обаче му приложи строго лечение, защото беше от тези, които се бояха, че слънчевото затъмнение следващия понеделник е прелюдия към тежки беди.

За сметка на това Мартина Лаборде, сестрата човекоубийца, не срещна ни най-малка съпротива от Сиерва Мария. Бе надникнала в килията на пръсти, сякаш случайно, и я бе видяла завързана за краката и ръцете на леглото. Момичето застана нащрек и задържа очите си приковани и бдителни, докато Мартина му се усмихна. Тогава също се усмихна и се предаде без условия. Беше все едно, че душата на Доминга де Адвиенто е наситила въздуха на килията.

Мартина ѝ разказа коя е и защо е там до края на дните си, макар че бе загубила глас от толкова разтръбяване на невинността си. Когато попита Сиерва Мария какви са причините за затварянето ѝ, тя едва можа да ѝ каже това, което знаеше от екзорсиса си:

„Имам вътре дявол.“

Мартина я остави на мира, мислейки, че лъже или са я излъгали, без да знае, че тя е една от малкото бели жени, на които е казала истината. Обясни ѝ нагледно изкуството да се бродира и момичето я помоли да го развърже, за да се опита да направи същото. Мартина ѝ показа ножицата, която носеше в джоба на робата си с други приспособления за шиене.

„Това, което искаш, е да те развържа“, ѝ каза. „Но те предупреждавам, че ако се опиташ да ми навредиш, имам как да те убия.“

Сиерва Мария не се усъмни в решителността ѝ. Накара я да я развърже и повтори урока с лекотата и добрия слух, с които се научи да свири на теорбата. Преди да се оттегли, Мартина ѝ обеща да получи разрешение да гледат заедно, следващия понеделник, пълното слънчево затъмнение.

На зазоряване в петък лястовичките се сбогуваха с широка обиколка в небето и поръсиха улици и покриви с вихрушка от предизвикващо гадене индиго. Беше трудно да се яде и да се спи, докато пладнешкото слънце не изсуши упорития тор и вечерният бриз не прочисти въздуха. Но ужасът надделя. Никога не се бе виждало лястовичките да цвъкат напред полет, нито пък миризмата на курешките им да пречи да се живее.

В манастира, естествено, никой не се усъмни, че Сиерва Мария има достатъчна сила, за да промени законите на миграциите. Делаура го усети дори в твърдостта на въздуха, в неделята след службата, докато прекосяваше градината с кошничка сладки от пазара. Сиерва Мария, чужда на всичко, все още носеше броеницата, окачена на врата ѝ, но не отвърна на поздравата му, нито благоволи да го погледне. Той седна до нея, сдъвка с наслада една алмохабана^[6] от кошничката и каза с пълна уста:

„Има вкус на Божия благодат.“

Доближи към устата на Сиерва Мария другата половина на алмохабаната. Тя я избягна, но не се обърна към стената, както друг

път, а даде знак на Делаура, че надзирателката ги шпионира. Той направи енергичен жест към вратата.

„Махнете се оттам“, нареди.

Когато надзирателката се отдръпна, момичето пожела да засити отлагания си глад с половинката алмохабана, но изплю хапката. „Има вкус на лястовичи курешки“, каза. Настроението ѝ обаче се смени. Улесни лечението на охлузванията, които щипеха гърба ѝ, и обърна внимание на Делаура за пръв път, когато откри, че ръката му е превързана. С невинност, която не можеше да бъде престорена, го попита какво му се е случило.

„Ухапа ме една бясна кучица с опашка, дълга повече от метър“, каза Делаура.

Сиерва Мария пожела да види раната. Делаура си махна превръзката и тя едва докосна с показалеца си червеникавовиолетовия кръг на възпалението, все едно е жарава, и се засмя за пръв път.

„По-лоша съм от чумата“, каза.

Делаура не ѝ отговори с евангелията, а с Гарсиласо:

„Лесно можеш да го сториш с можещ да го понесе.“

Тръгна си въодушевен от откритието, че нещо огромно и непоправимо бе започнало да става в живота му. Надзирателката му напомни на излизане, от името на абатисата, че е забранено да се внася храна отвън поради опасността някой да им изпрати отровни храни, както се случило по време на обсадата. Делаура я излъга, че е внесъл кошничката с разрешението на епископа, и изрази сериозно възмущение срещу лошата храна на затворничките в манастир, прочут с добрата си кухня.

По време на вечерята чете на епископа с нова сила. Придружи го във вечерните молитви, както винаги, и остана със затворени очи, за да мисли по-добре за Сиерва Мария, докато се молеше. Оттегли се в библиотеката по-рано от обикновено, мислейки за нея, и колкото повече мислеше, толкова повече му се искаше да мисли. Повтори на глас любовните сонети на Гарсиласо, уплашен от подозрението, че във всеки стих се съдържа шифровано предсказание, което има нещо общо с живота му. Не успя да заспи. На зазоряване се съгна върху

писалището, с чело, опряно върху книгата, която не прочете. От дълбините на съня чу трите ноктюрни^[7] на утринната служба на новия ден в съседния храм. „Бог да те спаси, Мария де Тодос лос Анхелес“, каза, докато спеше. Собственият му глас го събуди изведнъж и видя Сиерва Мария със затворническата роба и косата на буен огън върху раменете, която изхвърли стария карамфил и сложи букет новородени гардении във вазата на масата. Делаура, с Гарсиласо, ѝ каза с пламенен глас: „За вас съм се родил, за вас живея, за вас на смърт готов съм и за вас умирам.“ Сиерва Мария се усмихна, без да го погледне. Той затвори очи, за да се увери, че това не е игра на сенки. Видението се бе разсеяло, когато ги отвори, но в библиотеката витаеше уханието, оставено от спомена за нейните гардении.

---

[1] *Касабе* — кръгъл и плосък като палачинка хляб от юка. — Б.пр. ↑

[2] *Мариторнес* — проста, груба и грозна слугиня от романа „Дон Кихот“, чието име е станало нарицателно. — Б.пр. ↑

[3] *Махни се; назад* (лат.). — Б.пр. ↑

[4] *Гарсиласо де ла Вега* (ок. 1498–1536) — един от най-значителните поети от Златния век на испанската литература. — Б.пр. ↑

[5] *Ново Кралство Гранада*, или *Кралство Нова Гранада* — името на Колумбия през колониалния период. — Б.пр. ↑

[6] *Алмохабана* — сладка питка от царевично брашно, яйца и сирене. — Б.пр. ↑

[7] *Ноктюрно* — всяка от трите части на утринната служба в католическата църква. — Б.пр. ↑

ЧЕТИРИ

Отец Кайетано Делаура бе поканен от епископа да чака слънчевото затъмнение под навеса на жълтите камбанки, единственото място в къщата, над което господстваше небосводът на морето. Пеликаните, неподвижни във въздуха с разперените си криле, изглеждаха умрели наред полет. Епископът бавно си вееше с ветрило, в хамак, окачен на две дървени подпори с корабни макари, където току-що се бе събудил от сиестата. Делаура се люлееше до него в ракивов стол. И двамата бяха в състояние на блаженство, пиейки тамариндова вода и гледайки над покривите просторното безоблачно небе. Малко след два започна да притъмнява, кокошките се сгушиха по прътите и всички звезди се запалиха едновременно. Свръхестествена тръпка разтърси света. Епископът чу пърхането на криле на закъснелите гълъби, търсеци на сляпо гълъбарниците в тъмнината.

„Бог е велик“, въздъхна. „Дори животните го усещат.“

Монахинята на смяна им донесе светилник и опушени стъкла, за да гледат слънцето. Епископът се надигна в хамака и започна да наблюдава затъмнението през стъклото.

„Трябва да се гледа само с едно око“, каза, опитвайки се да овладее свистенето на дишането си. „В противен случай има опасност да се загубят и двете.“

Делаура остана със стъклото в ръце, без да гледа затъмнението. След дълго мълчание епископът го проследи в полумрака и видя проблясващите му очи, напълно чужди на магиите на лъжливата нощ.

„За какво мислиш?“, го попита.

Делаура не отговори. Видя слънцето като намаляваща луна, която порази ретината му въпреки тъмното стъкло. Но не престана да гледа.

„Продължаваш да мислиш за момичето“, каза епископът.

Кайетано се стресна, въпреки че епископът имаше такива попадения по-често, отколкото би било естествено. „Мислех, че

простолюдието може да свърже бедите си с това затъмнение“, каза. Епископът поклати глава, без да сваля поглед от небето.

„И кой знае дали са прави?“, каза. „Картите на Господ не са лесни за разчитане.“

„Това явление е било изчислено преди хилядолетия от асирийските астрономи“, каза Делаура.

„Това е отговор на йезуит“, каза епископът.

Кайетано продължи да гледа слънцето без стъклото от чиста разсеяност. В два и дванайсет изглеждаше като черен диск, свършен, и за миг настъпи пълна нощ посред бял ден. После затъмнението си възвърна земния облик и започнаха да пеят петлите на разсъмването. Когато Делаура престана да гледа, огненият медал стоеше в ретината му.

„Продължавам да виждам затъмнението“, каза развеселен. „Накъдето и да погледна, там е.“

Епископът сметна зрелището за приключено. „Ще се махне след няколко часа“, каза. Протегна се, седнал в хамака, прозя се и благодари на Бога за новия ден.

Делаура не бе загубил нишката.

„При цялото ми уважение, отче мой“, каза, „не мисля, че това същество е обсебено.“

Този път епископът наистина се разтревожи.

„Защо го казваш?“

„Мисля, че е само много уплашена“, каза Делаура.

„Имаме доказателства в изобилие“, каза епископът. „Или не четеш протоколите?“

Да. Делаура ги бе проучил из основи и бяха по-полезни за изследване на мисленето на абатисата, отколкото на състоянието на Сиерва Мария. Бяха прочистили от демони местата, на които момичето е било в сутринта на постъпването си, и всичко, до което се е докосвало. Тези, които са били в допир с нея, бяха подложени на въздържание и пречистване. Послушницата, която ѝ открадна пръстена първия ден, бе осъдена на принудителна работа в градината. Казваха, че момичето изпитало удоволствие да разкъса едно яре, което заклало със собствените си ръце и изяло тестисите и очите с толкова люти подправки, че били като жив огън. Перчело се с дарба за езици, която му позволявала да се разбира с африканците от всички народности по-

добре, отколкото самите те помежду си, или с животните от всякакъв вид. На следващия ден след пристигането ѝ единайсетте пленени папагали, които украсяваха градината от двайсет години, осъмнали мъртви без причина. Беше омагьосала прислугата с демонични песни, които пеела с различни от своя гласове. Когато разбрала, че абатисата я търси, станала невидима само за нея.

„Въпреки всичко“, каза Делаура, „мисля, че това, което ни изглежда демонско, са обичаите на негрите, които момичето е научило поради нехайството на родителите си.“

„Внимавай!“, предупреди го епископът. „Врагът си служи по-добре с нашата интелигентност, отколкото с нашите грешки.“

„Значи за него ще е най-добре да пречистваме здраво същество“, каза Делаура.

Епископът се размърда.

„Трябва ли да разбирам, че си в неподчинение?“

„Трябва да разбирате, че съмненията ми остават, отче мой“, каза Делаура. „Но се подчинявам с цялото смирение.“

Така че се върна в манастира, без да убеди епископа. Носеше на лявото си око превръзка на еднооко, която му бе сложил неговият лекар, докато му изчезне отпечатаното върху ретината слънце. Усети погледите, следващи го по дължината на цялата градина и на последователните коридори до павилиона на затвора, но никой не му проговори. В цялата обстановка имаше нещо като съвземане от затъмнението.

Когато надзирателката му отвори килията на Сиерва Мария, Делаура усети, че сърцето му пръска в гърдите, и едва успя да се задържи на крака. Само за да провери настроението му тази сутрин, попита момичето дали е гледало затъмнението. Действително, бе го гледало от терасата. Не ѝ стана ясно как той носи превръзка на окото, щом тя е гледала слънцето без защита и ѝ няма нищо. Разказа му, че монахините са го гледали на колене и че манастирът се вцепенил, докато започнали да пеят петлите. Но на нея никак не ѝ се сторило като нещо от онзи свят.

„Това, което видях, е същото, което се вижда всяка нощ“, каза.

Нещо се бе променило в нея, което Делаура не можеше точно да определи и чийто най-видим признак беше известна доза тъга. Не се бе

заблудил. Едва бяха започнали лечението, момичето впери в него тревожните си очи и му каза с треперещ глас:

„Ще умра.“

Делаура се стресна.

„Кой ти го каза?“

„Мартина“, каза момичето.

„Виждала ли си я?“

Момичето му разказа, че е ходило два пъти в килията ѝ, за да я учи да бродира, и са гледали заедно затъмнението. Каза му, че е добра и нежна и че абатисата ѝ е дала разрешение да провеждат уроците по бродерия на терасата, за да гледат залезите в морето.

„Аха“, каза той, без да мигне. „И ти каза кога ще умреш?“

Момичето потвърди със стиснати устни, за да не заплаче.

„След затъмнението“, каза.

„След затъмнението може да бъде следващите сто години“, каза Делаура.

Но се наложи да се съсредоточи в лечението, за да не забележи тя, че на гърлото му е заседнала буца. Сиерва Мария не каза повече. Той отново я погледна, заинтригуван от мълчанието ѝ, и видя, че очите ѝ са влажни. „Страх ме е“, каза тя.

Рухна на леглото и избухна в разкъсващ плач. Той седна по-близо и я ободри с временните утешения на изповедник. Едва тогава Сиерва Мария разбра, че Кайетано е неин екзорсист, а не неин лекар.

„А тогава защо ме лекувате?“, го попита.

Гласът му потрепери.

„Защото много те обичам.“

Тя не оцени неговата смелост.

Вече на излизане, Делаура надникна в килията на Мартина. За пръв път отблизо видя, че има сипаничава кожа, остриган череп, прекалено голям нос и миши зъби, но прелъстяващата ѝ сила беше материален поток, който веднага се усещаше. Делаура предпочете да говори от прага.

„Това бедно момиче има вече достатъчно причини да бъде уплашено“, каза. „Моля ви да не му ги увеличавате.“

Мартина се смути. Никога не би ѝ хрумнало да предсказва на някого деня на смъртта му и още по-малко на толкова очарователно и беззащитно момиченце. Само я попитала за състоянието ѝ и от три-

четири отговора си дала сметка, че лъже по навик. Сериозността, с която Мартина го каза, беше достатъчна Делаура да разбере, че Сиерва Мария бе излъгала и него. Поиска ѝ прошка за лековерността си и я помоли да не търси никаква сметка на момичето.

„Аз ще знам добре какво правя“, довърши.

Мартина го обгърна в своето очарование. „Знам кой сте, ваше преподобие“, каза, „и знам, че винаги сте знаели много добре какво правите.“ Но едното крило на Делаура беше ранено, защото откри, че Сиерва Мария не е имала нужда от ничия помощ, за да отгледа в самотата на килията си паниката от смъртта.

В течение на тази седмица майка Хосефа Миранда изпрати на епископа изложение с жалби и искания, написано собственоръчно. Искаше кларисите да бъдат освободени от попечителството върху Сиерва Мария, смятана от нея като закъсняло наказание за вини, вече изкупени в излишък. Изброяваше нов списък от феноменални събития, включени в протоколите и обясними единствено с безсрамно съжителство на момичето с демона. Краят представляваше гневно оплакване срещу самонадеяността на Кайетано Делаура, волномислието и личното му озлобление към нея и нарушението да внася храна в манастира против забраните на правилата.

Епископът показа изложението на Делаура веднага щом се върна вкъщи и той го прочете прав, без да трепне мускул по лицето му. Приключи разярен.

„Ако някой е обсебен от всички демони, това е Хосефа Миранда“, каза. „Демони на омраза, на нетърпимост, на слабоумие. Отвратително е!“

Епископът се удиви от неговата необузданост. Делаура го забеляза и се опита да обясни със спокоен тон.

„Искам да кажа“, каза, „че приписва такова могъщество на силите на злото, че по-скоро прилича на поклонница на демона.“

„Длъжността ми не ми позволява да бъда съгласен с теб“, каза епископът. „Но ми се иска да съм.“

Укори го за всяко нарушение, което е могъл да допусне, и го помоли за търпение, за да се справи с пагубния нрав на абатисата. „Евангелията са пълни с жени като нея, а и дори с по-лоши недостатъци“, каза. „И въпреки това Иисус ги е възвеличал.“ Не можа да продължи, защото гръмотевица отекна в къщата и избяга,

търкулвайки се по морето, и библейски порой ги откъсна от света. Епископът се изтегна в люлеещия се стол и потъна в носталгията.

„Колко сме далече!“, въздъхна.

„От какво?“

„От нас самите“, каза епископът. „Нормално ли ти изглежда на човек да му трябва до една година, за да разбере, че е сирак?“ И при липсата на отговор изля мъката си: „Изпълва ме с ужас самата мисъл, че в Испания вече са се наспали тази нощ.“

„Не можем да се намесваме във въртенето на Земята“, каза Делаура.

„Но бихме могли да го пренебрегнем, за да не ни боли“, каза епископът. „На Галилео повече от вярата му е липсвало сърце.“

Делаура познаваше тези кризи, които мъчеха епископа в неговите нощи на тъжни дъждове, откакто старостта го превзе с щурм. Единственото, което можеше да направи, бе да го разсейва от черната му жлъч, докато сънят го надвие.

В края на месеца бе съобщено чрез декрет неизбежното пристигане на новия вицецрал, дон Родриго де Буен Лосано, на път за седалището му в Санта Фе. Пристигаше със свитата си от министри и чиновници, слугите си и личните си лекари, и един струнен квартет, който му бе подарила кралицата, за да понесе досадата на Индиите. Вицекралицата имаше някакво родство с абатисата и поиска да бъде настанена в манастира.

Сиерва Мария беше забравена сред търкането с негасена вар, катранените изпарения, тормоза на удрянето с чукове и гръмогласните богохулства на хора с всякаква кръв, които завзеха обителта чак до отделението на схимата. Едно скеле се срути с гигантски грохот и един зидар загина, а други седем работници бяха ранени. Абатисата приписа бедата на злите магии на Сиерва Мария и използва новия повод да настоя да я изпратят в друг манастир, докато трае стълпотворението. Този път главният довод бе, че близостта на една обсебена не е препоръчителна за вицекралицата. Епископът не ѝ отговори.

Дон Родриго де Буен Лосано беше зрял и представителен астуриец, шампион по пелота и стрелба по яребици, който уравниосяваше със своите дарби двайсет и двете години, с които

водеше пред съпругата си. Смееше се с цялото си тяло, дори на себе си, и не пропускаше възможност да го покаже. Откакто усети първите бризи на Карибите, пресичани от нощни барабани и ухания на зрели гуаяби, си свали пролетните премени и ходеше разгърден между групичките госпожи. Слезе от кораба по риза, без речи, нито топовни салюти. В негова чест разрешиха фанданго, бунде и кумбиамба^[1], макар че бяха забранени от епископа, и бикоборски арени, и боеве с петли на открито.

Вицекралицата беше почти на юношеска възраст, дейна и малко опърничава, и връхлетя в манастира като ураган на промяната. Нямахше кътче, което да не провери, нито проблем, който да не разбере, нито нещо хубаво, което да не пожела да подобри. В обиколката на манастира искаше да приключи всичко с лекотата на първеския. До такава степен, че абатисата намери за благоразумно да ѝ спести лошото впечатление от затвора.

„Не си заслужава“, каза ѝ. „Има само две затворнички и едната е обсебена от демона.“

Бе достатъчно да го каже, за да събуди интереса ѝ. За нищо не послужи това, че килиите не са подготвени, нито че затворничките не са предупредени. Веднага щом се отвори вратата, Мартина Лаборде се хвърли в краката ѝ с молба за опрощение.

Не изглеждаше лесно след едно несполучливо бягство и друго успешно. Първото го бе опитала шест години по-рано, през терасата към морето, с други три монахини, осъдени по различни причини на разни наказания. Една успя. Именно тогава затвориха прозорците и укрепиха двора под терасата. На следващата година останалите три завързаха надзирателката, която тогава спеше в павилиона, и избягаха през един черен вход. Семейството на Мартина, съгласно с изповедника ѝ, я върна в манастира. В продължение на четири дълги години тя остана единствената затворничка и нямаше право на посещения нито в приемната, нито на неделната литургия в параклиса. Така че опрощението изглеждаше невъзможно. Въпреки това вицекралицата обеща да ходатайства пред съпруга си.

В килията на Сиерва Мария въздухът все още беше тежък от негасената вар и лошия вкус от катрана, но имаше нов ред. Веднага щом надзирателката отвори вратата, вицекралицата се почувства омагьосана от леден полъх. Сиерва Мария седеше, с протритата туника и

мръсни чехли, и бавно шиеше в един ъгъл, осветен от нейната собствена светлина. Не вдигна очи, докато вицецралицата не я поздрави. Тя долови в погледа ѝ непреодолимата сила на някакво откровение. „Пресвето Тайнство“, прошепна и пристъпи вътре в килията.

„Внимавайте“, ѝ каза абатисата на ухото. „Като тигрица е.“

Хвана я за ръката. Вицецралицата не влезе, но само видът на Сиерва Мария ѝ бе достатъчен, за да се захване със задачата да я освободи.

Губернаторът на града, който беше ерген и ухажор, покани вицецраля на обяд само за мъже. Свири испанският струнен квартет, свири ансамбъл кларинети и барабани от Сан Хасинто и се устроиха публични танци и буфонади с негри, които бяха безочливи пародии на баловете за бели. Накрая една завеса се отвори в дъното на залата и се появи абисинската робиня, която губернаторът бе купил за теглото ѝ в злато. Беше облечена в почти прозрачна туника, която увеличаваше опасността от голотата ѝ. След като се показа отблизо на обичайните присъстващи, застана пред вицецраля и туниката се свлече по тялото ѝ до стъпалата.

Съвършенството ѝ беше застрашително. Рамото ѝ не бе осквернено от сребърната дамга на търговеца, нито гърбът ѝ от инициала на първия ѝ собственик, и цялата тя излъчваше доверителен полъх. Вицецралят пребледня, пое дъх и с един жест на ръката изтри от паметта си непосилната гледка.

„Приберете си я, за Бога“, нареди. „Не искам да я виждам повече до края на дните си.“

Навярно като отмъщение за лекомислието на губернатора, вицецралицата представи Сиерва Мария на вечерята, която абатисата им даде в личната си трапезария. Мартина Лаборде ги бе предупредила: „Не се опитвайте да ѝ свалите огърлиците и гривните и ще видите колко добре се държи.“ Така и стана. Облякоха ѝ бабината рокля, с която дойде в манастира, измиха и сресаха разпуснатата ѝ коса, за да се влачи по-хубаво след нея, и вицецралицата сама я заведе за ръка на масата на съпруга си. Дори абатисата се изненада от нейната представителност, от личната ѝ светлина, от чудото на косата ѝ. Вицецралицата прошепна в ухото на съпруга си:

„Обсебена е от демона.“

Вицекралят отказа да повярва. Беше видял в Бургос обсебена, която изхвърля изпражнения без почивка цяла една нощ, докато стаята преля. Опитвайки се да спести на Сиерва Мария подобна съдба, я повери на своите лекари. Те потвърдиха, че няма никакъв симптом на бяс, и мнението им съвпадна с това на Абренунсио, че вече няма вероятност да се зарази. Никой обаче не се сметна за упълномощен да се усъмни, че е обсебена от демона.

Епископът използва празника да размисли над изложението на абатисата и окончателното положение на Сиерва Мария. Кайетано Делаура, на свой ред, се опита да постигне предшестващото екзорсизма пречистване и се затвори на касабе и вода в библиотеката. Не му се удаде. Прекара нощи на бълнуване и дни на бдение, в писане на непристойни стихове, които бяха единственото му успокоително срещу възжеланията на плътта.

Някои от тези стихотворения бяха открити в един почти нечетлив свитък, когато библиотеката бе разрушена близо век след това. Първото, и единственото изцяло четливо, беше споменът за него самия на дванайсет години, седнал върху ученическия си куфар под нежен пролетен дъждец, в калдъръмения двор на семинарията на Авила. Току-що бе пристигнал след няколко дни път с катър от Толедо, с дреха на баща си, преправена по негова мярка, и онзи куфар, който тежеше два пъти повече от него, защото майка му беше сложила вътре всичко, което би могло да му потрябва, за да оживее с чест до края на послушничеството. Вратарят помогна да го сложат наред двора и го заряза там на произвола на съдбата под дъжда.

„Занеси го на третия етаж“, му каза. „Там ще ти покажат кое е твоето място в спалнята.“

За миг семинарията в пълния си състав бе надвесена по галериите към двора, затаила дъх какво ще направи той с куфара, като единствен герой в театрална пиеса, която само той не познава. Когато разбра, че няма на кого да разчита, извади от куфара нещата, които можеше да носи в ръце, и ги качи на третия етаж по стръмното стълбище от недялан камък. Надзирателят му показа мястото му сред двете редици легла в спалнята на послушниците. Кайетано сложи нещата си на леглото, върна се в двора и се качи още четири пъти, докато свърши. Накрая хвана празния куфар за дръжката и го качи с влачене по стълбите.

Учителите и учениците, които го наблюдаваха от галериите, не се обръщаха да го погледнат, когато минаваше през всеки етаж. Но отецът ректор го изчака на площадката на третия етаж, когато качи куфара, и сложи началото на аплодисментите. Останалите го последваха с бурно ръкопляскане. Кайетано разбра тогава, че случайно е преминал по най-добрия начин първия обред на посвещаване в семинарията, който се състоеше в това да се качи куфарът до спалнята без задаване на въпроси и без ничия помощ. Бързината на ума му, добрият му нрав и каленият му характер бяха провъзгласени като пример за послушничеството.

Но споменът, който най-много щеше да го бележи, бе разговорът от онази нощ в кабинета на ректора. Определи му среща, за да му говори за единствената книга, която откриха в куфара му, разшита, непълна и без корици, така както я намери случайно в едни кашони на баща си. Бе я прочел докъдето можа в нощите на пътуването и нямаше търпение да разбере какъв е краят. Отецът ректор искаше да научи мнението му.

„Ще знам, когато я прочета докрай“, каза той.

Ректорът, с усмивка на облекчение, я задържа под ключ.

„Никога няма да знаеш“, му каза. „Това е забранена книга.“

Двайсет и четири години по-късно, в сумрачната библиотека на епископството, изведнъж осъзна, че е прочел всички книги, които са минали през ръцете му, позволени или не, освен тази. Разтърси го усещането, че цял един живот се свършва в този ден. Друг, непредвидим, започва.

Бе започнал следобедните си молитви на осмия ден от поста, когато му съобщиха, че епископът го очаква в залата за посрещането на вицекраля. Беше непредвидено посещение дори за вицекраля, комуто хрумна без време, докато правеше първата си обиколка из града. Наложиха му се да разгледа покривите от нацъфтялата тераса, докато викаха спешно най-близките служители и слагаха малко ред в залата.

Епископът го прие с шест свещенослужители от генералния си щаб. От дясната си страна сложи да седне Кайетано Делаура, когото представи без друга титла, освен пълното му име. Преди да започне разговорът, вицекралят огледа с поглед на състрадание олющените стени, скъсаните завеси, ръчно изработените мебели, от най-евтините,

свещениците, плувнали в пот в бедните си одежди. Епископът, засегнат в гордостта си, каза: „Ние сме чеда на Йосиф дърводелеца.“ Вицекралят направи жест на разбиране и се впусна в подробен разказ за впечатленията си от първата седмица. Говори за илюзорните си планове да разшири търговията с английските Антили веднага щом позавехнат раните от войната, за достойнствата на държавното участие в образованието, за подпомагането на изкуствата и литературата, за да влязат тези колониални покрайнини в тон със света.

„Времената са за обновление“, каза.

Епископът установи за пореден път колко лесна е земната власт. Протегна към Делаура треперещия си показалец, без да го поглежда, и каза на вицекраля:

„Тук човекът, който се поддържа в течение на тези новости, е отец Кайетано.“

Вицекралят проследи посоката на показалеца и срещна далечното лице и удивените очи, които го гледаха, без да мигат. Попита Делаура с истински интерес:

„Чел ли си Лайбниц?“

„Да, ваше превъзходителство“, каза Делаура, и уточни: „Поради характера на длъжността ми.“

В края на посещението стана очевидно, че главният интерес на вицекраля е положението на Сиерва Мария. Заради самата нея, обясни, и заради мира на абатисата, чиято горест го бе покъртила.

„Все още не разполагаме с окончателни доказателства, но протоколите на манастира ни казват, че това бедно същество е обсебено от демона“, каза епископът. „Абатисата го знае по-добре от нас.“

„Тя смята, че сте попаднали в капан на Сатаната“, каза вицекралят.

„Не само ние, а цяла Испания“, каза епископът. „Прекосихме морето океан, за да наложим закона на Христос, и го постигнахме в службите, процесиите, в храмовите празници, но не в душите.“

Говори за Юкатан, където построили пищни катедрали, за да скрият езическите пирамиди, без да си дават сметка, че местните идват на литургия, защото под сребърните олтари продължават да живеят техните светилища. Говори за кръвосмешението, което бяха извършвали от завоюването насам: испанска кръв с кръв на индианци,

на едните и на другите с всякакъв род негри, до мандинги мюсюлмани, и се запита дали подобно съжителство ще има място в царството Господне. Въпреки мъчителното дишане и старческата си кашлица завърши, без да предостави пауза на вицекраля:

„Какво може да е всичко това, ако не уловки на Врага?“

Вицекралят бе неузнаваем.

„Разочарованието на ваше преосвещенство е много тежко“, каза.

„Не го приемайте така, ваше превъзходителство“, каза епископът много внимателно. „Опитвам се да направя по-очевидна силата на вярата, която ни е нужна, за да станат тези народи достойни за нашето жертвоприношение.“

Вицекралят подхвана нишката.

„Доколкото разбирам, възраженията на абатисата са от практическо естество“, каза. „Смята, че може би други манастири имат по-добри условия за толкова труден случай.“

„Ами нека ваше превъзходителство знае, че избрахме «Света Клара», без да се колебаем, заради твърдостта, силата и авторитета на Хосефа Миранда“, каза епископът. „И Бог знае, че сме прави.“

„Ще си позволя да ѝ го предам“, каза вицекралят.

„Тя прекрасно го знае“, каза епископът. „Това, което ме безпокои, е защо не смее да го повярва.“

Докато го каза, усети да преминава полъхът на неизбежен астматичен пристъп, и ускори края на посещението. Обясни, че го чака изложение с поръчения от абатисата, които обещаваха да реши с най-ревностната пасторска любов веднага щом здравето му позволи. Вицекралят му благодари за това и сложи край на посещението с едно лично внимание. Той също страдал от упорита астма и предложи своите лекари на епископа. Епископът не го сметна за уместно.

„Всичко мое е вече в ръцете на Бог“, каза. „Аз съм на възрастта, на която е умряла Девата.“

Обратно на посещането, сбогуването бе бавно и церемониално. Трима от свещениците, и сред тях Делаура, придружиха в мълчание вицекраля по тъмните коридори до главната порта. Вицекралската гвардия държеше просяците на разстояние с преграда от кръстосани алебарди. Преди да се качи на каляската, вицекралят се обърна към Делаура, посочи го с безапелационния си показалец и му каза:

„Не допускай да те забравя.“

Това беше толкова непредвидено и загадъчно изречение, че Делаура едва смогна да отвърне с поклон.

Вицекралят се отправи към манастира, за да съобщи на абатисата резултатите от посещението си. Часове по-късно, вече с крак в стремето и въпреки постоянното досаждане на вицекралицата, ѝ отказа помилването на Мартина Лаборде, защото му се стори лош пример за многото осъдени с увредено човешко достойнство, които видя в затворите.

Епископът бе останал приведен напред, опитвайки се да потуши свистенето на дишането си, със затворени очи, докато Делаура се върна. Помощниците се бяха оттеглили на пръсти и залата тънеше в мрак. Епископът се огледа и видя празните столове, подредени до стената, и Кайетано сам в залата. Попита го много тихо:

„Виждали ли сме някога толкова добър човек?“

Делаура отвърна с неопределен жест. Епископът се изправи с трудно движение и остана облегнат на подлакътника на креслото, докато овладя дишането си. Не пожела да вечеря. Делаура побърза да запали светилник, за да освети пътя му до спалнята.

„Отнесохме се много зле с вицекраля“, каза епископът.

„А имаше ли причина да се отнесем добре?“, попита Делаура. „Не се чука на вратата на епископ без официално предупреждение.“

Епископът не беше съгласен и ясно му даде да го разбере. „Моята врата е вратата на Църквата, а той се държа като отколешен християнин“, каза. „Невъзпитаният се оказах аз, поради болните си гърди, и нещо ще трябва да сторя, за да го поправя.“ Вече на вратата на спалнята, беше сменил тона и темата и отпрати Делаура със свойско потупване по рамото.

„Моли се за мен тази нощ“, му каза. „Боя се, че ще е много дълга.“

Наистина почувства, че умира с пристъпа на астма, който бе предусетил по време на посещението. Тъй като не получи облекчение нито от разтвора на винен камък за повръщане, нито от другите крайни временни успокоителни, наложи се спешно да му пуснат кръв. На разсъмване бе възвърнал доброто си разположение на духа.

Кайетано, вгълбен в съседната библиотека, не разбра нищо. Започваше сутрешните си молитви, когато му съобщиха, че епископът го чака в спалнята си. Свари го да закусва в леглото с купичка

шоколад, съпроводена с хляб и сирене, с дишане като на нов мех и с възторжен дух. На Кайетано му бе достатъчно да го види, за да си даде сметка, че решенията му са взети.

Така беше. Противно на молбата на абатисата, Сиерва Мария оставаше в „Света Клара“ и отец Кайетано Делаура продължаваше да отговаря за нея с пълното доверие на епископа. Нямаше да бъде държана на затворнически режим както дотогава и трябваше да се ползва от общите предимства на обитателите на манастира. Епископът бе признателен за протоколите, но липсата на безпристрастност в тях не водеше до яснота в развитието, така че екзорсисът трябваше да действа според собствената си преценка. Накрая нареди Делаура да посети маркиза от негово име, с пълномощия да взема решения за всичко, което се наложи, докато той има време и здраве да го изслуша.

„Няма да има никакво указание повече“, му каза епископът, за да приключи. „Бог да те благослови.“

Кайетано хукна към манастира с разбунен дух, но не намери Сиерва Мария в килията. Беше в обредната зала, отрупана с истински накити и разстлана в краката ѝ коса, позирайки с изящното си достойнство на негърка на известен портретист от свитата на вицекраля. Разбирането, с което се подчиняваше на художника, бе толкова възхитително, колкото и красотата ѝ. Кайетано изпадна във възторг. Както седеше в тъмното и я гледаше, без тя да го вижда, има предостатъчно време, за да изтрие всяко съмнение от сърцето си.

Най-после портретът беше завършен. Художникът го огледа внимателно от разстояние, сложи две-три последни мазки, и преди да го подпише, помоли Сиерва Мария да го види. Беше тя самата, кацнала на облак сред свита покорени демони. Разгледа го бавно и се позна в блясъка на възрастта си. Накрая каза:

„Като огледало е.“

„Дори и за демоните ли?“, попита художникът.

„Такива са“, каза тя.

След позирането Кайетано я придружи до килията. Никога не бе я виждал да върви и го правеше с изяществото и лекотата, с които танцуваше. Никога не бе я виждал в други дрехи, освен в затворническата роба, и роклята ѝ на кралица ѝ придаваше една възраст и една изисканост, които му откриха до каква степен вече бе

жена. Никога не бяха вървели заедно и го очарова искреността, с която се придружаваха.

Килията беше различна благодарение на дарбата на вицекраля и вицекралицата да убеждават, които при прощалното си посещение склониха абатисата да приеме добрите доводи на епископа. Дюшекът беше нов, чаршафите ленени, а възглавниците пухени, и бяха оставили съдове за всекидневна миене и къпане на тялото. Светлината на морето влизаше през прозорците без решетки и блестеше по прясно варосаните стени. Тъй като храната беше същата като на схимонахините, вече не бе необходимо да се носи нищо отвън, но Делаура винаги успяваше да вкара тайно някои лакомства от пазара.

Сиерва Мария пожела да сподели закуската и Делаура прие една от бисквитките, които поддържаха славата на кларисите. Докато ядяха, тя случайно подхвърли:

„Видях снега.“

Кайетано не се разтревожи. Преди време се говореше за вицекрал, който поиска да докара снега от Пиренеите, за да го видят местните, тъй като не знаел, че го имаме почти вътре в морето в Сиера Невада де Санта Марта. Може би, със своите напредничави изкуства, дон Родриго де Буен Лосано бе увенчал делото с успех.

„Не“, каза момичето. „Беше сън.“

Разказа го: седяла пред прозорец, валял силен сняг, а тя късала и ядяла едно по едно зърната от грозд, който държала в скута си. Делаура усети, че го връхлита ужас. Треперейки пред неизбежността на последния отговор, се осмели да попита:

„Как завърши?“

„Страх ме е да ви разкажа“, каза Сиерва Мария.

Не му трябваше повече. Затвори очи и се помоли за нея. Когато приключи, беше друг.

„Не се тревожи“, й каза. „Обещавам ти, че много скоро ще бъдеш свободна и щастлива, по милостта на Светия Дух.“

Бернарда не бе разбрала до този момент, че Сиерва Мария е в манастира. Научи почти случайно една нощ, когато завари Дулсе Оливия да мете и да подрежда къщата и я взе за някое от своите привидения. В търсене на разумно обяснение тръгна да претърсва стая

по стая и докато обикаляше, си даде сметка, че от доста време не бе виждала Сиерва Мария. Каридад дел Кобре ѝ каза каквото знаеше: „Господин маркизът ни събщи, че заминава много далече и няма да я видим повече.“ Понеже в спалнята на мъжа ѝ светеше, Бернарда влезе, без да почука.

Беше буден в хамака, сред пушека на говеждите изпражнения, които горяха на бавен огън, за да гонят комарите. Видя странната жена, преобразена от копринения халат, и също помисли, че е привидение, защото беше бледа и посърнала, и изглеждаше сякаш идва от много далече. Бернарда го попита за Сиерва Мария.

„От дни насам не е при нас“, каза той.

Тя го разбра в най-лошия смисъл и се наложи да седне на първото кресло, което намери, за да си поеме въздух.

„Искате да кажете, че Абренунсио е направил каквото трябваше да направи“, каза.

Маркизът се прекръсти.

„Опазил ни Бог!“

Разказа ѝ истината. Погрижи се да ѝ обясни, че не ѝ е съобщил навреме, защото е решил да се отнася с нея както тя е пожелала, все едно, че е умряла. Бернарда го изслуша, без да мигне, с такова внимание, с каквото не го бе удостоявала за дванайсет години безсмислен съвместен живот.

„Знаех, че ще ми струва живота“, каза маркизът, „но в отплата на нейния.“

Бернарда въздъхна: „Искате да кажете, че сега срамът ни е обществено достойние.“ Видя в клепачите на съпруга си проблясването на сълза и от вътрешностите ѝ се надигна тръпка. Този път не беше смъртта, а неизбежната увереност в това, което рано или късно трябваше да се случи. Не сбърка. Маркизът стана от хамака с последните си сили, строполи се пред нея и избухна в безрадостно ридание на безполезен старец. Бернарда капитулира под огъня на мъжките сълзи, които изчезнаха в слабините ѝ през коприната. Призна, при цялата ѝ омраза към Сиерва Мария, че е облекчение да научи, че е жива.

„Винаги съм разбирала всичко, освен смъртта“, каза.

Отново се затвори в стаята си, на меласа и какао, и когато след две седмици излезе, бе блуждаещ труп. Маркизът забеляза от много

рано някаква суетня, предшестваща отпътуване, но не ѝ обърна внимание. Преди слънцето да напече, видя Бернарда да излиза през вратата на двора върху кротък катър и последван от друг с багажа. Много пъти бе тръгвала така, без мулетари, нито роби, без да се сбогува с никого, нито да дава обяснения. Но маркизът разбра, че този път заминава, за да не се върне, защото освен неизменния куфар носеше две делви, препълнени с чисто злато, които държа закопани под леглото си в продължение на години.

Отдаден на леност в хамака, маркизът отново изпадна в ужаса, че робите му ще го убият с ножове, и им забрани да влизат в къщата дори и през деня. Така че, когато по заповед на епископа Кайетано Делаура отиде да го види, наложи се да бутне вратата и да влезе, без да бъде поканен, защото никой не отвърна на хлопането на мандалото. Кучетата се разбуниха в клетките си, но той продължи напред. В градината, със сарацинската джелаба и толедската шапка, маркизът спеше следобеден сън в хамака, покрит напълно с портокалов цвят. Делаура се вгледа в него, без да го буди, и все едно видя Сиерва Мария, немощна и смазана от самотата. Маркизът се събуди и дълго не можа да го познае поради превръзката на окото. Делаура вдигна ръка с изпълнати пръсти в знак на мир.

„Бог да ви пази, сеньор маркизе“, каза. „Как сте?“

„Както винаги“, каза маркизът. „Разлагам се.“

Отмахна с немощна ръка паяжините на съня и седна в хамака. Кайетано се извини, че е влязъл, без да бъде поканен. Маркизът му обясни, че никой не обръща внимание на мандалото, защото навикът да посрещат гости се е загубил. Делаура заговори с тържествен тон: „Сеньор епископът, затрупан с работа и зле с астмата, ме изпраща като свой представител.“ След изпълнението на встъпителния етикет седна до хамака и премина към въпроса, който го изгаряше отвътре.

„Искам да ви уведомя, че бях натоварен с духовното здраве на вашата дъщеря“, каза.

Маркизът благодари и пожела да разбере как е тя.

„Добре“, каза Делаура, „но искам да ѝ помогна да е по-добре.“

Обясни смисъла и начина на действие при екзорсизма. Говори за силата, която Иисус дал на своите ученици да прогонват нечестивите духове от телата и да лекуват болести и слабости. Разказа му евангелския пример за Легион и двете хиляди свине, обсебени от

демони. Но главното било да се установи дали Сиерва Мария наистина е обсебена. Той не вярвал, но имал нужда от помощта на маркиза, за да разсее всички съмнения. Преди всичко, каза, искал да знае какво е било момичето, преди да постъпи в манастира.

„Не знам“, каза маркизът. „Чувствам, че колкото повече я познавам, я познавам по-малко.“

Измъчваше го вината, че я е изоставил на съдбата ѝ в двора на робите. На това отдаваше мълчанията ѝ, които можеха да траят с месеци, изблиците на необяснима свирепост, коварството, с което се присмиваше на майката, като връзваше на котките звънчето, което тя ѝ слагаше на китката. Най-голямата трудност в опознаването ѝ беше порокът ѝ да лъже за забавление.

„Като негрите“, каза Делатура.

„Негрите лъжат нас, но не помежду си“, каза маркизът.

В спалнята Делатура раздели с един-единствен поглед бившите разточителни вещи на бабата и новите неща на Сиерва Мария: живите кукли, навиващите се балерини, музикалните кутии. Върху леглото, така както го бе приготвил маркизът, лежеше куфарчето, с което я заведе в манастира. Покритата с прах теорба бе захвърлена в един ъгъл. Маркизът обясни, че е италиански инструмент, изпаднал в неупотреба, и възхвали способностите на момичето да свири на него. В началото започна да я настройва разсеяно, а накрая не само засвири с добра памет, но и изпя песента, която пееше със Сиерва Мария.

Бе миг на просветление. Музиката каза на Делатура това, което маркизът не сполучи да му каже за дъщеря си. Той на свой ред така се развълнува, че не можа да довърши песента. Въздъхна:

„Не можете да си представите колко добре ѝ стоеше шапката.“

Делатура се зарази от вълнението му.

„Виждам, че я обичате много“, му каза.

„Не можете да си представите колко“, каза маркизът. „Бих дал душата си да я видя.“

Делатура усети за пореден път, че Светият Дух не пропуска нито една подробност.

„Това ще е най-лесната работа“, каза, „ако можем да покажем, че не е обсебена.“

„Говорете с Абренунсио“, каза маркизът. „От самото начало каза, че Сиерва е здрава, но само той може да го обясни.“

Делаура видя своя кръстопът. Абренунсио би могъл да му бъде като провидение, но да разговаря с него можеше да има нежелателни последици. Маркизът сякаш прочете мислите му.

„Голям човек е“, каза.

Делаура направи изразителен жест с глава.

„Познавам досиетата на Светата инквизиция“, каза.

„Всяка саможертва да си я върнем ще е малка“, настоя маркизът. И понеже Делаура не даваше признаци за нищо, завърши:

„Моля ви в името на Божията любов.“

Делаура, с пукнатина в сърцето, му каза:

„Умолявам ви да не ме карате да страдам повече.“

Маркизът не настоя. Взе куфарчето от леглото и помоли Делаура да го занесе на дъщеря му.

„Поне ще знае, че мисля за нея“, му каза.

Делаура избяга, без да се сбогува. Скъта куфарчето под наметалото и се уви в него, защото валеше проливен дъжд. Отне му време да осъзнае, че вътрешният му глас все повече повтаря отделни стихове от песента на теорбата. Запя я на глас, брулен от дъжда, и я повтори наизуст докрай. В квартала на занаятчиите зави вляво от постницата, все още пеейки, и почука на вратата на Абренунсио.

След продължителна тишина се чува широките куцащи крачки и полусънният глас:

„Кой е!“

„Законът“, каза Делаура.

Това бе единственото, което му хрумна, за да не изкреци името. Абренунсио отвори вратата, като наистина мислеше, че са хора на властта, и не го позна. „Аз съм библиотекарят на диоцеза“, каза Делаура. Лекарят му направи път в сумрачния пруст и му помогна да си свали подгизналото наметало. В присъщия си стил го попита на латински:

„В каква битка сте загубили това око?“

Делаура му разказа на класическия си латински за злополуката при затъмнението и се разпростря в подробности върху упоритостта на увреждането, макар лекарят на епископа да го уверил, че превръзката е изпитана. Но Абренунсио обърна внимание само на чистотата на неговия латински.

„Самото съвършенство“, каза изненадан. „Откъде сте?“

„От Авила“, каза Делаура.

„Значи още по-похвално“, каза Абренунсио.

Накара го да си свали расото и сандалите, сложи ги да се изцеждат и покри с черното си наметало накаляните му долни гащи. После му свали превръзката и я хвърли в сандъка за боклук. „Единственият недостатък на това око е, че вижда повече, отколкото трябва“, каза. Делаура бе поразен от количеството книги, плътно натъпкани в салона. Абренунсио забеляза и го заведе в аптечното помещение, където имаше много повече по високи до тавана полици.

„Свети Дух!“, възкликна Делаура. „Това е библиотеката на Петрарка^[2].“

„С около двеста книги, повече“, каза Абренунсио.

Остави го да разглежда на воля. Имаше уникални екземпляри, които можеха да струват затвор в Испания. Делаура ги разпознаваше, прелистваше ги жадно и ги поставяше обратно на полиците с болката в душата си. На видно място, до вечния „Брат Херундио“^[3], откри пълните съчинения на Волтер на френски и един превод на латински на „Философски писма“.

„Волтер на латински е почти ерес“, пошегува се.

Абренунсио му разказа, че е преведен от един монах от Коимбра, който си позволявал лукса да прави редки книги за разтуха на пилигримите. Докато Делаура го разглеждаше, лекарят го попита дали знае френски.

„Не говоря, но чета“, каза Делаура на латински. И добави без превзета скромност: „И също така гръцки, английски, италиански, португалски и малко немски.“

„Питам ви заради това, което казахте за Волтер“, каза Абренунсио. „Съвършена проза е.“

„И от която най-много ни боли“, каза Делаура. „Жалко, че е от французин.“

„Казвате го, защото сте испанец“, каза Абренунсио.

„На моята възраст, и след толкова кръвосмешения, вече не знам със сигурност откъде съм“, каза Делаура. „Нито кой съм.“

„Никой не го знае по тези земи“, каза Абренунсио. „И мисля, че ще им трябват векове, за да го узнаят.“

Делаура разговаряше, без да прекъсва проучването на библиотеката. Внезапно, както често му се случваше, си спомни за

книгата, която на дванайсетгодишна възраст ректорът на семинарията му иззе и от която помнеше само един момент, повтарян цял живот на всеки, който би могъл да му помогне.

„Спомняте ли си заглавието?“, попита Абренунсио.

„Никога не съм го знаел“, каза Делатура. „И бих дал всичко да науча края.“

Без нищо да му каже, лекарят сложи пред него книга, която той позна от пръв поглед. Беше старо севилско издание на „Четири книги на Амадис Галски“. Делатура я прегледа, треперещ, и си даде сметка, че е на път да съгреша безвъзвратно. Накрая се реши:

„Знаете ли, че това е забранена книга?“

„Като най-добрите романи на тези векове“, каза Абренунсио. „И на тяхно място вече се печатат само съчинения за учени мъже. Какво биха чели днешните сиромаси, ако не четяха скришом рицарските романи?“

„Има други“, каза Делатура. „Сто екземпляра от първото издание на «Дон Кихот» бяха прочетени тук в годината на отпечатването им.“

„Прочетени, не“, каза Абренунсио. „Минаха през митницата към различните кралства.“

Делатура не му обърна внимание, защото бе успял да разпознае скъпоценния екземпляр от „Амадис Галски“.

„Тази книга изчезна преди девет години от тайния раздел на нашата библиотека и така и не открихме следите ѝ“, каза.

„Трябваше да се досетя“, каза Абренунсио. „Но има други причини да бъде смятан за исторически екземпляр: обикаля в продължение на повече от година от ръка на ръка, най-малко между единайсет души, и най-малко трима умряха. Сигурен съм, че са станали жертва на неизвестно облъчване.“

„Моят дълг ще бъде да ви издам на Светата инквизиция“, каза Делатура.

Абренунсио го взе на шега.

„Нещо еретично ли казах?“

„Казвам го, защото сте държали тук забранена и чужда книга, а не сте съобщили.“

„Тази и много други“, каза Абренунсио, като описа широка дъга с показалец към претърпаните си рафтове. „Но ако беше за това, щяхте да сте дошли отдавна, а аз нямаше да съм ви отворил вратата.“ Обърна

се към него и заключи в добро настроение: „Напротив, радвам се, че дойдохте сега, заради удоволствието да ви видя тук.“

„Маркизът, загрижен за съдбата на дъщеря си, ми подсказа да дойда“, каза Делаура.

Абрениунсио го накара да седне срещу него и двамата се отдадоха на страстта към разговора, докато апокалиптична буря разтърсваше морето в гърчове. Лекарят направи интелигентно и задълбочено изложение за беса от зараждането на човечеството, за безнаказаните му злини, за хилядолетната неспособност на медицинската наука да ги предотврати. Даде достойни за съжаление примери как открай време е бил бъркан с демонично обсебване, също както и някои видове лудост и други душевни разстройства. Колкото до Сиерва Мария, след толкова седмици не изглеждало вероятно да е заразена. Единствената съществуваща опасност, заключи Абрениунсио, била да умре, като толкова други, от безчовечността на заклинанията за прогонване на демоните.

Последното изречение се стори на Делаура като преувеличение, присъщо на средновековната медицина, но не го оспори, защото служеше добре на неговите богословски признаци, че момичето не е обсебено. Каза, че трите африкански езици на Сиерва Мария, толкова различни от испанския и португалския, ни най-малко нямат сатанинския заряд, който им приписват в манастира. Имало многобройни доказателства за нейната значителна физическа мощ, но нямало нито едно, че тя се дължи на свръхестествена сила. Не са й били доказани също никакви прояви на левитация или предсказване на бъдещето, две обстоятелства, които несъмнено също служеха като вторични доказателства за святост. Въпреки това Делаура потърсил подкрепата на именити събратя, включително и от други общини, и никой не се осмелил да се произнесе срещу протоколите на манастира, нито да се противопостави на народното лековерие. Но съзнавал, че нито неговите съображения, нито тези на Абрениунсио ще убедят някого, а още по-малко двамата заедно.

„Ще сме вие и аз срещу всички“, каза.

„Затова се изненадах, че дойдохте“, каза Абрениунсио. „Аз не съм нищо, освен жадуван трофей в ловния периметър на Светата инквизиция.“

„Истината е, че дори не знам със сигурност защо дойдох“, каза Делаура. „Освен ако това същество не ми е било наложено от Светия Дух, за да изпита силата на вярата ми.“

Бе му достатъчно да го каже, за да се освободи от примката въздишки, която го стягаше. Абренунсио го погледна в очите, до дъното на душата, и разбра, че всеки миг ще заплаче.

„Не се измъчвайте напразно“, му каза с успокояващ тон. „Може би сте дошли само защото сте имали нужда да поговорите за нея.“

Делаура се почувства гол. Стана, огледа се за пътя към вратата и не се втурна в лудешки бяг само защото бе полуоблечен. Абренунсио му помогна да навлече все още мокрите си дрехи, докато се опитваше да го забави, за да продължат разговора. „С вас бих разговарял, без да спра, до следващия век“, му каза. Опита се да го задържи с шишенце прозрачни капки за очи, за да излекува упоритостта на затъмнението в окото си. Накара го да се върне от вратата, за да потърсят куфарчето, което бе забравил някъде из къщата. Но Делаура изглеждаше плячка на смъртна болка. Благодарил за следобеда, лекарската помощ, капките, но единствената му отстъпка бе, че обеща да дойде друг път за повече време.

Не можеше да понесе нуждата да види Сиерва Мария. Едва забеляза, чак на вратата, че е навъсена вечер. Бе престанало да вали, но канавките бяха препълнени от бурята и Делаура тръгна по средата на улицата с вода до глезените. Вратарката на манастира се опита да му препречи пътя поради приближаващия час за прибиране. Той я отмести встрани:

„Заповед на сеньор епископа.“

Сиерва Мария се събуди уплашена и не го позна в мрака. Той не знаеше как да ѝ обясни защо идва в толкова различно време и измисли повода в момента:

„Баща ти иска да те види.“

Момичето позна куфарчето и лицето му пламна от гняв.

„Но аз не искам“, каза.

Объркан, той я попита защо.

„Защото така“, каза тя. „Предпочитам да умра.“

Делаура се опита да освободи ремъка на здравия ѝ глезен, като смяташе, че ще ѝ хареса.

„Оставете ме“, каза тя. „Не ме докосвайте.“

Той не ѝ обърна внимание и момичето пусна откос плюнки в лицето му. Той остана твърд и ѝ подаде другата си буза. Сиерва Мария продължи да плюе. Той отново смени бузата, пиян от напора на забранено удоволствие, който се надигна от недрата му. Затвори очи и се помоли с душата си, а тя продължаваше да го плюе, и колкото повече той се наслаждаваше, толкова повече тя освирепяваше, докато осъзна безполезността на своя гняв. Тогава Делаура стана свидетел на страховитото зрелище на истинска обсебена. Косата на Сиерва Мария оживя и се оплете като змиите на Медуза, а от устата ѝ потекоха зелени лиги и низ от ругатни на нечестиви езици. Делаура размаха разпятието си, доближи го до лицето ѝ и извика ужасен:

„Излез оттам, който и да си, звяр на преизподнята.“

Виковеите му разпалиха тези на момичето, което бе на път да изпочупи катарамите на ремъците. Надзирателката дотича уплашена и се опита да я укроти, но само Мартина успя да го направи с небесните си обноски. Делаура избяга.

Епископът бе обезпокоен, че не дойде за четенето на вечеря. Даде си сметка, че плува в някакъв лично негов облак, където нищо от този свят, нито от другия нямаше значение, освен ужасяващия образ на Сиерва Мария, осквернена от дявола. Избяга в библиотеката, но не можа да чете. Моли се с ожесточена вяра, пях песента на теорбата, плака със сълзи като врял зехтин, които изгориха вътрешностите му. Отвори куфарчето на Сиерва Мария и постави нещата едно по едно върху масата. Изучи ги, помириша ги с ненаситно желание на тялото, обича ги и разговаря с тях в безсрамни хекзаметри, докато не издържа повече. Тогава съблече тялото си до кръста, извади от чекмеджето на работната маса железния бич, който никога не бе се осмелявал да докосне, и започна да се налага с ненаситна омраза, която нямаше да му даде покой, докато не изтръгнеше от вътрешностите си и последната следа от Сиерва Мария. Епископът, който не го изпускаше от внимание, го завари да се въргаля в локва от кръв и от сълзи.

„Демонът е, отче мой“, каза му Делаура. „Най-ужасният от всички.“

---

[1] Бунде, кумбиамба — колумбийски народни ритми и танци от африкански произход. — Б.пр. ↑

[2] През 1362 г. Франческо Петрарка дарил своята ценна библиотека от стари ръкописи и книги на базиликата „Свети Марко“ във Венеция. Според историците обаче тя никога не е била получена, част от нея е била развалена от времето, а останалото е пръснато по света. — Б.пр. ↑

[3] „Брат Херундио“ — „Историята на прочутия проповедник брат Херундио де Кампасас, наричан още Сотес“ (1758), сатирично произведение от отец Хосе Франсиско де Исла де ла Торе и Рохо (1703–1781), забранено от Светата инквизиция. — Б.пр. ↑

ПЕТ

Епископът го извика на обяснение в кабинета си и изслуша невъзмутимо откровената му и изчерпателна изповед, съзнавайки, че не извършва тайнство, а съдебно действие. Единствената пристрастност, която прояви към него, бе, че запази в тайна истинското му провинение, но с не от него своите препоръки и привилегии без никакво публично обяснение и го изпрати да служи като болногледач на прокажените в болницата „Божия любов“. Той помоли за утехата да служи литургията в пет за прокажените и епископът му я отпусна. Коленичи с усещане на дълбоко облекчение и казаха заедно „Отче наш“. Епископът го благослови и му помогна да се изправи.

„Бог да се смили над теб“, му каза. И го изтри от сърцето си.

Дори след като Кайетано бе започнал да изтърпява наказанието си, високопоставени сановници в диоцеза се застъпиха в негова полза, но епископът остана непреклонен. Отхвърли схващането, че екзорсистите свършват обсебени от същите демони, които обезвреждат. Завършващият му довод беше, че Делатура не се е задоволил да им се противопостави с неоспоримата сила на Христос, а е допуснал дързостта да обсъжда с тях верски дела. Именно това, каза епископът, изложило на опасност душата му и го изправило на ръба на ереста. По-голяма изненада обаче предизвика това, че епископът се е отнесъл толкова сурово със своя довереник заради прегрешение, което заслужава пряко сили покаяние за неопитност.

Мартина се зае със Сиерва Мария със завидна всеотдайност. Тя също беше огорчена от отказа за помилване, но момичето го забеляза чак един следобед, докато бродираха на терасата, когато вдигна поглед и я видя обляна в сълзи. Мартина не скри отчаянието си от нея:

„Предпочитам да съм мъртва, отколкото да умирам в този затвор.“

Единствената ѝ надежда, каза, били отношенията на Сиерва Мария с нейните демони. Искаше да знае кои са, какви са, как да преговаря с тях. Момичето изброи шест и Мартина разпозна единия

като африкански демон, който някога тормозил дома на родителите ѝ. Нов блян я въодушеви.

„Бих искала да поговоря с него“, каза. И уточни изказването си: „В замяна на душата ми.“

Сиерва Мария се зарадва на хитростта си. „Той не говори“, каза. „Поглеждаш го в лицето и вече знаеш какво казва.“ Съвсем сериозно ѝ обеща да я предупреди, за да се види с него при следващото посещение.

Кайetano от своя страна прие със смирение нечовешките условия в болницата. Прокажените, в положение на законна смърт^[1], спяха на земята в палмови бараки върху подове от трамбована пръст. Мнозина се влачеха колкото можеха. Вторниците, дни за общо лечение, бяха изтощителни. Кайetano си наложи пречистващата саможертва да мие най-недъгавите тела в коритата на обора. С това се занимаваше първия вторник на покаянието, със свещеническо достолепие, сведено до проста роба на болногледач, когато се появи Абренунсио на подарения му от маркиза червеникав кон.

„Как е това око?“, попита го.

Кайetano не му даде възможност да говори за нещастieto му или да съчувства на положението му. Благодарни му за капките, които наистина бяха изтрили от ретината му образа на затъмнението.

„Няма за какво да ми благодарите“, му каза Абренунсио. „Дадох ви най-доброто, което ни е известно за слънчево осветяване: капки дъждовна вода.“

Покани го да му отиде на гости. Кайetano му обясни, че не може да излиза навън без разрешение. Абренунсио не му отдаде значение. „Ако сте запознат със слабите места на тези кралства, трябва да знаете, че законите се спазват за не повече от три дни“, му каза. Предостави библиотеката на негово разположение, за да продължи изследванията си, докато му въздават правосъдие. Кайetano го изслуша с интерес, но без никакви илюзии.

„Е, оставям ви с тази горест“, завърши Абренунсио, пришпорвайки коня. „Никой бог не може да е сътворил дарба като вашата, за да я прахоса в разтривки на прокажени.“

Следващия вторник му занесе като подарък тома на „Философски писма“ на латински. Кайetano го прелисти, помириса го

отвътре, претегли ценността му. И колкото повече го оценяваше, по-малко разбираше Абренунсио.

„Бих искал да разбера защо толкова искате да ми доставите удоволствие“, му каза.

„Защото ние, безбожниците, не съумяваме да живеем без духовниците“, каза Абренунсио. „Пациентите ни поверяват телата си, но не душите си, и все се опитваме, като дявола, да ги отнемем от Бога.“

„Това не се съчетава с вашите вярвания“, каза Кайетано.

„И аз самият не знам какви са“, каза Абренунсио.

„Светата инквизиция го знае“, каза Кайетано.

Противно на това, което можеше да се помисли, тази стрела въодушеви Абренунсио. „Елате у нас и ще го обсъдим внимателно“, каза. „Не спя повече от два часа на нощ, и винаги на пресекулки, така че всяко време ще е удобно.“ Пришпори коня и си отиде.

Кайетано скоро разбра, че голяма власт не се губи наполовина. Същите хора, които преди го ухахваха заради близостта му с епископа, се държаха с него като с прокажен. Приятелите му от светските изкуства и литература се отдръпнаха, за да не се сблъскат със Светата инквизиция. Но на него му беше все едно. Имаше сърце само за Сиерва Мария и дори така пак не му беше достатъчно. Бе убеден, че няма океани, нито планини, нито земни или небесни закони, нито пъклена сила, която да може да ги раздели.

Една вечер, поради прекомерно вдъхновение, избяга от болницата, за да се промъкне по какъвто и да е начин в манастира. Имаше четири порти. Главната, с въртящото се чекмедже, друга със същите размери откъм морето и два малки черни входа. Първите две бяха непреодолими. На Кайетано не му бе трудно да открие от брега прозореца на Сиерва Мария в павилиона на затвора, тъй като той единствен не беше запушен. Прегледа сградата педя по педя откъм улицата, напразно търсейки и най-малката пролука, през която да се вмъкне.

Беше на път да се откаже, когато си спомни за тунела, през който населението снабдявало манастира по време на Cessatio a Divinis. Тунелите в казарми и манастири бяха много характерни за епохата. В града имаше поне шест известни, а други бяха открити с годините, с техните стенни свещници като от булеварден роман. Един прокажен,

който преди бил гробар, разкри на Кайетано търсения от него тунел: неизползваем канал, който свързваше манастира със съседно имение, където през миналия век се намирало гробището на първите клариси. Излизаше точно под павилиона на затвора и срещу висок и груб зид, който изглеждаше недостъпен. Но Кайетано успя да го изкачи, след множество неуспешни опити, тъй като вярваше, че ще постигне всичко със силата на молитвата.

Павилионът беше като тиха вода в нощта. Сигурен, че надзирателката спи отвън, внимаваше само за Мартина Лаборде, която хъркаше на полуотворена врата. До този момент напрежението от преживяването го бе държало в тревога, но когато се видя пред килията, с отворен катинар в халката, сърцето му изскочи извън себе си. Побутна вратата с върха на пръстите си, животът му спря, докато трая скърцането на пантите, и видя Сиерва Мария, заспала под светлината от кандилото на Пресветия. Тя внезапно отвори очи, но не го позна веднага в платнената роба на болногледач на прокажени. Той ѝ показа окървавените си нокти.

„Изкачих оградата“, ѝ каза беззвучно.

Сиерва Мария не се трогна.

„За какво“, каза.

„За да те видя“, каза той.

Не намери какво повече да каже, объркан от треперенето на ръцете и пукнатините в гласа си.

„Вървете си“, каза Сиерва Мария.

Той няколко пъти поклати отрицателно глава от страх, че гласът ще му изневери. „Вървете си“, повтори тя. „Или ще викам.“ Той беше в този момент толкова близо до нея, че можеше да усети девствения ѝ дъх.

„Дори да ме убият, няма да си ида“, каза. И изведнъж се усети от другата страна на страха и добави с твърд глас: „Така че, ако ще викаш, можеш да започваш още сега.“

Тя прехапа устни. Кайетано седна на леглото и ѝ разказа подробно за наказанието си, но не ѝ каза причините. Тя разбра повече, отколкото той бе способен да каже. Погледна го без подозрения и го попита защо не носи превръзката на окото.

„Вече не ми трябва“, каза той окуражен. „Сега затварям очи и виждам коса като златна река.“

Отиде си след два часа, щастлив, защото Сиерва Мария прие той да дойде отново, стига да ѝ донесе любимите ѝ сладки от пазара. Дойде толкова рано следващата вечер, че все още имаше живот в манастира, а нейното маслениче светеше, за да довърши бродерията на Мартина. Третата вечер донесе фитили и зехтин, за да подсили светлината. Четвъртата вечер, събота, часове наред ѝ помага в пощенето на въшките, които отново се бяха навъдили в затвора. Когато косата бе чиста и сресана, той за пореден път усети ледената пот на изкушението. Легна до Сиерва Мария с неравно дишане и срещна бистрите ѝ очи на педя от своите. И двамата се смутиха. Той, молейки се от страх, издържа погледа ѝ. Тя се реши да заговори:

„На колко сте години?“

„Навърших трийсет и шест през март“, каза той.

Тя внимателно го огледа.

„Вече сте старче“, му каза с нотка на присмех. Забеляза браздите на челото му и добави с цялата безпощадност на възрастта си: „Сбръчкано старче.“ Той го прие добронамерено. Сиерва Мария го попита защо има бял кичур.

„Това е белег“, каза той.

„Изкуствен“, каза тя.

„Естествен“, каза той. „И майка ми го имаше.“

До този момент не бе престанал да я гледа в очите, а тя не даваше признаци за отстъпление. Той въздъхна дълбоко и рецитира:

„О, сладки спомени, за мое зло открити.“

Тя не разбра.

„Това е стих от дядото на моята прапрабаба“, ѝ обясни той. „Написал е три еклоги, две елегии, пет песни и четирийсет сонета. И повечето за една португалка без особени достойнства, която никога не станала негова, първо, защото той бил женен, и след това, защото тя се оженила за друг и умряла преди него.“

„Също ли е бил монах?“

„Воин“, каза той.

Нещо се раздвижи в сърцето на Сиерва Мария, защото пожела да чуе стиха пак. Той го повтори, и този път от край до край, с дълбок и отчетлив глас, до последния от четирийсетте сонета на рицаря на

любовта и шпагата, дон Гарсиласо де ла Вега, загинал в разцвета на годините си от камък в битка.

Когато свърши, Кайetano взе ръката на Сиерва Мария и я сложи върху сърцето си. Тя усети грохота на неговата буря.

„През цялото време съм така“, каза той.

И без да даде време на паниката, се освободи от мътилката, която му пречеше да живее. Призна й, че няма миг, без да мисли за нея, че всичко, което яде и пие, има вкус на нея, че животът е тя по всяко време и навсякъде, както само Бог има право и могъщество да бъде, и че върховната наслада на сърцето му ще бъде да умре с нея. Продължи да й говори, без да я поглежда, със същата лекота и топлота, с които рецитираше, до мига, в който му се стори, че Сиерва Мария е заспала. Но беше будна, с вперени в него очи на уплашена кошута. Едва се реши да попита:

„И сега?“

„Сега нищо“, каза той. „Стига ми да го знаеш.“

Не можа да продължи. Плачейки тихо, прекара ръка под главата й, за да й служи като възглавница, и тя се сви на кравай в хълбока му. Останаха така, без да спят, без да говорят, докато пропяха петлите, и той трябваше да побърза, за да стигне навреме за службата в пет. Преди да си тръгне, Сиерва Мария му подари прекрасната огърлица на Оддуа^[2]: осемнайсет палеца мъниста от седеф и корал.

Паниката бе заместена от тревожността на сърцето. Делаура нямаше покой, правеше всичко надве-натри, рееше се, до щастливия час, в който се измъкваше от болницата, за да види Сиерва Мария. Пристигаше задъхан в килията, подгизнал от непреставашите дъждове, а тя го чакаше с такова безпокойство, че самата му усмивка й възвръщаше духа. Една нощ тъкмо тя подхвана стиховете, които научаваше от толкова слушане. „Когато спра, за да се взра къде съм и да видя пътя, по който ме доведе“, рецитира. И попита закачливо:

„Как продължава?“

„Накрай ще се предам безхитростно на този, който ще знае как да ме погуби и довърши“, каза той.

Тя го повтори със същата нежност и продължиха така до края на книгата, като прескачаха стихове, разбъркваха и преиначаваха сонетите за удобство, играеха си произволно с тях с власт на господари. Заспаха от умора. Надзирателката влезе със закуската в пет, наскоро

кукуригането на петлите, и двамата се събудиха уплашени. Животът им спря. Надзирателката остави закуската на масата, направи оглед по навик с фенера и излезе, без да види Кайetano в леглото.

„Луцифер е гадина“, пошегува се той, щом си пое дъх. „Дори мен направи невидим.“

Сиерва Мария се принуди да впрегне цялата си хитрост, за да не се върне отново надзирателката в килията през този ден. Късно вечерта, след цял ден нежни закачки, се чувстваха обичани откакто свят светува. Кайetano, къде на шега, къде наистина, се осмели да разхлаби шнура на корсета на Сиерва Мария. Тя закри гърдите си с ръце и в миг проблесна бяс в очите ѝ, и светкавица на срам запали челото ѝ. Кайetano хвана ръцете ѝ с палеца и показалеца си, все едно, че са жив огън, и ги отдръпна от гърдта ѝ. Тя понечи да се противопостави и той ѝ отвърна с нежна, но решителна сила.

„Повтаряй с мен“, ѝ каза. „Накрай във вашите ръце дойдох.“

Тя се подчини. „Където знам, че ще умра“, продължи той, докато разтваряше корсета ѝ с вледенените си пръсти. Тя го повтори почти без глас, треперейки от страх: „За да се види само върху мен как сабята посича победен.“ Тогава я целуна по устата за пръв път. Тялото на Сиерва Мария изстена и се разтърси, изпусна нежен морски бриз и се предаде на съдбата си. Той се разходи по кожата ѝ с върховете на пръстите си, почти без да я докосва, и преживя за пръв път чудото да се почувстваш в друго тяло. Някакъв вътрешен глас го накара да види колко далече е бил от дявола в безсънните си нощи на латински и гръцки, във възторзите на вярата, в безплодията на непорочността, докато тя бе съжителствала с всички възможности на свободната любов в бараките на робите. Остави се да го води тя, опипом в мрака, но се разкая в последния момент и пропадна в морална бездна. Остана легнал по гръб, със затворени очи. Сиерва Мария се уплаши от мълчанието и спокойствието му на мъртвец и го докосна с пръст.

„Какво ви е?“, попита.

„Не сега“, прошепна той. „Моля се.“

В следващите дни имаха покой само в миговете, когато бяха заедно. Не се наситиха да говорят за страданията на любовта. Изтощаваха се с целувки, декламираха със сълзи стихове за любов, пееха си на ухо, мятаха се в тресавища от желание до последни сили:

изчерпани, но девствени. Защото той бе решил да се придържа към обета си, докато получи причастие, и тя се съгласи с него.

В промеждутъците от страстта си размениха прекомерни доказателства. Той ѝ каза, че ще направи всичко за нея. Сиерва Мария поиска с детска жестокост да изяде заради нея една хлебарка. Той я хвана, преди тя да успее да му попречи, и я изяде жива. В други налудничави състезания той я попита дали ще си отреже плитката заради него и тя каза, че да, но го предупреди, на шега или на сериозно, че в такъв случай ще се наложи да се ожени за нея, за да изпълни условието на обета. Той донесе в килията кухненски нож и ѝ каза: „Да видим вярно ли е.“ Тя се обърна с гръб, за да може той да я отреже до корен. Подкани го: „Посмейте.“ Не посмя. Дни след това тя го попита дали ще позволи да го заколи като яре. Той твърдо каза, че да. Тя извади ножа и се приготви да го провери. Той подскочи от ужас с предсмъртен гърч. „Ти не“, каза. „Ти не.“ Тя, примряла от смях, поиска да узнае защо и той ѝ каза истината:

„Защото ти наистина ще посмееш.“

В затишията на страстта започнаха да изпитват удоволствие и от еднообразието на делничната любов. Тя поддържаше килията чиста и в ред за когато той пристигаше естествено като съпруг, който се прибира вкъщи. Кайетано я учеше да чете и пише и я въвеждаше в култа към поезията и отдадеността на Светия Дух, докато чакаха щастливия ден, в който ще са свободни и женени.

Призори на 27 април Сиерва Мария започваше да се унася в сън, след като Кайетано бе напуснал килията, когато дойдоха да я вземат без предупреждение, за да се заемат с прогонването на демоните. Това беше обред за осъден на смърт. Завлякоха я до поилото, плиснаха отгоре ѝ няколко ведра вода, за да я изкъпят, отскубнаха огърлиците ѝ и ѝ навлякоха грубата роба на еретиците. Монахиня градинарка ѝ отреза косата на височината на тила с четири ухапвания на лозарска ножица и я запрати върху запалената клада в двора. Монахинята фризьорка доокълца краищата на косата ѝ до половин палец дължина, както я носеха кларисите под булото си, и със стригането ги хвърляше в огъня. Сиерва Мария видя златния пламък и чу пукота на младите дърва, и усети острата смрад на изгорял рог, без да трепне мускул по

каменното ѝ лице. Накрая ѝ сложиха усмирителна риза, покриха я с погребален парцал и двама роби я отнесоха в параклиса на войнишка носилка.

Епископът свика Църковния съвет, съставен от просветени каноници, и те избраха четирима от своите, за да му помогнат в действията със Сиерва Мария. В последен акт на утвърждаване епископът надмогна неволите на своето здраве. Разпореди обредът да не бъде в катедралата, както в други паметни случаи, а в параклиса на манастира „Света Клара“, и лично се нагърби с изпълнението на действията по прогонването на демоните.

Кларисите, начело с абатисата, стояха в хора отпреди сутрешната литургия и я изпяха там в съпровод на орган, развълнувани от тържествеността на започващия ден. Веднага влязоха прелатите от Църковния съвет, първенците на три ордена и главите на Светата инквизиция. Извън тези последните, нямаше, нито щеше да има никакви светски лица.

Епископът влезе последен в обредни одежди за големи събития, носен от четирима роби в носилка и с аура на безутешна скръб. Седна срещу главния олтар, до мраморната катафалка за величествени погребения, във въртящо се кресло, което улесняваше движенията на тялото му. Точно в шест двамата роби донесоха Сиерва Мария на носилката, с усмирителната риза и все още покрита с моравото платно.

Горещината стана непоносима по време на месата. Басите на органа отекваха в дърворезбата на тавана и едва оставяха пролука за блудкавите гласове на кларисите, невидими зад решетките на хора. Двамата полуголи роби, които донесоха Сиерва Мария, останаха на стража край нея. Откриха я в края на литургията и я оставиха простряна като мъртва принцеса върху мраморната катафалка. Робите на епископа го сложиха с креслото до нея и ги оставиха сами в обширно пространство срещу главния олтар.

Това, което последва, бе непоносимо напрежение и абсолютна тишина, като прелюдия към небесно чудо. Един послушник сложи на достъпно за епископа място менчето със светена вода. Той сграбчи ръсилото като боздуган, наведе се над Сиерва Мария и я поръси по дължината на цялото ѝ тяло, докато шепнеше молитва. Внезапно произнесе заклинанието, което разтърси основите на параклиса.

„Който и да си“, извика. „По волята на Христа, Бог и Господар на всичко видимо и невидимо, на всичко, което е, било е и ще бъде, излез от това изкупено с кръщението тяло и се върни в мрака.“

Сиерва Мария, извън себе си от ужас, също изкрещя. Епископът повиши глас, за да я накара да млъкне, но тя изкрещя още по-силно. Епископът вдиша дълбоко и отново отвори уста, за да продължи заклинанието, но въздухът му умря в гърдите и не можа да го изтласка. Строполи се по очи, зяпайки като риба на сухо, и обредът свърши с гигантски трясък.

Кайетано намери тази нощ Сиерва Мария, трепереща от треска в усмирителната риза. Най-много го възмути унижението с остригания череп. „Боже от небесата“, прошепна с глуха ярост, докато я освобождаваше от ремъците. „Как е възможно да позволяваш това престъпление.“ Веднага щом се видя свободна, Сиерва Мария се хвърли на врата му и останаха прегърнати безмълвно, а тя плачеше. Той я остави да се разтуши. После повдигна лицето ѝ и ѝ каза: „Стига сълзи.“ И вплете Гарсиласо:

„Достатъчни са тез, които аз за вас изплаках.“

Сиерва Мария му разказа ужасното преживяване в параклиса. Говори му за грохота на хоровете, които били сякаш на война, за неистовите викове на епископа, за изпепеляващия му дъх, за красивите му зелени очи, разпалени от силното душевно вълнение.

„Беше като дявола“, каза.

Кайетано се опита да я успокои. Увери я, че въпреки гигантската му фигура, гръмовния му глас и военните му методи епископът е добър и мъдър човек. Така че страхът на Сиерва Мария бил разбираем, но не я грозяла никаква опасност.

„Това, което искам, е да умра“, каза тя.

„Чувстваш се гневна и победена, както се чувствам аз, че не мога да ти помогна“, каза той. „Но Бог ще ни възнагради в деня на възкресението.“

Свали огърлицата на Оддуа, която Сиерва Мария му бе подарила, и ѝ я сложи, тъй като нейните ги нямаше. Изтегнаха се в леглото, един до друг, и споделиха омразата си, докато светът угасваше и постепенно

оставаше само шумоленето на дървояда в резбования таван. Треската отстъпи. Кайетано проговори в тъмнината.

„В «Апокалипсис» е предречен ден, в който никога няма да съмне“, каза. „Дано даде Бог да е днес.“

Сиерва Мария сигурно беше спала около час, откакто Кайетано излезе, когато нов шум я събуди. Пред нея, придружен от абатисата, стоеше стар свещеник с внушителен ръст, сиво-кафеникава кожа, спечена от селитрата, глава с щръкнала коса, селски вежди, планински ръце и очи, които приканваха към доверие. Преди Сиерва Мария да се бе събудила напълно, свещеникът ѝ каза на йорубски език:

„Нося ти огърлиците.“

Извади ги от джоба си, така както икономката на манастира му ги беше върнала по негово искане. Докато ги окачваше на врата на Сиерва Мария, една по една ги изброяваше и обясняваше на африкански езици: червеното и бялото на любовта и кръвта на Чанго, червеното и черното на живота и смъртта на Елеггуа, седемте мъниста с цвят на вода и бледосиньо на Иемая. Той преминаваше с фин усет от йоруба към конго и от конго към мандинга и тя го следваше с изящество и лекота. Ако накрая премина на кастилски, беше само от уважение към абатисата, невярваща, че Сиерва Мария е способна на такава благодат.

Това беше отец Томас де Акино де Нарваес, някогашен обвинител от Светата инквизиция в Севиля и енорийски свещеник в квартала на робите, избран от епископа да го замести в прогонването на демоните поради здравословните му усложнения. Биографията му на твърд човек не оставяше никакво съмнение. Бе изпратил на клада единайсет еретици, евреи и мохамедани, но репутацията му се дължеше преди всичко на многобройните души, които бе успял да изтръгне от най-лукавите демони на Андалусия. Имаше изтънчен вкус и маниери и мекото произношение на населението от Канарските острови. Беше роден тук, син на кралски прокуратор, който се оженил за робинята си квартеронка, и бе прекарал послушничеството си в местната семинария, след като се доказала чистота на произхода му с четири поколения бели предци. С добрите си оценки заслужил докторат в Севиля, където живял и проповядвал до петдесетгодишна възраст. След като се върнал в родината си, поискал най-бедната енория, запалил се по африканските религии и езици и заживял като поредния роб сред робите. Никой не изглеждаше по-подходящ от него

да се разбере със Сиерва Мария и да се изправи с по-голямо основание срещу нейните демони.

Сиерва Мария го разпозна мигом като спасителен ангел-вестител и не сбърка. В нейно присъствие разнищи доводите в протоколите и доказа на абатисата, че никой от тях не е решаващ. Показа ѝ, че демоните в Америка са същите като в Европа, но наименованието и поведението им са различни. Обясни ѝ четирите практически правила за разпознаване на демоничната обсебеност и я накара да разбере колко е лесно за демона да ги използва, за да се смята обратното. На сбогуване със Сиерва Мария гальовно я щипна по бузата.

„Спи спокойно“, ѝ каза. „И с по-страшни врагове съм се сблъскавал.“

Абатисата бе толкова добре разположена, че го покани на прочутия благоуханен шоколад на кларисите, с анасоновите бисквитки и сладкарските чудеса, запазени за избраниците. Докато го пиеха в личната ѝ столова, той даде указанията си за следващите стъпки. Абатисата ги прие с удоволствие.

„Нямам никакъв интерес тази клетница да е добре или зле“, каза. „Само моля Бога тя да напусне колкото се може по-скоро този манастир.“

Отецът ѝ обеща, че ще положи цялото си старание това да стане въпрос на дни, а дано и на часове. Докато се сбогуваха в приемната, и двамата доволни, нито единият, нито другият можеше да си представи, че никога повече няма да се видят.

Така стана. Отец Акино, както го наричаха неговите енориаши, се отправи към своята черква, тъй като от доста време се молеше малко и го възмездяваше пред Бог, съживявайки всеки ден страданието на своите носталгии. Спря се при пазара, оглушен от виковете на какви ли не търговци, докато почака слънцето да се сниши, за да прекоси блатото на пристанището. Купи най-евтините сладки и отрязък от лотарията за бедни с непоправимата надежда да спечели, за да възстанови занемарения си храм. Задържа се половин час на приказка при черните матрони, които седяха като величествени идоли пред евтините занаятчийски дреболии, изложени на земята върху ютени рогозки. Към пет прекоси подвижния мост на Хетсемани, където токущо бяха окачили трупа на дебело и зловещо куче, за да се знае, че е

умряло от бяс. Въздухът ухаеше на рози, а небето бе най-ведрото на света.

Кварталът на робите, на самия край на лимана, беше покъртително беден. В глинените колиби с покриви от палма хората живееха с лешоядите и прасетата, а децата пиеха вода от заблатените улици. Но това беше най-веселият квартал, с ярки цветове и лъчезарни гласове, и особено на свечеряване, когато изкарваха столовете на сред улицата, за да се насладят на прохладата. Енорийският свещеник раздаде сладките на децата от лимана и си остави три за вечеря.

Храмът беше колиба от баареке^[3] и с покрив от горчива палма с дървен кръст на върха. Имаше пейки от дебели дъски, един-единствен олтар с един-единствен светец и дървен амвон, от който енорийският свещеник проповядваше всяка неделя на африкански езици. Свещеническата къща представляваше продължение на черквата зад главния олтар, където енорийският свещеник живееше при най-бедни условия в стая с походно легло и недодялан стол. В дъното имаше каменисто дворче с навес от лозница с презрели гроздове и трънена ограда, която го делеше от лимана. Единствената вода за пиене беше от хоросанов резервоар в един ъгъл на двора.

Стар клисар и момиче сираче на четиринайсет години, и двамата покръстени в християнството мандинги, бяха помощниците в църквата и къщата, но след службата те не бяха необходими. Преди да затвори вратата, енорийският свещеник изяде трите сладки с чаша вода и се сбогува със седящите на улицата съседи с обичайното си пожелание на кастилски:

„Лека и свята нощ да ви даде Бог на всички.“

В четири сутринта клисарят, който живееше на една пряка от черквата, удари първите камбани за единствената литургия. Преди пет, като видя, че отецът се бави, отиде да го потърси в стаята му. Нямаше го. Не го намери и в двора. Продължи да търси в махалата, защото понякога той отиваше много рано на разговори в съседните дворове. Не го намери. На неколцината явили си енориаши каза, че няма да има служба, защото не могат да намерят свещеника. В осем, когато слънцето вече напичаше, прислужващото момиче отиде да извади вода от кладенеца и там видя отец Акино да се поклаща по гръб във водата с дългите гащи, които си слагаше за спане. Това бе тъжна и много жалена смърт, и загадка, която никога не се разкри и която абатисата

провъзгласи като окончателно доказателство за омразата на демона към нейния манастир.

Новината не стигна до килията на Сиерва Мария, която седеше и чакаше отец Акино с наивна надежда. Не можеше да обясни на Кайетано кой е, но му предаде благодарността си за връщането на огърлиците и обещанието да я освободи. Дотогава и двамата си мислеха, че любовта им е достатъчна, за да са щастливи. Тъкмо Сиерва Мария, излъгана от отец Акино, си даде сметка, че свободата зависи единствено от тях самите. Една сутрин на зазоряване, след дълги часове целувки, помоли Делаура да не си отива. Той го прие лекомислено и се сбогува с още една целувка. Тя скочи от леглото и застана пред вратата с разперени ръце.

„Или оставате, или идвам и аз.“

Бе казала веднъж на Кайетано, че ѝ се иска да избяга с него в Сан Базилио де Паленке, селце на избягали роби, на дванайсет левги оттам, където несъмнено щяла да бъде посрещната като кралица. На Кайетано хрумването му се стори като просветление свише, но не го свърза с бягството. Вярваше повече в законния ред. Маркизът да прибере дъщеря си с неоспоримото доказателство, че не е обсебена, а той да получи прошката и разрешението на своя епископ да се присъедини към някоя светска общност, в която браковете на духовници или на монахини са толкова чести, че не предизвикват нищо възмушение. Така че, когато Сиерва Мария го постави на кръстопътя да остане или да я отведе, Делаура се опита да я отклони за пореден път. Тя увисна на врата му и го заплаши, че ще вика. Съмваше се. Уплашен, Делаура успя да се освободи, като рязко я избута и избяга точно в мига, когато започваше утринната служба.

Реакцията на Сиерва Мария беше жестока. Заради съвсем дребно спречкване издра лицето на надзирателката, залости се и заплаши, че ще подпали килията и ще изгори в нея, ако не я пуснат да си отиде. Надзирателката, извън себе си заради окървавеното лице, ѝ изкрещя:

„Посмей, изчадие велзевулско.“

Като единствен отговор Сиерва Мария подпали дюшека с кандилото на Пресветия. Намесата на Мартина с нейните успокояващи похвати предотврати трагедията. Във всеки случай, в отчета си за този

ден надзирателката поиска момичето да бъде преместено в по-добре охранявана килия в павилиона на схимата.

Трескавото безпокойство на Сиерва Мария накара Кайетано да потърси незабавен изход, различен от бягството. На два пъти се опита да се види с маркиза, но и при двата бе спрял от мастифите, които завари отвързани и пуснати на воля в безстопанствената къща. Истината беше, че маркизът нямаше вече да се върне там. Сломен от безкрайните си страхове, се бе опитал да намери убежище при Дулсе Оливия, но тя не го приюти. Викаше я с всички средства, откакто го налегна самотата, но получаваше само присмехулни отговори в книжни птичета. Изведнъж се появи, без да я викат и без да съобщи за себе си. Бе помела и оправила кухнята, безполезна поради липса на употреба, и тенджерата къкреше на весел огън върху печката. Беше облечена празнично, с волани от органдин, лъсната с модни помади и балсами, и единственото налудничаво в нея бе една широкопола шапка с парцалени риби и птици.

„Благодаря ти, че дойде“, каза маркизът. „Чувствах се много самотен.“ И завърши с жалба:

„Загубих Сиерва.“

„Ти си виновен“, каза тя, без да му обръща внимание. „Направи всичко, за да се загуби.“

Вечерята беше ахиако^[4] по креолски с три вида месо и най-отбрания зеленчук от градината. Дулсе Оливия го поднесе с достолепие на истинска господарка, което много отиваше на премяната ѝ. Свирепите кучета вървяха след нея, изплезили езици, умилкваха се в краката ѝ, а тя ги възпираше с шепот на годеница. Седна на масата срещу маркиза, както можеха да са седели, когато бяха млади и не се страхуваха от любовта, и започнаха да се хранят мълчаливо, без да се поглеждат, потяха се обилно и ядяха супата с безразличие на стара семейна двойка. След първото блюдо Дулсе Оливия спря за малко, за да въздъхне, и осъзна на колко години са.

„Така щяхме да бъдем“, каза.

Маркизът се зарази от нейната суровост. Видя я дебела и остаряла, с два зъба по-малко и с посърнали очи. Така щяха да са били, навярно, ако той бе имал смелостта да се опълчи на баща си.

„Така изглеждаш, когато си на себе си“, ѝ каза.

„Винаги съм била“, каза тя. „Ти беше този, който никога не ме видя такава, каквата съм.“

„Аз те откроих сред многото, когато всички бяха млади и хубави и беше трудно да се различи най-добрата“, каза той.

„Аз сама се откроих за теб“, каза тя. „Не ти. Винаги си бил като сега: един беден нещастник.“

„Обиждаш ме в собствения ми дом“, каза той.

Неизбежността на кавгата въодушеви Дулсе Оливия. „Той е толкова мой, колкото и твой“, каза. „Колкото е мое и момичето, макар че го е родила една кучка.“ И без да му даде време за отговор, завърши:

„А най-лошото са лошите ръце, в които я остави.“

„В ръцете на Бог“, каза той.

Дулсе Оливия извика разярена:

„В ръцете на сина на епископа, който я направи курва и ѝ наду корема.“

„Ако си ухапеш езика, ще се отровиш!“, извика маркизът възмутен.

„Сагунта преувеличава, но не лъже“, каза Дулсе Оливия. „И не се опитвай да ме унижаваш, защото вече съм ти останала само аз, да ти напудря лицето, когато умреш.“

Това беше вечният край. Сълзите ѝ се зарониха в чинията като едри капки супа. Кучетата бяха заспали, но ги събуди ожесточеността на свадата и вдигнаха тревожно глави, и изръмжаха гърлено. Маркизът усети, че не му достига въздух.

„Нали виждаш“, викна побеснял, „ето така щяхме да бъдем.“

Тя стана, без да си дояде. Вдигна масата, изми чиниите и купите с глуха ярост и с миенето ги чупеше една по една в мивката. Той я остави да плаче, докато изсипа парчетата от сервиза като лавина от градушка в сандъка за боклук. Отиде си, без да се сбогува. Маркизът никога не разбра, нито някой друг разбра в кой момент Дулсе Оливия бе престанала да бъде тя и продължаваше да бъде само привидение в нощите на дома.

Слухът, че Кайетано Делаура е син на епископа, замести най-стария, че са любовници още от Саламанка. Версията на Дулсе Оливия, потвърдена и покварена от Сагунта, гласеше действително, че Сиерва Мария е била отвлечена в манастира, за да задоволява

сатанинската похот на Кайетано Делаура, и че е заченала момче с две глави. Оргиите им, разправяше Сагунта, заразили цялата общност на кларисите.

Маркизът никога не се възстанови. Лутайки се пипнешком в тресавището на паметта, потърси убежище от ужаса и намери само спомена за Бернарда, извисен от самотата. Опита се да го прогони с нещата, които най-много мразеше у нея, зловонните ѝ газове, отблъскващите ѝ груби отговори, мазолестите ѝ кокалчета, и колкото повече искаше да я принизи, толкова повече я идеализираха спомените му. Смазан от съжалението, ѝ изпрати опипващи почвата послания в мелницата за захарна тръстика в Маатес, където смяташе, че се намира, откакто си отиде, и наистина беше там. Изпрати ѝ повод да забрави омразата му и да се върне вкъщи, за да имат и двамата поне с кого да умрат. Поради липсата на отговор отиде да я търси.

Наложи му се да се преплува срещу течението притоците на паметта. Имението, най-доброто някога във вицекралството, бе сведено до нищо. Беше невъзможно да откриеш пътя сред буренаците. От фабриката стояха само развалините, разядените от ръжда машини, скелетите на двата последни вола, все още впрегнати в рамото на мелницата. Кладенецът на въздишките бе единственото нещо, което изглеждаше живо под сянката на кратуните. Преди да различи къщата сред вкаменения буренак на захарната плантация, маркизът долови аромата на Бернардините сапуни, който накрая се бе превърнал в естествения ѝ мирис, и осъзна колко е нетърпелив да я види. На верандата под колоната пред входа седеше на люлеещ се стол и ядеше какао с поглед, вперен в хоризонта, там беше. Носеше памучна розова туника и косата ѝ все още беше влажна от скорошната баня в кладенеца на въздишките.

Маркизът я поздрави, преди да изкачи трите стъпала на входа: „Добър ден.“ Бернарда му отвърна, без да го погледне, сякаш поздравът бе от никой. Маркизът се качи на верандата и оттам обходи с един-единствен непрекъснат поглед целия хоризонт над буренака. Докъдето му стигаха очите, нямаше нищо, освен дива гора, и само кратуните на кладенеца. „Какво е станало с хората?“, попита. Бернарда, също като баща си, пак му отвърна, без да го погледне. „Отидоха си всички“, каза. „Няма жива душа на сто левги околоръст.“

Той влезе да потърси стол. Къщата беше изпоразбита и между тухлите на пода стърчаха храсти с лилави цветчета. В трапезарията стоеше старата маса със същите проядени от дървояда столове, спрелият на един и същи час от незнайно кои времена часовник и въздух, изпълнен с невидим прах, който се усещаше при дишане, обгръщаше всичко. Маркизът взе един от столовете, седна до Бернарда и ѝ каза много тихо:

„Дойдох за вас.“

Бернарда остана невъзмутима, но едва доловимо кимна с глава. Той ѝ разказа за положението си: самотната къща, дебнещите зад храстите роби с приготвени ножове, безкрайните нощи.

„Това не е живот“, каза.

„Никога не е било“, каза тя.

„Може би може да бъде“, каза той.

„Нямаше да ми казвате подобно нещо, ако наистина знаехте колко ви мразя“, каза тя.

„И аз винаги съм мислил, че ви мразя“, каза той, „а сега като че ли не съм съвсем сигурен.“

Тогава Бернарда му отвори душата си, за да се види в нея на дневна светлина. Разказа му как баща ѝ я пращал под предлог да носи херингите и туршиите, как го измамил със стария номер с гледането на ръка, как се разбрали тя да го изнасили, когато той се преструвал, че не разбира, и как намислили пресметливата и безпогрешна хитрост тя да зачене със Сиерва Мария, за да го хванат за цял живот. Единственото, за което трябвало да ѝ е благодарен, било, че не ѝ дало сърце за последното деяние, уговорено с баща ѝ, което било да му сипе малко опиум в супата, за да не се налага да го търпи.

„Аз сама си сложих въжето на шията“, каза. „Но не се разкайвам. Беше прекалено да се очаква, че освен всичко, ще трябва и да обичам това бедно седмаче или вас, който станяхте причина за моите нещастия.“

При все това последното стъпало на нейното падение била загубата на Худас Искарите. Докато го търсела в други, се отдавала на разюздан разврат с робите от мелницата за захарна тръстика, който именно най-много я отвращавал, преди да се реши за пръв път. Избирала ги на групи и ги изпращала в индианска нишка по междите на банановите плантации, докато медовината и какаовите блокчета

напукали прелестите ѝ, подпухнала и погрозняла, и силите не ѝ стигнали за такова тяло. Тогава започнала да плаща. Най-напред с оропели^[5] на най-младите, според хубостта и калибъра, а накрая с чисто злато на тези, до които се докопа. Твърде късно открила, че масово бягали в Сан Басилио де Паленке, за да се спасят от ненаситната ѝ похот.

„Тогава разбрах, че съм способна да ги убия с мачете“, каза, без да пророни сълза. „И не само тях, а също и вас и момичето, и този използвач баща ми, и всеки, който се е изсрал в живота ми. Но вече не бях никоя, за да убивам някого.“

Замълчаха, загледани в спускащия се над буренака мрак. Тропот на далечни животни се дочу от хоризонта и глас на безутешна жена ги назова с имената им, едно по едно, докато падна нощта. Маркизът въздъхна:

„Сега виждам, че няма за какво да ви благодаря.“

Стана, без да бърза, върна стола на мястото му и си тръгна, без да се сбогува и без лъч светлина. Единственото, което се откри от него, две лета по-късно, на една пътека за никъде, бе скелетът, оглозган от лешояди.

Мартина Лаборде този ден бродира цялата сутрин, за да довърши едно изостанало ръкоделие. Обядва в килията на Сиерва Мария и после отиде в своята за сиестата. Следобед, вече при последните бодове, ѝ заговори със странна тъга.

„Ако някога излезеш от този затвор или аз изляза първа, спомняй си винаги за мен“, ѝ каза. „Това ще бъде единствената ми радост.“

Сиерва Мария го разбра едва на другия ден, когато надзирателката я събуди с викове, защото Мартина не осъмна в килията си. Бяха претърсили манастира из основи и не намериха и следа. Единствената вест от нея беше хартийка, написана с изящния ѝ почерк, която Сиерва Мария намери под възглавницата: *Ще се моля по три пъти на ден да бъдете много щастливи.*

Беше все още зашеметена от изненадата, когато влезе абатисата с викарията и други пеши преподобия, и с патрул стражи, въоръжени с мускети. Протегна разтреперена от гняв ръка да докосне Сиерва Мария и ѝ извика:

„Ти си съучастница и ще бъдеш наказана.“

Момичето вдигна свободната си ръка с решителност, която закова абатисата на мястото ѝ.

„Видях ги да излизат“, каза.

Абатисата остана изумена.

„Не беше ли сама?“

„Бяха шест“, каза Сиерва Мария.

Не изглеждаше възможно, а още по-малко да излязат през терасата, откъдето единственият път за бягство беше укрепеният двор.

„Имаха крила на прилеп“, каза Сиерва Мария, размахвайки ръце.

„Разтвориха ги на терасата, взеха я и полетяха, полетяха до другия край на морето.“ Капитанът на патрула се прекръсти ужасен и падна на колене.

„Пречиста Дево Марийо“, каза.

„Непорочно заченала“, казаха в хор.

Това беше съвършено бягство, планирано от Мартина до най-малките подробности в абсолютна тайна, откакто разбра, че Кайетано прекарва нощите в манастира. Единственото, което не предвиди, или не му отдаде значение, бе, че трябваше да затвори отвътре входа на канала, за да избегне всяко подозрение. Разследващите бягството го намериха отворен, проучиха го, разкриха истината и го зазидаха веднага от двете му страни. Сиерва Мария бе преместена насила в килия с катинар в павилиона на погребаните живи. Тази нощ Кайетано си изпотроши юмруците, докато се опитваше да събори преградата на тунела.

Повлечен от умопомрачителна сила, хукна да търси маркиза. Блъсна вратата, без да чука, и влезе в пустата къща, чиято светлина отвътре бе същата като отвън, защото варосаните стени изглеждаха прозрачни от ясната луна. Чистотата, подредбата на мебелите, цветята в лехите, всичко бе съвършено в изоставената къща. Скърцането на пантите разляя мастифите, но Дулсе Оливия ги накара да млъкнат веднага с военна заповед. Кайетано я видя в зелените сенки на двора, красива и проблясваща, с туниката на маркизата и коса, закичена с живи, безумно ухаещи камелии, и вдигна ръка с кръстния знак на палеца и показалеца.

„В името на Бога, коя си?“, попита.

„Блуждаеща душа“, каза тя. „А вие?“

„Кайетано Делаура“, каза той, „и идвам коленопреклонно да помоля сеньор маркиза да ме изслуша за миг.“

Очите на Дулсе Оливия гневно просветнаха.

„Сеньор маркизът няма какво да чуе от един сводник“, каза.

„И коя сте вие, за да го казвате с такава власт?“

„Аз съм кралицата на тази къща“, каза.

„За Бога“, каза Делаура. „Съобщете на маркиза, че идвам да говоря с него за дъщеря му.“ И без повече заобикалки, с ръка на гърдите, каза:

„Умирам от любов по нея.“

„Още една дума, и ще пусна кучетата“, каза Дулсе Оливия възмутена и му показва вратата: „Марш оттук.“

Въздействието ѝ беше толкова могъщо, че Кайетано напусна къщата заднишком, за да не я губи от поглед.

Във вторник, когато Абренунсио влезе в стаичката си в болницата, завари Делаура смазан от убийственото безсъние. Разказа му всичко, от истинските причини за наказанието му до любовните ноци в килията. Абренунсио се слиса.

„Бих могъл да си представя всичко за вас, освен тези крайности на умопомрачение.“

Кайетано, изненадан на свой ред, го попита:

„Никога ли не сте минавали през това?“

„Никога, синко“, каза Абренунсио. „Сексът е талант, а аз го нямам.“

Опита се да го разубеди. Каза, че любовта е противоестествена, че осъжда двама непознати на жалка и нездравословна зависимост, колкото по-силна, толкова по-преходна. Но Кайетано не го чу. Бе обсебен от мисълта да избяга колкото е възможно по-далече от потисничеството на християнския свят.

„Само маркизът може да ни помогне със закона“, каза. „Исках да го помоля на колене, но не го намерих вкъщи.“

„Никога няма да го намерите“, каза Абренунсио. „Слуховете, които стигнаха до него, са, че сте се опитали да насилите момичето. И сега виждам, че от гледната точка на християнин не е лишен от основание.“ Погледна го в очите:

„Не се ли боите, че ще бъдете осъден?“

„Мисля, че вече съм, но не от Светия Дух“, каза Делаура без тревога. „Винаги съм вярвал, че той цени повече любовта, отколкото вярата.“

Абрелунцио не можа да скрие възхищението, което предизвикваше у него този мъж, току-що освободен от робството на разума. Но не му даде лъжливи обещания, още повече когато е намесена Светата инквизиция.

„Вие имате едно вярване за смъртта, което ви дава смелостта и щастieto да се изправите срещу нея“, му каза. „Аз не: смятам, че единственото съществено е да си жив.“

Кайетано хукна към манастира. Влезе посред бял ден през черния вход и прекоси градината без капка предпазливост, убеден, че е невидим по силата на молитвата. Качи се на втория етаж, мина по самотен коридор с много нисък таван, който свързваше двата дяла на манастира, и влезе в тихия и оскъден свят на погребаните живи. Без да знае, беше минал покрай новата килия, където Сиерва Мария плачеше за него. Беше на път да стигне до павилиона на затвора, когато го спря вик зад гърба му:

„Стой!“

Обърна се и видя монахиня със забулено лице и разпятие, вдигнато срещу него. Направи крачка напред, но монахинята му изпречи Христос. „Vade retro!“, му извика.

Зад гърба си чу друг глас: „Vade retro.“ И после още един и още един: „Vade retro.“ Завъртя се няколко пъти около себе си и осъзна, че се намира в кръг от призрочни монахини с покрити лица, които го преследваха с разпятията си и викаха:

„Vade retro, Satana!“

Кайетано беше на края на силите си. Бе предаден на разположение на Светата инквизиция и осъден в публичен процес, който хвърли върху него подозрения в ерес и предизвика народни вълнения и раздори в лоното на Църквата. По особена милост изтърпя присъдата си като болногледач в болницата „Божия любов“, където живя много години заедно със своите болни, и ядеше и спеше с тях по подовете, и се миеше в техните корита дори с използвана вода, но не постигна изповяданото си желание да хване проказа.

Сиерва Мария го бе чакала напразно. След три дни престана да яде в изблик на непокорство, което утежни признаците на обсебеност.

Объркан от падението на Кайетано, от неразгадаемата смърт на отец Акино, от обществения отзвук на едно нещастие, което се изплъзна от неговата мъдрост и власт, епископът отново се зае със заклинанията с необяснима за възрастта и състоянието му енергия. Сиерва Мария, този път с обръсната до голо глава и усмирителна риза, го посрещна със сатанинска свирепост, говорейки на пъклени езици или с вой на птици от преизподнята. На втория ден се чу мощен рев на разгневен добитък, земята се разтреса и вече беше невъзможно да се мисли, че Сиерва Мария не е във властта на всички демони от ада. Когато се върна в килията, ѝ направиха клизма със светена вода, което беше френският метод за прогонване на онези, които можеше да са останали във вътрешностите ѝ.

Преследването продължи още три дни. Макар че от една седмица не ядеше, Сиерва Мария успя да освободи единия си крак и ритна епископа в слабините, което го повали на земята. Едва тогава си дадоха сметка, че е могла да се освободи, защото тялото ѝ беше толкова слабо, че ремъците вече не го държаха. Скandalът предполагаше да се прекратят заклинанията и така отсъди Църковният съвет, но епископът се противопостави.

Сиерва Мария никога не разбра какво е станало с Кайетано Делаура, защо не се върна с кошничката си с лакомства от пазара и ненаситните си нощи. На 29 май, вече без дъх, отново сънува прозореца към снежно поле, където Кайетано Делаура не беше, нито някога щеше пак да бъде. Имаше в скута си грозд със златни зърна, които отново порастаха веднага щом ги изядеше. Но този път не ги късаше едно по едно, а две по две, почти без да диша от нетърпение да победи грозда до последното зърно. Надзирателката, която влезе да я подготви за шести път за заклинанията, я намери мъртва от любов в леглото, със сияещи очи и кожа на новородено. Корените на косите ѝ бликаха като мехурчета по обръснатия ѝ череп и се виждаше как растат.

---

[1] *Положение на законна смърт* — с декларация от правоспособно лице, че по-нататъшна медицинска намеса е безполезна. — Б.пр. ↑

[2] *Оддуа* — едно от главните йорубски божества, ориша на Сътворението. — Б.пр. ↑

[3] *Баареке* — колове и пръти, или плет, запълнени с кал и сухи треви. — Б.пр. ↑

[4] *Ахиако* — традиционна колумбийска гъста картофена супа с месо, парчета царевица и подправки. — Б.пр. ↑

[5] *Оропел* — тънка месингова пластина, имитираща злато; дрънкулка. — Б.пр. ↑

БЕЛЕЖКА НА ПРЕВОДАЧА

Още в началото на работата ми по превода на романа забелязах, че в името на главната героиня, Сиерва Мария де Тодос лос Анхелес, е вложена символика. Същото важи и за другите имена, споменати в предговора на автора. Но когато се появи и Худас Искарите като действително име, не като псевдоним или прякор, а после отец Кайетано Делаура разчете, макар и частично, името на доктор Абренунсио де Са Перейра Као, у мен не остана съмнение, че в имената на героите писателят е обобщил техните нравствени и психологични черти, характери и съдби.

По тази особена причина реших да превода и поясня отделно и имената на персонажите в творбата.

В романа, по реда на появяването им, участват следните герои:

1. *Дон Торибио де Касерес и Виртудес*. „Касерес“, от арабски произход, означава „военни крепости“, а „Виртудес“ — „добродетели“. Собственото име „Торибио“ може би препраща към свети Торибио де Могровехо, архиепископ на Лима в края на XVI век, с биографията и делата му.

2. *Майка Хосефа Миранда*. „Хосефа“ е формата за женски род на името на библейския Йосиф, с всички произтичащи от това асоциации. „Миранда“ във варианта „Миринда“ означава „прекрасна, чудесна“, но избраното от автора съдържа и значенията „високо място, кула, наблюдателница“, „която гледа, която наблюдава“, и съответно „преценява, съди“.

3. *Дон Крестобал де Ерасо*. „Крестобал“, от гръцкото „Христофорос“, означава „който носи Христос в себе си; който носи кръста“. „Ерасо“ е наварско фамилно име, съдържащо значенията „поникване на кълн, израстване на клон, покарване на листо“ и „нещо отрязано“. С изрязани геометрични дървени елементи се правят украсените дървени тавани, за които се говори в текста.

4. *Дон Игнасио де Алфаро и Дуеняс, втори маркиз на Касалоуеро*. „Игнасио“ означава „горящ, пламтящ, пламенен“,

„Алфаро“ — „морски фар“, а „Дуеняс“ — „господарки“. „Касалдуеро“ е съставено от „семейство; домакинство; имение; къща; колиба; наследство“ и „твърд; труден“.

5. *Доня Олаля де Мендоса*. „Олаля“ е вариант на „Еулалия“, което означава „която говори добре; убедителна“. Същевременно има и културни, и сюжетни препратки към легендата за света Еулалия, една от най-известните и почитани светици в Испания. „Мендоса“ е баскско фамилно име и значи „студена планина“.

6. *Сиерва Мария де Тодос лос Анхелес*. Цялото име означава „робиня Мария на всички ангели“.

7. *Бернарда Кабрера*. „Бернарда“ е формата за женски род на името „Бернардо“, от германски произход, което означава „смел и подобен на мечка воин; храбър и войнствен; закален в битки“. Фамилното име „Кабрера“ значи „козарка; жена на козар“. Такова фамилно име съществува, но като производно от „коза“ отвежда към израза „като коза съм“ със значение „безразсъден, лекомислен, налудничав съм“. Има и поговорка „Козата винаги я тегли към гората“, чийто смисъл е, че каквото и да прави, човек винаги остава верен на природата си.

8. *Доминга де Адвиенто*. „Доминго де Адвиенто“ в католическия календар се наричат последните четири недели преди Рождество Христово. Изразът означава „неделя на идването на Спасителя“.

9. *Сагунта*. Сагунто, или Сагунт, е исторически град в днешната автономна област Валенсия, свързан с Пуническите войни. Разказва се, че жителите му предпочели да умрат, вместо да се предадат, докато Римската република лекомислено подценила обсадата на Ханибал поради младата му, тогава 28-годишна възраст. От тази история възникнал афористичният латински израз „Докато Рим се съвещаваше, Сагунт загиваше“, в който „Сагунт“ означава подценено, наглед дребно обстоятелство, предопределящо сериозно и дори фатално развитие.

10. *Доктор Абренунсио де Са Перейра Као*. Това е името, чието значение самият Гарсия Маркес обяснява чрез думите на Кайетано Делатура в частта му „Као“, което означава „куче“ на португалски. „Абренунсио“ значи „отричам се“, но в този смисъл се употребява само в обряда на кръщението. В разговорния език се използва за отказ от нещо. „Са“ означава „здрава“, а „Перейра“ — „круша“ (дървото), и

двете на португалски, като името „Перейра“ най-вероятно е избрано заради емблематичното му португалско звучене.

11. *Нептуно*. „Нептуно“ е името на римския бог на морето Нептун, който често е изобразяван със или на кон или колесница, теглена от коне.

12. *Худас Искарите*. Героят е наречен с името на библейския Юда Искаротски.

13. *Каридад дел Кобре*. В християнската религия „Каридад“ е най-голямата от трите богословски добродетели и означава „любов“, а в съвременния език — „милосърдие“. Цялото име препраща към „Ла Вирхен де ла Каридад дел Кобре“, или в превод „Девата на милосърдието от Кобре“ — почитана статуя на Богородица, според преданията открита в началото на XVII в. в залива Нипе, в началото на XX в. обявена за покровителка на Куба. Намира се в селището Кобре, близо до Сантяго.

14. *Дулсе Оливия*. Цялото име означава „сладка маслина“. „Дулсе“ значи също и „кротък, благ, мил“, а „Оливия“ отвежда и към маслиновото дърво, символ на мира в гръцката, в римската, а по-късно и в световната културна традиция.

15. *Отец Кайетано Алсино дел Еспириту Санто Делаура и Ескудеро*. „Кайетано“, от латинското „Кайетанус“, означава „родом от Кайета“, сега Гаета, град на север от Неапол. Като лично име придобива популярност в католическата култура от средата на XVI в. заради култа към свети Гаetano от Тиене и има преки аналогии между личността и житието му и персонажа в романа. „Алсино“ е думата за цветето „богородиче“, а също и името на известния гръцки философ Алкиной от периода на т.нар. „среден платонизъм“. „Еспириту Санто“ значи „Свети Дух“, „Делаура“ — „лавров“, а „Ескудеро“ — „ординарец, оръженосец“.

16. *Мартина Лаборде*. „Мартина“ е формата за женски род на името „Мартин“, което произлиза от Марс, римския бог на войната. „Лаборде“ съдържа значенията „ръб; бряг“ и „поръбвам, бродирам“.

17. *Дон Родриго де Буен Лосано*. Името „Родриго“, от германски произход, съдържа значенията „слава, известност“ и „могъщ; богат“. „Буен“ значи „добър; здрав“. „Лосано“, отнесено към хора и животни, означава „силен, здрав, с добър вид“, а към растения — „зелен, гъст, разлистен“.

18. *Отец Томас де Акино де Нарваес*. „Томас де Акино“ е името на свети Тома Аквински, автор и на цитата, с който авторът започва романа. „Нарваес“ е прочуто наварско фамилно име, свързано с всички военни събития в историята на Испания, завоюването на Новия свят и войните между Фландрия и Италия.

Надявам се тази бележка да е интересна и полезна както за любознателните читатели на Габриел Гарсия Маркес, така и за някои изследователи на неговото творчество.

Е. Д.

Издание:

Габриел Гарсия Маркес. За любовта и други демони

Колумбийска. Първо издание

Издателство „Лъчезар Минчев“, София, 2012

Редактор: Майя Илиева

Коректор: Людмила Стефанова

Технически редактор: Езекил Лападатов

Художествено оформление: Андрей Андреев

Снимка на обложката: Хорхе М. Тревиньо

ISBN: 978-954-412-076-4

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.